

א) הלכות יסוה"ת פ"ה ה"ח בד"ה וראיתי להרא"מ כו' אבל מצאתי בתוס' כו' ומשמע דהיכא דכתיב לא תאכלו הנהנה בו לוקה מה"ת ועלה פתב רבינו המשל"מ ולא ידעתי איך לא הביא דברי רבינו שבפ"ח מהלמא"ס שפכתב כפי' שהנהנה מאיסורי הנאה אין בו מלקות ודברי הה"מ שנתן טעם לדבר וצ"ע : ואפשר לומר דמשו"ה לא הביא זה יען דקשה לי קושית הגאון משאת משה בחיו"ד סי' ה' דל"ה ונ"ל חזות קשה הוגד לי בדברי הר"מ פ"ח מהמא"ס שפכתב כל מאכל שהוא אסור בהנאה אם נהנה הימנו ולא אכלו וכגון שמכר או נתן לגוי אינו לוקה וכתב ה"ה שם דדין איסור הנאה פדין תצי שיעור שאסור מה"ת ואינו לוקה ע"כ והדברים תמוהים דבהדיא אמרינו כפ' כל שעה לא יאכל אחד איסור אכילה וא' איסור הנאה במשמע וגבי נבילה אי לא דכתב רחמנא או מכור לנכרי הנה אסור אלמא בכלל אכילה מדאורי' נמי הנאה במשמע ומאין הרגלים דלא לילקי אהנאה ומאי ענין תצי שיעור לגבי הנהנין כו' תו קשיא לי ע"ד הרמב"ם דהנה ע"כ לפרש דבריו שם בפ"ח דהיינו דוקא בשאר איסורין דבהו הוא דאאכילה גרידא לקי ולא אהנאה דאילו בב"ח וכה"כ אפי' אהנאתם נמי לקי וכמו שגראין דבריו בפ"ד דבב"ח וכה"כ אפי' שלא פדרף הנאתם חייב והיינו ודאי לומר חייב מלקות וכדאמרי' התם הפל מודים בכלאי הפךם שלוקין עליהן אפי' שלא כד"ה וא"כ הדבר תמוה דבהל' סנהדרין בענין הלוקין על ל"ת שאין בהם פרת ומיתה דקחשיב ואזיל כפי"ט פתב האוכל בב"ת וכה"כ ולא זכר את הנהנין בזה ובזה דמשמע דאפי' לפי שיטתו דבשאר איסורים לא לקי על ההנאה לא השוה מידותיו דלכל הפחות הו"ל לממני הנהנה מבב"ח וכה"כ דדברי הפל הן זת"ד ומשום דדברי הר"מ וה"ה צ"ע לכן לא הביא אותם: ולדידי ג"כ חזות קשה חזיתי בדברי רבינו שם בד"ה ודע דאחר שפכתבו דפשיטא לי בדעת הרמב"ם דס"ל דגם בב"ח אינו לוקה על הנאה ואילו הרב משאת משה פשיטא לי בהיפוף ועי' בס' לשון לימודים חיו"ד סי"א שדעתו בהבנת הרמב"ם פדעת רבינו דאין לוקין על הנאה וגם ביין שנתנסף לע"א פן ס"ל להרמב"ם ודחה לדברי הלח"מ פי"א מהמא"ס סו' ה"א שפכתב דמ"ש הרמב"ם והשוטה מפנו לוקה הוא הדין הנהנה כמ"ש בפ"ז מה' עכו"ם וסמך פאן על מ"ש שם דזה אינו יע"ש אמנם יש לדחות דבריו וכן מצאתי להרב מגילת ספר לאון קמ"ח דע"ד שפכתב דמ"ש הרמב"ם והשוטה לוקה היינו לומר (דלוקה שמים) דמלבד שלוקה על הנאה הפגיע לו משתיתו משום לא תביא ולא תדבק בידך עוד זאת לוקה נמי על שתיתו והאריף שם בראיות עצומות ועכ"פ אנו רואים דעת הרמב"ם לא נתבאר לן היטב פיצד ס"ל בנהנה מאיסורי הנאה אם לוקין או לא ולכן אין קושית על הרא"מ שלא נסתייע מהבנת ה"ה בהרמב"ם ואם יש מקום לתמוה תמיהת רבינו הוא על כנה"ג בא"ח סי' תמ"ג שפכתב ונ"ל אמר המאסף נראה ברור דלוקין ולא ראיתי להפוסקים שביארו זה דהא ודאי תימה דאמאי זה ברור לו ואיך לא ראה דברי ה"ה בדעת הרמב"ם דס"ל להיפוף מזה וע"ע בכנה"ג יו"ד סי' פ"ז ושם בפרי תנאר ולע"ד נראה להביא ראי' דלוקין על הנאה מהא דאמרי' בקמא דמ"א אי ס"ד האי לא יאכל את פשרו איסור הנאה הוא נכתוב רחמנא לא ינהה ואי ס"ד דאין לוקין על הנאה מאי קשיא הא א"א לכתוב לא ינהה משום דאז הנה אמינא דלוקין על הנאה שוב הראו לי כ דבר זה כתוב בהג"ה מהרצ"ח וראיתי שם מ"ש לתרץ זה ואמנם תירוצו לא יעלה אליבא דמ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין עליו וקושית הגמרא נראה דקאי אליבא דכו"ע מדלא

אמר הניחא למ"ד כו' ברם אחר העיון בזה נ"ל לתרץ קושיא זו עפ"י מאי שביאר בס' לשון המודים שם וז"ל ונ"ל דאפי' בכלאי הפך דאמר אביי פכ"ש דלכו"ע לוקין עליהם אפי' שלא פדרה הנאתן משום דלא פתיב בהו אכילה וכן בב"ח נמי דקאמר התם אטו בפשר וחלב אכילה פתיבא בי' ולוקין אפי' שלא פדרה הנאת אכילתו אינו אלא לגבי אכילה לומר שאם אכלו שלא פדרה הנאת אכילתו לוקה אבל על הנאה גרידא לא.

וכן מוכח ממ"ש הרמב"ם פי"ד ממא"ס דין י"א שפתיב ואם ערב דבר מר פתוה קדירה של פשר וחלב או בנין פלאי הפךם ואכלן חייב הרי שלא חייב מלקות אלא באכילה לבד עכ"ל ומבואר דאע"ג דלא פתיב לשון אכילה אינו חייב כ"א באכילה והו"נ בשור הנסקל אם היה פתיב לא יהנה עכ"ז לא הי' מוכרע מזה דלוקה על הנאתו דהא הטעם דס"ל להרמב"ם דאין לוקין על הנאה הוא עפ"י דברי הה"מ פ"ח ממא"ס הט"ז משום דכל דבר הראוי לאכילה אין דרוה הנאתו אלא דרוה אכילה פתיבנו ולאפוקי מכירה או נתינה לכלבים.

והו"נ בשור הנסקל כיון שהוא דבר ראוי לאכילה אין דרוה הנאתו אלא דרוה אכילה פתיבנו. ולכן שפיר קא מקשה הגמרא נכתוב לא יהנה ועכ"ז לא יהנה מוכרח מזה דלוקין על הנאה גרידא וכמו שביארנו: ואגב אורחין ראיתי בס' אהל"י פהו שביא ראוי להרמב"ם דאינו לוקה על הנאה מהא דמצינו בפ"ה דמעילה דילפינו מקרא לחייב להנהיגה מן ההקדש משמע מינה דבשאר איסורי הנהיגה אינו לוקה דאל"כ ל"ל קרא ולע"ד זה אינו ראוי דשאני מעילה יעו דלשון מעל ילפינו מסוטה ועפ"ם ולכן לא הנהיג ילפי' נהנה דשם משאר איסורין דהנהיג אמינא דומיא דסוטה ועפ"ם בעינן וכמ"ש שם בתוס' דח"י ד"ה ואומר ואדרבה יש להביא ראוי מסוג' ההיא דלוקין על הנאה דקא' שם יכול נהנה ולא פגם יהא חייב ת"ל וחסא נאמר חטא בתרומה כו' ואם איתא דבכל איסורין אין לוקין על הנאה מאי קאמר מהיכא ס"ד לומר פן נזה סובל ארופות אף אני לא באתי אלא לבאר הצ"ע שנסאר רבינו מטעם דלא ברור לן דעת הרמב"ם בזה וכמ"ש בשם שו"ת משאת משה ועוד מחברים: ובדברי בענין נהנה מן ההקדש עלה על דעתי לבאר דבשו"ת הרשב"א חלק ששי דשנת תרס"ג בד' פ"ד ע"ב בדבר שנהגו להושיט ידים בחורין שבכותל מערבי ולית דחש לשום איסור בזה וכתבתי שם לדחות דעת המערערים (כעת דמקודם לא נשמע שום ערעור) דאי משום מעילה הא אין מעילה אלא בתלוש מן הקרקע חסר שם אלה הדברים ואף דאיסורא איכא מ"מ לענין זה בודאי דיש לסמוך על הטעם שאבאר בהא דאין לחיש בזה מחמת ביאה במקצת שמה ביאה ע"כ חסר שם.

והטעם פתיב שם דהא לא נתקדש הר הבית כ"א רצפה העליונה ולא עד לארע' דתהומא כדמוכח מפסחים דס"ז מחילות לא נתקדשו ולא דוקא מחילות אלא גם הכותלים מה שפחת הריצפה וכנראה שם בתוס' ממה שכתבו לחלק בין העזרה להר הבית ועוד באריכות מעט פתיב שם ענין זה יע"ש.

ולדעתי הי' זה פשוט דהקורא יבין פי לא באתי בהא. דאין מעילה במחוקר אלא לאפוקי דוקא ממעילה ואינו צריך לביאור.

אך ראיתי בס' היקר טהרת הקודש נדמ"ח שנתעורר בזה להשיג עלי אמרתי לבאר אלה הדברים: ב) שם פ"ז ה"ח המוצא פלים משנה בעפ"ם כו' ואמרין בגמרא דמ"ג ע"א הלכה פרש"א וכתבו בתוס' פי' רשב"ם ואפי' משפחת תנא דפליג ע"כ למדנו מכאן פלל מחודש שיאמר הש"ס הלכה פפלוני אפי' במקום שלא מצינו מי שחולק עליו ותמיהני דבכמה דוכתי פריה תלמודא הלכה מפלל דפליגי וצ"ע.

ולע"ד נ"ל דהא דבכמה דוכתי פריה הכי אינו אלא כשאומר הלכה על הכתוב במשנה ועי' שפת דק"ו ונשם בגליון המקומות שציין לזה וכולם הנה משניות. אבל הא דהלכה פרש"א הוא ברייתא ואמר' בכמה דוכתי ברייתא לא שמיע לי' שפת די"ט ועי' ביומא דכ"ו בהא דאמר' ואי משפחת תנא דאית לי' חמש פייסין ונשם בתוס' ד"ה ההוא דלא שפתבו אפתי לא ידע להאי ברייתא דהכא.

וכן במו"ק ד"ה ע"א ד"ה לאתויי פתבו דהאי דהקשה פן לא היתה מתניתא שגורה בפיו ולא הוה ידע דגרס בה ומתקנין את הדרכים ומבואר מזה דאמוראים לא היו בקיאים בברייתות ולפעמים לא ידעו פלל מזה ולפעמים לא ידע אותה בשלימות וע"ע תוס' פסחים דצ"ז ע"א ד"ה אלא וברש"ם לכתרא דצ"ז ד"ה שמרים וא"כ הא ודאי דשייך לומר בברייתא הלכה אפי' היכא דלא הביא מי שחולק עליו יען דאולי אינו יודע אותה בשלימות כמ"ש התוס' בפסחים ונהגם שכתבו זה בלשון תיקמה מ"מ מצינו להרשב"א בחידו' לקדושין דט"ז גבי תיובתא דריש לקיש שכתב דבר זה בפשיטות ואינו דומה להלכה שואמרה על המשנה דהתם שייך להקשות הלכה מפלל דפליגי וזה לא מצינו במשנה דפליגי משא"כ בברייתא יש לומר דפליגי בסיפא או בברייתא אחרת ולא שמיע לי' ג) שם הלכה יו"ד טבעת כו' וכתב מרן הב"י כו' ועי' תשו' הרשב"א כו' ובירושלמי פליג עליו ר' יוחנן וקי"ל כר"י וכן דעת הראב"ד פט"ו כו' וצ"ע: מה שהביא רבינו ראי' מהראב"ד ז"ל י"ל דהראב"ד על פי טעמו שכתב שם בפט"ו מהל' תרומות ה"ב א"א דבר זה שלא פהלכה כו' ור' יוחנן פליג עלי' ונהלכה כר"י ואע"ג דבגמרא דידן לא פליג כו' ומבואר דס"ל דכלל דהלכה כר"י לגבי ר"ל גם אם פליגי בירושלמי וגם אפי' היכא שבתלמודא דידן פתוב הוא בלי פלוגתא שלא הביאו לדברי ר"י שחולק עליו אמנם מרן הב"י אפשר דס"ל פדעת הרמב"ם דלי"ל להאי פלל גם בירושלמי פנראה מדברי הגהמ"י בפ"ה מהסוה"ת ה"ה בדין יחדו להם אהד שמחוייב מיתה פשבע בן בכרי שכתב וז"ל וצ"ע שפסק כר"ל לגבי ר"י דאמר אעפ"י שאינו חייב מיתה ומשמע מזה דהרמב"ם לא חש לכלל היכא דלא פליגי כ"א בירושלמי ומזה שהקשה מרן בכ"מ הלכות מלכים פ"ח ה"ב על הרמב"ם דפסק דביאה ראשונה מותרת מיד מטעם דרב ס"ל פן דהלא ר' יוחנן ס"ל כשמואל דגם בביאה ראשונה אסורה עד לאחר כל המעשים ופלוגתא דידהו ליתא בתלמודא דידן אין להוכיח מכאן דמרן סובר דכלל דרב ור"י הלכה כר"י נוהג גם בירושלמי דיש לומר דטעמא דמרן אינו אלא משום דהוי תרי לגבי חד וזה דקאמר דקי"ל פנותי' לגבי רב אינו אלא לרוחא דמלתא להגדיל הקושיא וראי' לזה דהא מה שתיירץ שם מרן משום דגמרא דידן סבר הכי דאמרין בפ"ב דסנהדרין תמר בת יפ"ת היתה.

לע"ד זה דחוק דהרי הוכחה זו פתבו התוס' בקידושין דכ"ב ע"א ובסנהדרין דכ"א לסתור פירש"י דס"ל דלא פרב ואח"כ פתבו לנישב זה דאיפא למימר דתמר לא היתה בת דוד אלא מקודם לכן היתה אמה מעוברת.

ועוד הא גם לשמואל ור"י דס"ל פמו שפירש"י בע"כ לומר פן דהיתה אמה מעוברת מקודם וכמ"ש שם התוס' בסנהדרין וא"כ איזה דבר הכריח להרמב"ם לפסוק פרב פיון דסוג' שהוא דסנהדרין נחא גם אליבא דשמואל ור"י: ואשר נ"ל בזה דהרמב"ם ס"ל דכללא דפסקי הלכות לא נאמרו אלא רק בדבר הנוהג בזמן הזה וכמ"ש התוס' בשבת ד"ע סוע"ב בהא דאמר רבא ביבמות דל"ו דהלכה כר"ל בהני תלת דלא איירי אלא בדברים הנהוגים בזה"ז.

וכן פתב בשו"ת מהרי"ק ס"ס"י קס"ה שיש לו פמה ראיות שלא נקבעו ההלכות אלא על מה שהוצרכו לקבוע פגין על דינים שהיו נוהגין בימי סכמי התלמוד. אבל על הדינים שלא היו נוהגים אז לא קבעו בהם הלכה יע"ש.

ובהגהות לשו"ת הרשב"א מ"ש שם בסי' פ"ט. אף לפי מ"ש דתמיהת מרן עליו דהו"ל לפסוק פשמואל ור"י מטעם דהוי תרי לגבי חד מוכרח לומר פמו תירוצו של מרן וגם לא ינה דחוק יען דכללא דייחיד ורבים הלכה פרבים אינו במקום דמסתבר טעמא דייחיד כדמוכח מגמרא דשבת (ד"ם בהא דאמר אין הלכה פרשב"א פשיטא מהו דתימא מסתברא טעמא דרשב"א קמ"ל וביצה די"א ע"ב בהא דאמר אין הלכה כר' יהושע כו') משא"כ בהא פללא דרב ור"י הלכה כר"י דאמרי שם ד"ד דהלכה כר"י לגבי רב בר מתלת יש לומר דהלכתא פנותי אפי' היכא דלא מסתבר לן טעמי' וכמו שגראה דעת רש"י וקרא"ש בגיטין ד"ס בהא דאמרי שם השתא דלא אתמר הלכתא לא פמר ולא פמר פל דאלים גבר ופירש"י ולית לי דהלכתא פשמאל בדיני וקרא"ש פתב שם משום דשמואל תרגמה להא דרב להכי נפק מהא פללא ונהא שם מסתברא טעמא דרב כמ"ש התוס' שם בתירוצא בתרא ועכ"ז הוכרחו רש"י וקרא"ש לטעמים אחרים ואפ' לתירוץ התוס' משום דמסתברא ג"כ אינו מועיל זה אלא שיהיה פמלתא דלא אתמר בי' הלכתא פמאן.

ועוד אפשר לומר דלא פתבו התוס' פן אלא בכללא דרב ושמואל. משא"כ בכללא דרב ור"י דעדיף טפי וע"פ מ"ש המ"ע בפ"ז מהל' שבת שגדל ר"י בסיבת הנשיא בחקמה ובישיבה יע"ש מאחר דפשטא דמימרא דתמר בת יפ"ת היתה נוטה לדברי רב לית לן בהא דהו"ל תרי לגבי חד.

משא"כ בהא דרב ור"י הלכה כר"י לא יועיל הא דפשטא דמימרא פנותי' משמע פיון דאפשר לפרשה גם אליבא דכשנגדו: ועוד יש לי ראי' לדברי ממ"ש הכנה"ג בסי' כ"ג הגהב"י או"ד בהא דתנן חולין דל"ב אם שקה פדי שחיטה פסילה דרב ס"ל פדי שחיטת בהמה לבהמה ועוף לעוף ושמואל ור"י ס"ל לקולא אפי' בהמה לעוף) ונ"ל הרי"ף פתב והלכתא פשמואל ור"י דהו"ל תרי לגבי חד ואין דבריו של אחד במקום שנים וק"ל דאמאי הוצרך לומר משום דהו"ל תרי ת"ל משום דרב ור"י הלכה כר"י אפי' חד לגבי חד.

וכן נמי קשה למ"ש הרא"ש בפ"ג דבכורות בשם הר"ר יונה. דלעגנו נתינתו לכהן הו"ל ר"י ושמואל תרי לגבי חד.

וי"ל דהאי פלגא דרב ור"י הלכה כר"י אינו אלא פשאין פלג אחר מתנגד לו. אבל הקא שיש פלג אחר מתנגד לזה דהיינו רב ושמואל הלכתא פרב באיסורי.

א"כ מאי חזית דסמכתא אפלגא דרב ור"י הכר"י ולא סמכתא אפלגא דרב ושמואל הלכה פרב. ולכך הוצרכו לטעם דהווי רבים לפסוק פנותי' כי יע"ש, ומאחר דגם בדברי מרן יש לטעון טענת הכנה"ג מאי חזית דסמכתא מוכרח לומר דכוננתו כמ"ש דמטעם רבים הו"ל לפסוק פשאין ור"י ולא פתב הא דקי"ל פנותי' לגבי רב אלא לרונחא דמלתא ולכן אין הכרע פלג מפאן בדעת מרן שיהא סובר דכלל דרב ור"י נהוג בירושלמי ולכאורה יש להכריע דעתו שס"ל דנוהג האי פלגא בירושלמי מפ"ו דהל' בכורים הי"ט שפכת שם וז"ל ורבינו פסק כר' יוחנן שפחלק בין נחתום לאחר.

והראב"ד סובר דלא קי"ל פנותי' אלא כר"ל ונסתייע בזה כו'. ויש לומר לדעת רבינו שאין לנו לדחות הפלג שפידנו דהלכה כר"י לגבי ר"ל.

והוא עובדא שנסתייע מזה הראב"ד לא מברעא כו' יע"ש. אמנם אחר העיון נראה דגם מפאן אין הכרע דהלא המהרי"ק בשורש הנז' פתב דחכמי התלמוד לא הכניסו ראשיהם בין סלעי המחלוקת התנאים ואמוראים לדעת הדין עם מי בכל מקום בפרטיות.

אלא שהלכו אחרי הרוב כגון שראו שאחד הי' חריף יותר או מקובל מרבותיו יותר מחבירו על זה סמכו לפסוקהלכה כמותו לבד בקצת מקומות שידעו שהלכה כחבירו החולק עליו וכח הי' בינד חכמי התלמוד לקבוע ההלכות באשר נראה בעיניהם.

אף לא קבעו אלא על מה שהוצרכו לקבוע כגון על דינים שהיו נוהגין בימי חכמי התלמוד. וא"כ הגם אם נימא דלא קבעו ההלכות בפלוגתא דליתא בתלמודא דידן מ"מ מצד טעמא דידהו הסברא היא נותנת דגם בתלמודא דירושלמי יהי' נוהג פלג זה.

אף פינן דזה אינו אלא רק מצד הסברא ולא מפח קביעות דידהו. א"כ היכא דיש הכרע קצת נגד זה לא משגיחין בהאי פלגא וילדעת הראב"ד שם בהל' בפורים דס"ל כר"ל משום הכרע שהביא שם.

וע"ז השיב מרן דזה לא מברעא. וא"כ לא נביח הפלג שפידנו דהלכה כר"י.

אבל לעולם גם מרן מודה דכלל זה אינו נוהג בירושלמי. וע"ע בב"י ח"מ סי' ס"ז בד"ה פתב בעל התרומות מה שתמה מרן עליו שפסק פרב ולא כר"י בהא דפליגי בירושלמי בדין פרוזבול אם צריף שיהא קרקע ללוה ולמלנה.

והנה גם שם יש לפרש דברי מרן ע"ד שפכתבנו. ועפי"ז נוחים ומיושבים דברי מרן שמשאר רבינו בצ"ע ואם נפרש פנונת הצ"ע של רבינו על הרשב"א שפותר א"ע מתשו' לתה"ב.

וגם מדוע לא חש מרן לדבריו שבתשו'. הנה פבר דברו בזה בעלי הפללים ובכמה דוכתי מצינו סתירה פזאת ויהי מינייהו תפסינן עיקר לדינא.

ויע"י בפ"ת אה"ע סי' קכ"ז סק"ז ופמ"ג יו"ד סי' ס"ח במ"ז וכבר האריך בזה בשו"ת
בעי חיי ח"מ סי' ס"א ד"ה נהייתי רוצה והגאון בעל שד"ח שליט"א בכללי הפוסקים.
ויע"ש בד"י בסוד"ה ובשו"ת משיב דבר שדעתו נ"י הספים להסוברים דפסקים עיקר.

וע"ע בשו"ת חיים שא"ל ח"א סי' ע"ד (בענין קבלת סברת מרון) בזה שפתב אדרבה תשו'
הם הלכה למעשה ועדיף מהש"ע. אמנם בהשקטו לשם פתב על תיבות ועדיף מהש"ע
ולא אכחד דגיש לצדד דדוקא דיניו הפתובים בש"ע קבלנו ונשמע מזה דטעם שהתשו'
יהי' עדיפי מהפסקים מפני שהם הלכה למשה אינו טעם פעיקר דאל"כ מאיזו סברא
יקבלו זה ולא זה ועדיף מההוא וע"ע בב"י יו"ד סי' שמ"א ולפיכך פסק רבינו פדבריו
בפסקים שהיו אחרונים.

ומבואר מזה דאין לנו אלא זה שהוא אחרון הוא עיקר. אבל הטעם שהם הלכה למעשה
אינו טעם פלל.

ואדרבה בתשו' יש לחוש שפא לנחיצת השואל לא עיין פכל הצורך לזה וגם שפא מפני
איזה טעם נסתר פתב פן כמו דמצינו בשו"ת הרמ"א בסי' י"א בשנותו את טעמו בין קמא
לקברא.

ובהתנצלות הפתוב שם עלגודל ההכרח שהי' לו בזה. משא"כ בפסקים לא שייך פל זה.
ולכן נראה שהם עיקר. וכמ"ש הגאון מהור"ר חח"מ שליט"א.

וכן הוא דעת מהר"א פ"ץ שפשו"ת מהרי"ל סי' ע"ב וא"כ גם בזה מנושבים דברי מרון
מהצ"ע של רבינו: ד) שם פ"ח ה"ו פי'צד מאבד כו' וא"כ יש לתמוה על הטור בסי' קמ"ו
כו' וצ"ע עי' בספר קרבן אליצור דס"ל מ"ש פישוב קושיא דנא: ה) הלכות תפילין פ"א
הי"ג ותמהני דאי בגר תושב כו' דכל שאינו כו' ופשיטא דלא עדיף ג"ת מאשה ועבד
וצ"ע נראה דנעלם מרבינו דברי הד"מ בא"ח סי' ט"ל והובא שם בבה"ט דאע"ג דג"ת
פסול לקתיבת ס"ת אפי"ה בתפילין ומזוזות אין לחוש ונהרי דעדיף וקושית רבינו מהא
דכל שאינו בקשירה אינו בכתיבה יע"ש בפת"ע שפתב דהד"מ מייירי בג"ת שקבל עליו
פל מצות לבד מאיסור גבלה וא"כ ישנו בקשירה והה"נ מייירי מרון הב"י וכמו דאמרין
בע"ז רס"ד ע"ב איזהו גר תושב פל שקבל עליו בפני ג חברים שלא לעבד ע"א דברי
ר' מאיר וחקמים אומרים פל שקבל עליו ז' מצות שקבלו עליהם בני נח אחרים אומרים
אלו לא באו לכלל ג"ת אלא איזהו ג"ש זהו גר אוכל גבילות שקבל עליו לקיים פל מצות
האמורות בתורה חוץ מאיסור גבילות ונהרי דאחרים ס"ל דאינו נקרא ג"ת אלא באופן
שפתבנו בשם הד"מ: והגם דלענין הלכה נראה דלא קי"ל פאחרים דהרמב"ם סו"פ
עשירי מעפומ"ם ופי"ד מאס"ב ה"ז פסק פחקמים וכמ"ש בכ"מ וכן פתב הטור והש"ע
ביו"ד סי' קכ"ד גר תושב דהיינו שקיבל עליו ז' מצות ובפ"ח מהל' מלכים הלכה יו"ד
פתב עוד שצריך לקבל בפני ג' חברים וע"ש בכ"מ הטעם שפסק לזה ובגיטין דז"ן ע"ב
תנא נעמן ג"ת הי' פירש"י שלא קיבל עליו שאר מצות אלא ע"א וכן משמע מדבריו
בסנהדרין דצ"ו ע"ב בהא דנאמן ג"ת הי' וכן עוד במציצא דקיא במשנה ג"ת יש כ' משום
ביומו תתן שפרו פירש שקיבל עליו שלא לעבד ע"א ואוכל גבילות וטרופות ואפשר
לומר דגם רש"י דס"ל דג"ת היינו בקבל עליו שלא לעבד ע"א היינו דווקא לענין

רפואתו שיהא מותר לרפאותו כדחזינו גבי נעמן שנתרפא על ידי אלישע הנביא וכמ"ש
הב"ח ברי' סי' קכ"ד לענין מגעו בנין דשרי בהנאה משא"כ לענין להחיותו כמו הא
דמייירי בע"ז דס"ד יש לומר דגם רש"י מודה לדעת הרמב"ם דלא סגי בלא קבלת ז' מצות
וע"ע במפות ד"ט לענין גלות ובהשגות הראב"ד ובדברי הכ"מ פ"ה מהל' רוצח ה"ג
מש"כ וע"ע בט"ז יו"ד סי' ב' בשחיטת ג"ת דלדעת הראש פסולה מה"ת ולדעת הרמב"ם
היא מדרבנן דנראה דשם לא יש חילוק אי מייירי בשקבל עליו ז' מצות דהא לדעת
הרמב"ם פפי הבנת הכ"מ והלח"מ (ודלא פהש"ף) בשלא לעבד ע"ז סגי לזה ולדעת
הרא"ש אפי' בקבל עליו ז' מצות ג"כ לא מהני דהא טעמו מדכתיב ונכתת ואכלת מה
שישנו בנביחה אכול מזבח ושאינו בנביחה אל תאכל מזבח וכמ"ש טעם זה בתוס'
חולין ד"ג ע"ב ד"ה קסבר והמתבאר מפל הנז' דאין שום אחד מהפוסקים שייסבור דג"ת
הוא באופן שפכתנו בשם הד"מ עכ"ז לא קשה דהלא רבינו המשל"מ בעצמו כתב בפ'
עשירי מהל' מלכים ובדין ז' בתחילתו) דגר תושב שהונזר בתורה היינו שכל וקבל עליו
ז' מצות ומאי דאמרו דג"ת היינו שקיבל ז' מצות ולא קאמר ח' מצות עם מילה היינו
משום דקום עשה לא חשיב יע"ש ונהנה הרמב"ם בפ"ד מאס"ב אומר בפירושו להקפד
שכתב שם איזהו ג"ת כו' ולא מל ועי' בס' יצחק ירנן שם בראייתו לדעת רבינו המשל"מ
נהרי דבע"כ לומר דאין הקרע גמור מהו ג"ת ולא לכל הדברים דינו שנה דיש דסגי
בקבלה שלא לעבד ע"ז ויש דבר שצריך לקבלת ז' מצות וא"כ אינו רחוק נזר לומר
דהב"י מייירי בג"ת שכתב הד"מ וזה ישנו בקשירה ובכתיבת תפילין ומזוזות וכמ"ש
ליישוב דבריו מתמיהת רבינו: ו) שם הלכה ט"ז ויש להסתפק כו' ולא מצאתי ובתשובת
הב"ח כו' הנה יעי' פ"ת יו"ד סי' רע"ו סק"ז וז"ל ועי' בתשובת ב"ש בסוף הספר כו' ועי'
בשאלת יעב"ץ דספוקי מספקא לי' בזה כו' ודעתו לדינא דיש להחמיר בין בנטפלות
מלפניו ובין מלאחריו דלכתחיל אין לכותבם חוץ לשטיטה אכן בדיעבד אין לפסול יע"ש
וכנראה שנעלמו מהם דברי רבינו המשל"מ וע"ע בשו"ת משאת משה בשניות חיו"ד
סי' יו"ד שהצריך להשיג על באר שבע ודעתו להקל בדיעבד וכמ"ש בשאלת יעב"ץ
יעש"ב ומ"ש הרב המגיה בדברי רבינו בכאן דבתשו' הב"ח סי' קי"ג מחלק בין מחיקה
לתלי' ועי' בס' נוי העמודים סס"י ט' שהביא דבריו וכתב עליו וז"ל ובירושלמי פ"ק
דמגילה בעי אם מותר לתלות הנטפלות פגון לה' או בה' ומשמע דנטפל אחריו פשיטא
לי' דאסור ולא בעי אלא בנטפל לפניו ע"ש וצ"ע אי דוקא לכתחילה הוא דאסור או דגם
בדיעבד יש לפסול ודלא כשאלת יעב"ץ: ז) שם פ"ד ה"ה אבל אם הניח כו'.

ונה סותר למ"ש בסי' ב' כו' וצ"ע: אין זה סתירה. דהא ר"ת הוא הראש מהסוברים לברך
שתיים.

ואפי"ה ס"ל דברכת להניח קאי גם על תפילין של ראש וכמ"ש הרא"ש בשמו הו"ד
בב"י סי' כ"ה וז"ל וכתב הרא"ש דכר"ת מסתבר שעיקר תיקון התברכות פה היתה
בתחילת הנחתה תקנו לברך להניח וקאי נמי על של ראש.

וכשמניח של ראש מברך על מצות שזו היא גמר המצוה כו' יע"ש. וא"כ מזה שכתב
בסי' ב' כי ברפת של יד שייקא גם על תפילין של ראש אין שום גילוי דעת דס"ל שלא
כר"ת וזה פשוט וברור: ח) הלכות ס"ת פ' יו"ד ה"ב ואסור לאדם למפור כו'.

אף אני מסתפק לדעת הרא"ש כו' וכי גרע ס"ת שיש בו טעיות מחומשים כו'. לענ"ד אפ"ש לומר דגרע דהטעם דס"ל להרא"ש דאסור למפור חומשים משום דהאידין לומדים בהם ומצנות פתיבתם יותר ממצנות פתיבת ס"ת להניחו בבהכ"נ לקרות ברבים.

וכמ"ש בבאה"ג יו"ד סי' ע"ר משא"כ בס"ת שיש בו טעיות דאסור ללמוד בו מטעם ואסור לימוד בס' שאינו מוגה וכמו שצנה רע"ק לרשב"י למדהו בספר מוגה בפסחים קי"ב ויע"ש ברש"י ד"ה בחדתא.

אבל עכ"פ הא נדאי דחומשים צדיפי דכולם יכולים ללמוד בהם. ועוד יש צדיפות דהא ספר שאינו מוגה אסור לשהותו יותר משלשים יום (אפי' פשאינו לומד בו וצ"ע בזה).

וא"כ לענין מכירה בנדאי דגרע ס"ת שיש בו טעיות מחומשים מוגהים וגם לדעת הרא"ש הוא מותר למפור: ואגב אמרתי לבאר מאי דיש להסתפק בדין אחד דמכירת ספרים דהנה בחולין דפ"ג בארבעה פרקים אלו העמידו דבריהם על ד"ת דאמר ר' יוחנן ד"ת מעות קונות ובחו"מ סי' קצ"ט ברמ"א בשם מהרי"ל דגם בקונה יין לקידוש הדין פו.

יע"ש בהגהות הגרע"א א"ח סי' תרמ"ט בקונה אחרוג במעות בלי משיכה (ובמג"א סי' שס"ט בקונה פ"ר לעירוב במעות) ויש לעיין אם גם בקונה ספרים הדין פו נראיתי בשו"ת שמחה לאיש מהגאון ראש"ל הי"ו בח"מ סי' כ"ב וכ"ג שהובא מחלוקת בזה.

ולתלכה העלה דספרים אינם נקנים רק במשיכה ולא דמי לדין לקידוש וטעמו וחילוקו דחוק פא"ש יראה הקורא דטעמו מפני שהמוכר יין אינו עצב והמוכר ספרים הוא עצב. א"כ נמת דבריה לשיעורין דכשקונה ממוכר ספרים אשר מסחרו בזה יקנה במעות לבד ובקונה יין מבעה"ב לא יקנה במעות לבד.

וחילוק שיעורין פאלו לא ראינו ונדבר עוד בזה לקמן דמקודם ראיתי לעמוד בדברי הרב השואל שפכת דמדין שהובא ברמ"א שם סי' קצ"ז במכר ספר ונתן לו חציו והלה ומש"ו כו'.

וכן מהא דשו"ת זר"א יו"ד סי' זי"ן שפ"תוב שצדיין לא קנה הס"ת ולא מש"ו אותו דנראה מזה דגם בספרים תקנו משיכה. הנה לדעתי דבר זה אין לו שחר דמאי ראי' הוא לנדון זה מהא דרמ"א הא נדאי דיש מקום ברא"ש לומר דכשאינו קונה ללמוד בהם כ"א למסחר תקנו משיכה ואפ"ש דמירי בכה"ג שם.

וכן הא דכתב שם דאפ"א אם נאמר דזה מירי פשלא נתן מעות ומשו"ה הוצרך לבא למשיכה מ"מ אם איתא דס"ל דמעות קונות בלי משיכה א"כ היכא דמש"ו ולא נתן מעות פאנו למחלוקת כמ"ש באמרי בינה ח"ב קונטרס קנינים סי' י"ב דמהרמב"ם פ"ג מהל' מכירה ה"ו בדין כשפית הלוקח שהחפץ הנמכר מונח שם מושכר למוכר שכתב לא תקנו לו חכמים משיכה שהרי המקח ברשות הלוקח ומשנתן הדמים נקנה המקח דמשמע דבכה"ג דלא שייך לומר נש"פ חט"ף בעלי' ואוקמי אדאורייתא שמעו"ה יתנו קונות לא תקנו חכמים משיכה וזה דלא פנתיבות המשפט בסי' קצ"ו בקושיות הפנ"י אמאי עבד פנעני יקנה במשיכה הא לא שייך הטעם דנש"פ חט"ף שכתב עלה דאף דלא שייך הטעם מ"מ לא עקרו רבנן קנין משיכה ולא פלוג רבנן.

וא"כ פִּינּוֹן דִּישׁ פְּלוּגְתָא בְּזַה לָא הו"ל לְמִינְקֵט בְּסִתְמָא דְלֵא קְנָה הַס"ת וְלֵא מְשֵׁף וְהַגַּם דִּישׁ לְדַחֲתֵי הוֹכַחַת אֲמָרִי בִּינָה בְּהֶרְמַב"ם דִּישׁ לְפָרֵשׁ פְּנוּנְתוֹ שְׁלֵא תִקְנוּ לוֹ חֲכָמִים שְׁלֵא יִקְנוּ הַמְעוֹת כ"א מְשִׁיכָה וְתַבְלִים מְצֵאֵי לִפְלִי זֶה דֵאל"כ יִקְשֶׁה עָלָיו מְדִין עֶבֶד פְּנֻעֵי דְפֶסֶק בְּפ"ה מֵהַל' עֲבָדִים דְנִקְנָה בְּכֶסֶף וּבַמְשִׁיכָה.

מ"מ עֲדִינּוּ מִיַּד פְּלוּגְתָא לֵא יִצְאָנוּ דְהָא בַס' הַחִינּוּף פְּרִשָׁה בְּהַר מְבוֹאֵר דְהִיכָא דְאוּקְמוּהוּ אֲדֹאֲרִיִּיתָא דְאִינוּ קוֹנָה עוֹד בְּמְשִׁיכָה כ"א בְּכֶסֶף זַת"ד וְתַבְלִין הִלְלוּ אִין בְּהֶם טַעַם דְהֵלֵא זֶה קְוִשִׁית הַפְנִי שְׁהוּבָא בְּנִתְיָבוֹת שְׁהִבִּיאוּ הַגָּאוֹן אֲמָרִי בִּינָה דְבְנִתְיָבוֹת פְּתַב לְהִיפּוּף מְהֻבְנָתוֹ בְּהֶרְמַב"ם וְעַכ"ז לֵא חָשׁ לְזֶה דְמְצֵא לִיִּישׁב זֶה.

וא"כ מֵאֵי מְצִיָּאת תַבְלִין אִיכָא בְּהָא עוֹד זֹאת עֵיקַר דְבְרֵי קוֹשִׁים דְלוֹ יְהִי דְהֶרְמַב"ם סוֹבֵר כַּמ"ש הַגָּאוֹן א"ב בְּדַעְתּוֹ (וְגַם הַחִינּוּף ס"ל בְּן) דְהִיכָא דְמַעוֹת קוֹנוֹת אִינָה קוֹנָה מְשִׁיכָה מ"מ מֵאֵי זֶה רֵאִי דְמִדְנִקֵט סִתְמָא לֵא קְנָה הַס"ת וְלֵא מְשֵׁף נִשְׁמַע דְמְשִׁיכָה קוֹנָה בְּסָפְרִים וְלֵא מַעוֹת אֲדַרְבָּה מִדְנִקֵט לֵא קְנָה וְלֵא מְשֵׁף ר"ל לֵא קְנָה שְׁלֵא נָתַן מַעוֹת וְגַם לֵא מְשֵׁף וּמְשׁו"ה לֵא קְנָה אֲלִיבָא דְכו"ע אִפִּי לְהַסְוֵבְרִים פְּהֻנְתִּיבוֹת דְלֵא עֵקְרוּ בְּזַה קְנִין מְשִׁיכָה וְלִבְר מִן דִּין אִפִּי אִם הִי מְקוּם לֹמַר דְכו"ע ס"ל פְּהֶרְמַב"ם וְכַהֲבַת א"כ בְּדַעְתּוֹ דְהִיכָא דְלֵא שְׁיִיף לֹמַר נִשְׁרָפוּ חֲטִיף אִינוּ קוֹנָה בְּמְשִׁיכָה מ"מ אִין מְזַה רֵאִי לְמַצְנָה דְבְּזַה אוּקְמוּ אֲדֹאֲרִיִּיתָא לִיִּיפּוֹת פַּחוּ דְלוֹקַח שְׁיִקְנָה גַם בְּמַעוֹת וְלֵא לְעַקּוֹר מְמַנּוּ קְנִין דְמְשִׁיכָה: וְבַע"כ לֹמַר בְּן דֵאל"כ אִיף נוֹהֲגִין לְקַנוֹת אֲתֵרוּגִים בְּלִי מַעוֹת וְכָל הַפּוֹסְקִים לֵא פְלִפְלוּ בְּזַה אֲלֵא אִם קְנִין דְרַבְּנָן (מְשִׁיכָה) מְהִנִּי לְדֹאֲרִיִּיתָא עֵי שַׁע"ת סִי תִרְנ"ח וְאִם אִיתָא דְעֵקְרוּ בְּזַה קְנִין מְשִׁיכָה א"כ גַם קְנִין דְרַבְּנָן לֵא יֵשׁ בְּהֶם אֲלֵא וְדֵאִי דְכו"ע ס"ל דְגַבִּי מַצְנָה לֵא עֵקְרוּ קְנִין דְמְשִׁיכָה וְא"כ בְּנִידוֹן הַס"ת דְשׁו"ת זַר"א גַם הֶרְמַב"ם וְהַחִינּוּף מוֹדִים דְמְשִׁיכָה קוֹנָה וְלִיכָא פְּלוּגְתָא וְהַגָּאוֹן רֵאִש"ל הִי"ו הֵיטֵב לְרֵאוֹת וְכַתֵּב וְאִם הַדּוּחָה יִדְחָה (וְאִף יֵשׁ לְדַקְדַק מְדוּעַ פְּתַב בְּלִשׁוֹן וְאִם הֵלֵא וְדֵאִי הוּא בְּן) דְהֵוּא דְהֶרַב זַר"א בְּדֵלֵא נָתַן מַעוֹת וְלֵא חָשׁ לְהוֹכַחַת הַנּוֹז' וְאוּלִי מְטַעְמִים שְׁכַתְבְּנוּ וְאִמְנָם מֵהַשְׁעֵלָה לְדִינָא דְסָפְרִים אִינָם נִקְנִים רַק בְּמְשִׁיכָה אִפִּי קְשָׁאִינוּ קוֹנָה אוֹתָם לְמַסְחָר כ"א לְלַמּוֹד בְּהֶם מְטַעַם דְלַעֲלִיל דְהַמוֹכֵר עֲצָב וְלִכֵּן אִינוּ מִתְפַּנּוֹן לְהַקְנוֹתוֹ בְּלִי מְשִׁיכָה וְהַתּוֹס' בְּכַתְּוִבוֹת דַּמ"ז ד"ה שְׁלֵא פְתַב לֵה כַתְּבוּ דְמַקַּח וּמְמַכֵּר אִינוּ תְלוּי בְּדַעַת הַקּוֹנָה לְבַדוּ דְהָא אִיכָא נְמִי דַעַת הַמְקַנָּה לַע"ד אַחֲרֵי הַמְחִי"ר פְּרָאוּי זֶה אִינוּ דְהָא טַעְמָא דְהַמוֹכֵר סָפֵר הוּא עֲצָב קְשָׁאִינוּ עוֹשֶׂה סָפְרִים ע"מ לְמַכְרֵם אִיתָא נְמִי בִינּוּ וְכָל דְבָר קְשָׁאִין לוֹ בְּשִׁבִיל מְכִירָה וְכַדֵּאִיתָא בְּבִרְכוֹת ד"ה ע"א מִדַּת בְּשֵׁר וְדָם אָדָם מוֹכֵר לְחַבְרֵי חֲפִץ מוֹכֵר עֲצָב וְהִי"ל לְהַפּוֹסְקִים לְחַלֵּק בְּקוֹנָה יִין לְקִידוּשׁ בֵּין מוֹכֵר מַצֵּד דְחָקוּ אוּ מַצֵּד שְׁיֵשׁ לוֹ יִין לְמְכִירָה וְהָא שְׁכַתֵּב דְהַמוֹכֵר מְפַנֵּי שְׁהוּא עֲצָב אִינוּ מִתְפַּנּוֹן לְהַקְנוֹתוֹ בְּלִי מְשִׁיכָה ג"כ קְשָׁה דְאִטּוּ תִקְנַת קְנִין מְשִׁיכָה הִיָּתָה לְטוֹבַת הַמוֹכֵר (דְנִימָא דְמַצֵּד שְׁהוּא עֲצָב אִינוּ רוֹצֶה לְנוֹתֵר עַל טוֹבָתוֹ) הֵלֵא לְטוֹבַת הַלּוֹקַח תִּקְנוּ זֶה מְטַעַם שְׁלֵא יֵאמַר לוֹ נִשְׁרָפוּ חֲטִיף וְעוֹד הָא פְתַבוּ הַתּוֹס' בְּכּוֹרוֹת דַּח"י סוּע"ב דְבְמַקּוּם מַצְנָה קְנִי אִפִּי בְלֵא קְנִין מְטַעַם דְהַמְקַנָּה גָּמַר וּמְשַׁעֲבַד נְפִשָׁי' וְא"כ בְּקוֹנָה ס' לְלַמּוֹד בּוּ דְהוּא מַצְנָה בּוֹדֵאִי דְהַמְקַנָּה גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ לְהַקְנוֹהַ בְּהַמְעוֹת שְׁקַבֵּל בְּעֵדוּ אִפִּי דְלֵא עֲשֶׂה מְשִׁיכָה וְאִין לֹמַר דְשָׁאֲנִי הֵכָא מְשׁוּם דְמַצְטַעַר בְּמְכִירָתוֹ דְמָה יוֹעִיל בְּזַה וּמָה יִרְנַח פִּינּוֹן דְדִינָא הֵכִי דְקוֹנִין אוֹתוֹ בְּמַעוֹת לְחוּד לְמָה לֵא יִתְפַּנּוֹן לְהַקְנוֹתוֹ וְעוֹד אִם אִיתָא לְהָא מְדוּעַ לֵא חִיִּישִׁינּוּ בְּהָא דְאַרְבָּעָה פְּרָקִים

דְּהַטְבַּחְאִינוּ מִתְפַּנּוֹן לְהַקְנוֹת בְּמַעוֹת לַחֹד וְאִיךְ מִשְׁמִיטִין אֶת הַטְּבַח בְּעַל כְּרַחוּ אֲלֵא בְּנֹדָא
כִּינּוֹן דְּדִינָא הֵכִי גַם הוּא מִתְפַּנּוֹן לְהַקְנוֹת וְהוּן ה"נ בְּנִי"ד: וְאִפֵּן נִלְע"ד דְּסִפְרִים דְּמִי לִינּוּ
לְקִידוּשׁ וְנִקְנִים הַמַּעוֹת בְּלִי מְשִׁיכָה דְּמַצְנָה לְקִנּוֹת סִפְרִים לְלַמּוֹד בְּהֵם (וְגַם כְּדִי לְהַשְׁאִילָן
לְאַחֲרִים כְּמוֹ שְׁדַרְשׁוּ בְּכַתּוּבוֹת ד"נ וְצִדְקָתוֹ עוֹמְדָת לְעַד זֶה הַקּוּנָה סִפְרִים וּמִשְׁאִילָן
לְאַחֲרִים) וְלֹא מִבְּעֵינָא לְדַעַת הַפְּרִישָׁה בְּדַעַת הָרֵא"ש וּבִי"ד סִי' ע"ר) דְּעַכְשָׁיו שְׁאִין
לוֹמְדִים בִּס"ת אִין מַצְנוֹת עֲשֵׂה לְכַתּוּב ס"ת וּבְסִפְרִים שְׁלוֹמְדִים בְּהֵם יוֹצְאִים יְדֵי מַצְנָה זֹ
דְּנֹדָא מַצְנָה רַבָּה אִיכָּא בְּזֵה יוֹתֵר מִיַּיִן לְקִידוּשׁ אֲלֵא אִפִּי לְהַבְנֵת מְרָן הַב"י בְּהָרֵא"ש דְּגַם
עֲתָה אִיכָּא מ"ע לְכַתּוּב ס"ת מ"מ מוֹדָה דְּגַם לְקִנּוֹת סִפְרִים אִיכָּא מַצְנָה וְלֹא גָרַע מִיַּיִן
לְקִידוּשׁ וְעִי' בֵּא"ח סִי' ח"ל בְּדִין כּוֹתְבֵי תְּפִילִין וּמְזוּזוֹת דְּהֵם וְתַגְרִיחָם אִם צְרִיכִים לְעֲשׂוֹת
מְלֻאכְתָּם בְּשַׁעַת ק"ש וְתַפְלָה פְּטוּרִים מִק"ש וְתַפְלָה וְתַפְלִין מִטַּעַם דְּעוֹסֵק בְּמַצְנָה פְּטוּר
מִמַּצְנָה אַחֲרָת וּבִמְג"א כְּתֹב שֶׁם דָּאִם עוֹשֶׂה כְּדִי לְהַשְׁתַּפֵּר לָא מְקַרֵי עוֹסֵק בְּמַצְנָה וְכַתֵּב
עֲלָה שֶׁם בַּכַּת"ע הִינּוּ דְּעִיקָר פְּנוּנְתוֹ אִינוּ כ"א כְּדִי לְהַשְׁתַּפֵּר אֲבָל אִם מְכַנּוֹן לְמַצְנָה וְגַם
לְשִׁכָּר מְקַרֵי עוֹסֵק בְּמַצְנָה וּמִתְבָּאֵר מְזֵה דְּגוּף הַמְקַח וּמִמְכָּר בְּהֵם הוּא מַצְנָה אִיךְ לְעַנּוּ
שְׁיָהָא פְּטוּר מִמַּצְנָה אַחֲרָת בְּעִינּוּ שְׁלֵא יִהִי פְּנוּנְתוֹ כ"א לְשִׁכָּר מִשְׁא"כ לְעַנּוּ שְׁתַּגְמַר
קִנְיָנָם בְּנִתְיַנְת מַעוֹת אֲפָשֵׁר דְּגַם בְּעוֹשֶׂה לְהַשְׁתַּפֵּר יִהִי דִינּוֹ כְּמוֹ בְּקוּנָה לְמַצְנָה וְעַדִּין
צ"ע זֶה אֲבָל בְּקוּנָה לְלַמּוֹד בְּהֵם אוֹ לְהַשְׁאִילָן פְּשִׁטָּא דְּדְּמִי לְקִינָה יִין לְקִידוּשׁ וְאֲפָשֵׁר גַּם
לְלוּב וְאַתְרוּג בְּשִׁבִיל יוֹם רֵאשׁוֹן דְּמַצְנוֹתָן מַה"ת: וְדַע דְּמִדִּין זֶה דְּמַהְרִי"ל בְּקוּנָה יִין
לְקִידוּשׁ יֵשׁ מְקוֹם בְּרֵאשׁ לְסִתּוֹר סְבֵרַת שְׁבוּי"ע ח"ב סִי' קע"ח שְׁהוּבָא בַּכַּת"ע ח"מ סִי'
ק"צ סק"ז דְּכָל מְכִירַת יִין הָיִי כְּמוֹכֵר מְפָנִי רַעְתָּה וּרְאֵיתוּ מִפְּסָחִים דְּקִי"ג פֶּל מִיְלֵי זַבִּין
וְתַחַרְט בַּר מִחְמָרָא שְׁמָא יַחְמִיץ יַע"ש וְיֵשׁ לְסִתּוֹר זֶה דְּהֵלֵא קִרְקַע אִינוּ נִקְנָה בְּשִׁטְר בְּלֵא
דְּמִים כְּדֵאִיתָא בְּקִידוּשִׁין דְּכ"ו אָמַר שְׁמוּאֵל לֹא שָׁנוּ אֲלֵא שְׁטַר מִתְּנָה אֲבָל בְּמְכָר עַד שְׁיַתֵּן
דְּמִים וּבְמוֹכֵר שְׁזַדְהוּ מְפָנִי רַעְתָּה קוּנָה בְּשִׁטְר לַחֹד מִטַּעַם דְּבִזְזָה גָמַר וּמְקַנֵי בְּשִׁטְר לַחֹד
כַּמ"ש שֶׁם בְּגִמְרָא וּבִסְמ"ע בִּסִי' קצ"א וְחֻזְיָנּוּ מְזֵה דְּהִיכָא דִּישׁ טַעַם לֹמֵר גָּמַר וּמְקַנֵי
מְהֵנִי זֶה שְׁיָהִי קִנְיָן שְׁעֲשֵׂה קִיָּים אִפִּי הִיכָא דְּהַקְנִין שְׁעֲשֵׂה לֹא הִי מוֹעִיל וְאִם אִיתָא
לְדַבְרֵי הַשְּׁבִי"ע דְּמוֹכֵר יִין הָיִי כְּמוֹכֵר מְפָנִי רַעְתָּה א"כ לְמָה בְּקוּנָה יִין לְקִידוּשׁ הַנְּצַרְךָ
מְהָרִי"ל לְבֵא לְטַעַם מַצְנָה נִימָא דְּהַמוֹכֵר מְפָנִי רַעְתָּה שְׁיֵשׁ בְּזֵה גָמַר לְהַקְנוֹתוֹ בְּמַעוֹת
לַחֹד כְּדִי שְׁלֵא יוּכַל לְחֻזְרָא בּוֹ הַלּוֹקֵחַ וְאִין לֹמֵר דְּשִׁאֲנֵי קִנְיָן מַעוֹת דְּחֻכְמִים אָמְרוּ דְּלֹא
יִקְנוּ זֶה אִינוּ דְּהָא בִּסִי' קצ"ח כְּתֹב הָרַמ"א דָּאִם הִתְנוּ בְּהִדְיָא דְּמַעוֹת יִקְנוּ קִנְיָן וְכַתֵּב שֶׁם
בִּסְמ"ע בֵּין שְׁהַתְנָה הַלּוֹקֵחַ בֵּין שְׁהַתְנָה הַמוֹכֵר וְשִׁתַּק הַלּוֹקֵחַ וּמִשְׁמַע מְזֵה דְּהִיכָא דְּנִיחָא
לְהוּ בְּקִנְיָן מַעוֹת לֹא אָמְרוּ בְּזֵה דְּמַעוֹת אִינּוּ קוּנוֹת וּבִינּוּ דִּידוּעַ לְפֶל דְּנִיחָא לִי לְהַמוֹכֵר
בְּזֵה (לְדַבְרֵי הַשְּׁבִי"ע דְּהָיִי כְּמוֹכֵר מְפָנִי רַעְתָּה) כְּדִי שְׁלֵא יַתְחַרְט הַלּוֹקֵחַ א"כ הו"ל כְּמוֹ
שְׁהַתְנָה הַמוֹכֵר וְהַלּוֹקֵחַ שְׁתַּק וְהִדְרָא הַקְנוּשָׁיָא לְדוּכְתָא דְּמִדּוּעַ הַנְּכַרְח לְבֵא בִּינּוּ לְקִידוּשׁ
לְטַעַם מַצְנָה וּמְנוֹכְרָח דְּלֹא ס"ל כְּהַשְׁבִּי"ע ט) הַל' שַׁבַּת פ"ה ה"ו הַפּוֹרֵךְ דְּבָר כו' וְתַמְיָהִנִי
מִגְדֹּל חֻכְמָתוֹ כו' וְהָרִי"ף פִּי' אִפִּי כְּרָךְ כו' וּמִמ"ש בְּסוּף דְּבָרֵינוּ וּמִטַּעַם זֶה מְנוֹת לְתַת כו'
וְצ"ע אֲפָשֵׁר לְהַלִּיץ בְּעַד מְרָן דִּס"ל בְּדַעַת הַטּוֹר דְּלִיכָּא פְּלוּגְתָּא לְדִינָא בֵּין רַש"י לְהָרִי"ף
וּמ"ש הַטּוֹר וְרַב אֶלְפִּס פִּירֵשׁ דְּאִפִּי כְּרָכוּ סְבִיבוּ שו"י אִינוּ ר"ל דְּלַרְש"י אֲסוּר אֲלֵא שְׁבֵא
לֹמֵר דְּשֶׁם מְפִנְרֵשׁ כֹּן לְהִדְיָא אֲבָל גַּם לְפִירֵשׁ"י י"ל דִּס"ל דְּגַם לְכַרְוֵךְ סְבִיבוּ שְׁרִי מִהַטַּעַם
דְּתַלּוּי בְּכַנּוּנָה כַּמ"ש שֶׁם וּלְשׁוֹן הַטּוֹר שְׁכַתֵּב וּמִטַּעַם זֶה מְנוֹת לְתַת קֵאִי אַחֲרֵי הַבְּנֵתוֹ

מקונדם דלא פליגי בדבר זה לדינא ולכן מטעם זה מותר לתת ואין זה רחוק לומר פן
בדעת רש"י דהא הה"מ פתב פן לפרש דבריו שס"ל פהרמב"ם ודעת הרמב"ם דגם
לכרוף סביב הפתילה שרי ודלא כהלח"מ יע"ש) אם פוננתו להוסיף אורה ומ"ש שם
מ"ן הב"י ומיהו אפי' לדעת רש"י יש להתיר בדבר שאינו ראוי להדליק בפני עצמו ר"ל
אפי' לפי הרא"ש בדעת רש"י פמוכ"ן: י) שם פכ"ד ה"ז אין עונשין בשבת כו' אף מאי
דמספקא לי כו' אפשר שאין מצילין אותו בנפשו בשבת שלא הותר לנו לחלל שבת
בשביל להצילו מן העבירה כו' אבל לרבנן דאית להו דאפגימה קפיד רחמנא יש להסתפק
אם הורגין אותו גם בשבת וצ"ע הנה דברי רבינו קשים להבין וכי בחול הותר לנו דמו
כדי להציל אותו מלעשות עבירה הא אפי' לרבנן דלית להו דר"י משום דמסרה נפשה
לקטלא מ"מ ס"ל דרק אפגימה אקפיד רחמנא ולא אאיסורא וכמ"ש בסנהדרין דע"ז
ריש ע"א בתוס' ושם ע"ב ברש"י ד"ה במקפדת על פגמה (ומ"ש שם רש"י במשנה כדי
להצילו מן העבירה ר"ל משום פגמה שיש בזה העבירה) וא"כ מה ספק בזה הלא אם
רציחה הותרה משום פגמה כ"ש דאיסור שבת הותרה ומאי דוגמא זה למחוייבי מיתות
בי"ד הא שם העונש לא בא אלא על העבר ועוד שם יכול לקיים העונש לאחר שבת
ועוד הא ק"ו ומה רציחה החמורה שלא הותרה להצילו בנפשו לעובד ע"ז הותרה להצילו
בנפשו לרודף אחר עריות (הנז' במשנה שם) שבת שהותרה לחללה כדי להציל מע"ז
אינו דין שהותרה לגבי רודף אחר עריות להצילו משום פגמא דקפיד רחמנא: ודבר זה
דשבת הותרה כדי להציל מלעבד ע"ז מבואר בב"י א"ח סי' ש"ו ושם בש"ע פסק פן
להלכה ודלא פהרש"פ"א ואע"ג דהתם מייירי בהמרה וכדי שלא תעבד ע"א בתמידות
התירו לחלל שבת להצילה אבל משום פעם אחת לא וכמ"ש שם במג"א י"ל התם היינו
טעמא דבשביל פ"א אין לחלל דהא מחלל שבת ג"כ כעובד ע"א ומאי הצלת עבירה יש
בזה משא"כ ברודף אחר עריות דבחילול שבת מצילין אותו מן העבירה החמורה שניתנה
להצילו בנפשו א"כ בודאי דמצילין אותו גם בשבת ואם יש מקום להסתפק בעונשין
שאין ע"י ב"ד אלא ע"י פל אדם אי גם בשבת עונשין אותו הוא בעונש דבועל נכרית
דקנאין פוגעין בו (סנהדרין דפ"א) אי עונש זה דמי לעונש שעל ידי ב"ד שאין עונשין
בשבת או דילמא שאני התם דיש לקיים בו העונש אחר השבת, וזולת במציאות רחוק)
משא"כ הא דקנאים דאינם רשאים לפגוע בו אלא בשעת מעשה וא"כ י"ל דמותר לפגוע
בו גם בשבת ומדי דברי דין דקנאים עלה בדעתיה להסתפק אם יש לחלק בזה בין נכרית
עובדת ע"א לנכרית שאינה ע"א שתה"ל לענן זה כמו בת גר תושב שאינה בדין קנאים
פוגעין בו כמ"ש הרמב"ם בפ"ב מהל' אס"ב ה"ה דלפי מ"ש מ"ן הכ"מ והלח"מ בפ"ד
מהל' שחיטה בדברי הרמב"ם שפתב וגדר גדול גדרו כו' דס"ל דנכרי שאינו עובד ע"ז
שחיטתו אינה אסורה אלא מדרבנן ולית לי סברת ר"י ורא"ש דדרשינן ונבחת ואכלת
אותו שהוא בר זביחה אכל מזבח ושאינו בר זביחה אל תאכל מזבח (ועי' ש"ך סי' ב'
שפתב דהגירסא בדברי הרמב"ם פותי ולא גוי אמנם האחרונים ומפלה הפלתי פתבו
לקיים גירסת מ"ן וכהבנתו פהרמב"ם) פן ה"נ י"ל לענן קנאים פוגעין דדוקא בנכרית
ע"ז דאיכא חשש הסתה לע"ז מדפקר פולי האי לדבק בה משא"כ היכא דאינה ע"ז
דליכא חשש הסתה לע"א אינו בדין דקנאין ועפי"ז יהי ניקחא הא דאמר רב פפא ביבמות

דע"ו ע"ב שלמה לא נסיב מידי ופירש"י אלא לזנות הי' מתכונן וקשה הא זה פרהסיא הוא.

דקא פתב בשו"ת מהריק"ו סי' קל"ז דק"נ ע"ב (דה"ר) וקרב"ז בישנות ח"א סי' צ"ב דדבר שהוא גלוי ומפורסם לכל חשיב פרהסיא ולא בעינן בזה שיהיו ישראלים בשעת מעשה מדפריד בסנהד' דע"ד וקא אסתר פרהסיא הנאי (ור"ל דמסתמא אותו רשע לא עשה מעשה עם אסתר בפני עשרה מישראל וכן ס"ל להר"א מזרחי ומירץ בזה קושטתו למה לי קרא להתיר יפ"ת הא זה הוי בצניעות ובזנות והתורה לא אסרה אלא דרף חתנות יהו"ד בלח"מ פ"ח מהל' מלכים ואיך אפשר דשלמה לא יחוש לאיסורא רבא דקנאין פוגעין אלא נדאי דלא היתה עו"ז ומאי דאמרי' בשפת דנ"ו בשעה שנשא שלמה כו' ואמרה לו כף עושין לע"ז אפשר לומר שאמרה לו שבני אומתה עושין כף ועי' בב"י יו"ד סי' קכ"ד שכתב בחד פירושא דקא דאמר רבא ידענא בבר שישיף דלא פלח לע"א (בע"ז דס"ה) דלאו שהוא מאומה דלא פלחא ע"ז אלא מטעם שהוא אינו עובד אע"פ שבני אומתו עובדים ויע"ש בב"י דבזה לבד הוי דינו כגר תושב אע"פ שלא קיבל עליו ז' מצות והן ה"נ לענן קנאין וכן נראה מדברי הה"מ בהלכות אס"ב שם: ואיבר א משלמה אינו קשה דהעיקר כמ"ש הרמב"ם פי"ג משם דגיורי גיירה וכמו שאמרו שם בגמרא דיבמות ולא ס"ל לדרב פפא דהעיקר כסתמא דגמרא אף מה שקשה הוא מיהורם בן יהושפט שלקח בת אחאב וידוע דיהורם בן אחאב ישראל מומר הי' כמ"ש התוס' בע"ז דכ"ו ע"ב ודינו כגוי לכל דבריו כמ"ש בא"ה סי' קכ"ג ומסתמא גם אחרותו כן היתה ועכ"פ בת אחאב היא שהי' עובד ע"ז ויע"ל רש"י חולין ד"ד ד"ה אחאב וסייעתו וכן יקשה עוד מהא דכתב בשה"ד ג"א תרל"ד דבת שמעון חשמונאי נשאת לתלמי מלך מצרים וישראלית לנכרי יותר חמור מישראל לנכרית דקא אמרינן בע"ז דל"ו אלא דאורייתא עכו"ם הפא על בת ישראל ואתו אינהו וגזור כו' וא"כ הא נדאי דגם לענן דינא דקנאין פוגעין איתא בישראלית לגוי דפוגעין בה ואיך לא חש לזה ואפשר דקא שכתב דדינו כגוי לכל דבריו לאו דוקא ולענן קנאין אינו כגוי וכמו בגיטין וקידושין שהוא בישראל וסעד לזה מהא דכתב בס' מעשה רוקח בפ"ג מהל' גירושין דלשון הרמב"ם שכתב כגוי לכל דבריו הוא מגומגם דקא לענן גו"ק הרי הוא פישראל אף ראיתי בשו"ת מרן הב"י בדיני גיטין וגירושין שאלה יו"ד דבהוציא את עצמו מן הפלל לדברי הפל אינו נקרא בן ברית ונהרי הוא כגוי זולת לענן גיטין וקידושין וא"כ י"ל דזה פוננת הרמב"ם שכתב כגוי לכל דבריו שאינו נקרא בן ברית (ועי' בתוס' סנהדרין דע"ב ס' ע"ב ובמג"א סי' קפ"ט) ומדאינו נקרא בן ברית א"כ י"ל דדינו כגוי גם לענן קנאין פוגעין.

ועוד מה יצא לנו מזה שנתרץ דלא נתפס באיסורא דקנאין הא אם דינו כגוי אפי' זולת דין קנאין) מ"מ איסור דאורייתא הוא כמ"ש לעיל דאורייתא עכו"ם הפא על בת ישראל (ור"ל בדרף זנות דבדרף חתנות בין בזה ובין בזה דאורייתא לדעת הרמב"ם שפסק כר"ש ודלא כהטור בסי' ט"ז שדחה לפסקו יע"ש) ואפ"י אם נאמר כמ"ש הנמוק"י בפ' בן סו"מ וה"ד בכ"מ פ"ה מיסוה"ת אהא דאמר רבא הנאת עצמן שאני דלית לי דרשא דאל תקרי לכת אלא לבית דא"כ הוי ערנה וגם להנאת עצמן אסור אלא ס"ל דפנוי' היתה וליכא בזה איסור דאורייתא (ומבואר שם דגם בדינא דקנאין ליכא) אלא ב"ד של שם

גזרו בזה וצ"ל דהא דאמר'י שם דאורייתא לאו דוקא אלא לגזירת ב"ד של שם קרוי דאורייתא.

וכן נראה מדברי הרמב"ם בפ"ב מאס"ב שכתב דבדבר אישות לוקין מה"ת. אבל הפא כו' משמע דבדבר זנות גם בישראלית לגוי ליכא.

אלא מ"מ מטעם גזירה שתבא לידי חתנות יע"ש. אבל סוף כל סוף יקשה איך לא חש לגזירת ב"ד של שם ובע"כ דלכל דבריו לאו דוקא וכמ"ש במעשה רוקח שם.

וגם לענין חתנות הוא בישראל ולא קשה מיהושפט אפי' שצדיק גמור הי' וכת שמעון אפטר שנשאת שלא מדעת אבי' או אפטר דס"ל פהטור דאיסור חיתון דשאר אומות אינו אלא מדרבנן ועדיין לא נאסר.

וכמ"ש שם בחולין ועדיין לא נאסר יינן של נכרים. והו' סוגיא דב"ד ש"ש גזרו אתיא אליבא דר"ש וכמ"ש הרמב"ם פנוט'י: נחזור לענינינו במאי דמסתפקא לי' לרבינו יעני' בכנה"ג א"ח ובמג"א סי' של"ט ובס' אהל"י פהן אות יתרג וא"י האריף לדחות דברי רבינו והעלה דאין לחלק בזה בין חול לשבת וכמ"ש: ואמנם אנב ראיתי לכאר דמה שכתבנו דלגזירת ב"ד של שם קרוי לי' דאורייתא.

לכאורה הוא דחוק מעט אכן מצאתי בב"י א"ח סי' תי"ח שכתב והא דאמר'י ר"ח דאורייתא אסמכתא קרובה לענין איסור תענית אבל אין ה"נ דלא מיתסר אלא מדרבנן. וע"ע בש"ף ח"מ סי' כ"ח מ"ש בשם מג"א על ס' המצות ועפ"י"ז הוא אינו דחוק כלל.

עוד נהדר אנפין לדברי רבינו שכתב ברודף אחר תבירו להורגו פשיטא לו דמחללים שבת כו' דנראה דלשונו אינו מכונן דמשמע דדין זה אינו מפורש והלא בסנהדרין דע"ב גרסינן ת"ר דמים לו בין בחול בין בשבת.

אין לו דמים בין בחול בין בשבת. והביא לזה הפרייתא להלכה הרמב"ם בפ"ט מהג"נ ה"ז.

שוב ראיתי בספר מחב"ר סי' של"ט שהעיר בזה. וגם הביא שם הרבה פוסקים דפשיטא להו מאי דמבעיא לרבינו וס"ל דאין לחלק בזה בין חיל לשבת.

ומעתה לא נשאר לנו ספק אלא בדין דקנאין אי גם בזה אין לחלק בין חול לשבת אמנם הספק הזה אינו אלא לפי ההנחה דברודף אחר תבירו להורגו הורגין אותו גם בשבת הוא דבר פשוט מצד הסברא.

וכמ"ש רבינו פשיטא לי אף למה שנתבאר בסנהדרין שם דאיצטריף לאשמעינן אין לו דמים בין בחול בין בשבת דס"ד אמינא מידי דהנה אהרוגי ב"ד דבשבת לא קטלינן נשמע דהסברא הוא שלא להרוג אותו בשבת א"כ בדינא דקנאין פוגעין יש לומר דוקא בחול אבל לא בשבת דמאי דגלי גלי ומאי דלא גלי לא גלי פהא דזבחים ד"ז.

ומעתה יש לתמוה על המחב"ר שהעיר על רבינו שכתב זה מסברא דנפש'י ולא הרגיש בהערה גדולה מזאת שהוא כתב דפשיטא לי דבר זה מצד הסברא ובגמרא אמרינן דמצד הסברא הנה אמינא שאין להורגו בשבת וא"כ סברתו הפוכה מסברת הגמרא וצ"ע: (יא) הלכות יו"ט פ"ב ה"א אפרוח שנולד כו' כתב הה"מ ועגל שנולד בשבת כו' ואי הכי אפי'

גבילות וטרופות מאכילין אותו כו' וצ"ע וליכא למימר דמשום דמותר לחולה משום הכי ליכא בו איסור מוקצה והכנה.

וכוננת הה"מ שפכת ואפי' ביומו מותר לחולה הוא בחולה שיש בו סכנה. אבל לא בא לפסוק זה הדין אלא הוא טעם ליש מתירין ביו"ט אחר השבת דהא כתבו התוס' בפסחים דמ"ו סו"ב דלא אמרינן הואיל וראוי לחולה שיש בו סכנה דכיון דלא שכיח לא אמרינן הואיל והכריחו זה בראי' עצומה דא"כ בטלת כל מלאכת שבת הואיל וראוי לחולה שיב"ס.

גם לא ניתקא לרבינו לומר כמ"ש הלח"מ שם דמייירי בחולה שאב"ס ובעבר ושחט דהא פרכינן ביבמות ד' יו"ד משפחת לה דאי עבר ונסב ומתירין דאי לא קתני והו"נ יש לומר בדברי הפוסקים דלא קתני דאי.

והנראה לי לומר דמייירי בחולה שיב"ס ואף שמאכילין אותו נבו"ט מ"מ נ"מ לענין הא דתניא ביומא דפ"ג דמאכילין אותו הקל הקל תחלה. ואם זה העגל שנולד בשבת אסור ויש עוד עגל שנולד קודם שבת מאכילין אותו מעגל שקודם השבת משא"כ כשנאמר שהנולד בשבת מותר מאכילין אותו מאיזו שירצו לשחטו ודבר זה פשוט ונכון ליישב דברי הה"מ במ"ש ואפי' ביומו מותר לחולה דלא תימא שמתירין דוקא ביו"ט הסמוך אבל בשבת גופי' לא לזה אמר דאפי' בשבת מותר ונ"מ לענין חולה שיב"ס להאכיל אותו הקל תחלה ובזכרוני שבנוב"י ח"ח עמד בזה ליתן טעם לרבינו שלא פירש פן וכשאני לעצמי (שאין אתי כעת הנוב"י) לא ראיתי טעם למאן בזה, וע"ע בדברי הר"ן פ"ק דביצה בסוגיא ותבין דברי הה"מ: יב) שם פ"ז הט"ז בד"ה ומ"מ לא יוכלתי להלום כו' וצ"ע ע"ש בד"ה ודע דבגמרא אמרינן שרבינו הביא הוכחה לזה הצ"ע דהתוס' לא גרסי זה ואם כי זה פשוט כי כן הוא דמאי טהור ומאי תחילת הסגר פיון שלא נסגר נקרא טהור מ"מ לענ"ד נראה כי יש מקום לחלק ולומר דטהור היינו מי שלא בא לכהן ובהו כו"ע לא פליגי דלא חזו לי' ר"ל שאין עליו חיוב לבא לכהן וכ"ש שאין לכופו דבשאר הימים כופין אותו לבא לפהו דמצות עשה היא (וכמ"ש הרא"ש בפ"ג דנגעים מ"ב) ותחלת הסגר דהיינו מי שבא לפהו להראותו את נגעו ובהו כו"ע לא פליגי דחזו לי' דכיון שבא לפהו בנדאי שיהי' לו לשמחה פשידע שהוא טהור ואם לא ימצא טהור לא יפסיד.

וכמ"ש התוס' בד"ה בהסגר ראשון דבהו לא שייך לטמא משא"כ במי שלא בא לכהן שהוא אינו משתוקק לידע את דינו ולא יחשב לו לשמחה מדיעת דינו בהקדם ולכן כו"ע ס"ל דלא חזו לי' פיון שאינו נשפר בשום דבר אף מי הוא זה שיבא הרהיב עוזו בנפשו להכריע נגד רבינו בלי ראי' מפורשות בדבר שהאריה והרחיב לבא בעומקא דדינא ובנדאי דהעיקר הוא דהתוס' לא גרסי האי חיליקא בטהור כו"ע לא פליגי וכמ"ש רבינו: ברם זאת קשה לי על רבינו שביאר כל דבר הקשה באריכות טובא ולא עמד בהאי בעיא דסוגיא די"ד ע"ב מצורע מהו שינהיג צרעתו ברגל (ופירש"י שלא יבא אל תוך המחנה ושקלי וטרי בזה אביי ורבא לפשוט זה מברייטא ומדייקא דדינא דכהן גדול והלא הא אמרי' בסוגיא דידן ד"ו דפלוגתא דתנאי הוא אליבא דרבי.

מר סבר צוניתא דעלמא עדיף לי' ומר סבר כו' ועכ"פ כו"ע ס"ל דנוהג צרעתו ומשלחין אותו וביותר קשה לרבינו הביא זה הבעיא לקמן ולא נתעורר בזה ומה שנשאר רבינו

בצ"ע בסוד"ה הגה הארכני מילין דלפירושו בכוננת התוס' דבהסגר ראשון לא שיניך לטהרו או לטמאו משפחת לה רואין להקל גם אליבא דרבי דס"ל דאין הפהו ורשאי לשתוק וא"כ פיצד פתבו התוס' בד"ה (אמר רב אשי) בסתמא דלרבי לא תמצא בשום אהד רואין להקל הגה שם בד"ה ודע דבמלתא דרבא פתב רבינו להכריח פירושו בהתוס' ונ"ל ויהי דייקא דבריהם שפתבו שהרי לא נזקק לו הפהו הגה בתוס' שלפנינו לא נמצא אלו דברים וא"כ אין הכרח לפירושו ועוד הא פתבו התוס' שם בסוגיא בד"ה יש עוד דלפירש ר"י לכו"ע בתחלת הסגר רואין להקל ומבואר מזה דמה שפתבו שם בסתמא דלרבי לא תמצא רואין להקל הוא לפירש"י משא"כ לפירש ר"י משפחת לה גם אליבא דרבי: יג) שם הי"ט בסוד"ה ובגמרא אמרינן פניא כו' אף מ"ש רש"י ואינן קרבים ביום השמיני בזמן לא הבנתי פנונתו כו' ודברי רש"י צל"ע הגה מדברי רש"י שפתב שם דמוטב לקרב זמן הקרבה ולא לאחר נראה להדיא דאין פנונתו דהשתא יקרבו בזמן.

וארבע תיבות הללו ואינם קרבים ביום השמיני נכתבו בדרך אגב ולא בדיקא כי באמת אין שום אופן ליישבם ודברי רבינו צדקו ואין להאריך אף מה שראיתי לעמוד בפרק זה בדברי הה"מ הי"ח שפתב ונ"ל בגמרא בעי אמן שאבדה לו אבידה בערב הרגל מהו כו' תיקו ומדהשמיטו רבינו והרי"ף והרא"ש משמע דנקטו לה לחומרא.

ויש לתמוה על רבינו והרא"ש דסברי דמלאכת חוה"מ דרבנן למה לא פסקויה לקולא עכ"ל. וכמ"כ פתב מרן הב"י בסי' תקל"א: ולענ"ד לא נכיתי להבין פנונתם במה שתמהו רק על הסוברים דמלאכת חוה"מ דרבנן דהא גם למאן דס"ל דהוא דאורי' ג"כ יש לתמוה פן דהא איסור גילוח בחוה"מ לא מטעם מלאכה הוא דאסור אלא גזירת חכמים הוא פדי שלא יפנסו לרגל פשהו מגנולין פדאייתא במו"ק די"ד וע"ש בתוס' ד"ה ושאר פל אדם מאי טעמא אסורין שפתבו אעפ"י שהיא מלאכה הי' לנו להתירה לצורך מועד.

ומבואר מזה דאיסור גילוח אינו אלא גזירת חכמים מטעם הנז' וא"כ בלא טעם דס"ל דמלאכה בח"ה דרבנן ג"כ יש לתמוה למה לא פסקויה לקולא. ולא מצאתי תירוץ מספיק לזה אלא להכריח מפאן דס"ל פסברת הגאון נוב"י בקמא סי' י"ג דכאשר אסרו חכמים הגילוח בח"ה משום שלא יפנס לרגל מגנול נשאר ג"כ בו איסור מלאכה דלא התירו זה משום צורך המועד פדי שלא יפנס לרגל מגנול לרגל ואפי' מי שגילח ערב הרגל דליכא בו גזירה שלא יפנס מגנול מ"מ אסור לו לגלח בח"ה מטעם מלאכה דליכא בזה צורך גדול להתיר לו משום פבוד יו"ט האחרון דהא גילח בעיו"ט ולכן נשאר איסור גילוח מטעם מלאכה אצל פל אדם חוץ מאלו הנחשבים דרי"פ ואלו מגלחין והנ"מ בין שאסור מטעם מלאכה או מטעם שלא יפנס לרגל שאינו מגנול יתבאר לקמן) והשתא ניחא דברי הה"מ שהקשה למה לא פסקו לקולא האי בעי' דאמור"ל אפי' שיש לנו ספק אם התירו גבי איסור מלאכת גילוח מ"מ יש לנו לפסוק לקולא מטעם דס"ל דמלאכת ח"ה אינו אלא מדרבנן משא"כ להסוברים שהיא איסור תורה ניחא שלא פסקו לקולא דהא נשאר בו ג"כ איסור מלאכה וכסברת הנוב"י והנה נא ידעתי פי הרבה גדולי הדור חלקו על סברתו.

ובפרטות ראיתי פעת להגאון אב"ד דעיה"ק חברון תובב"א בעל המחבר הנודע ביישראל בספריו היקרים שד"ח בחלק אסיפת דינים מערכת חה"מ דס"ד שהביא דברי החולקים. ובתוכם דברי הגאון המפורסם הח"ס שפתב ונ"ל.

והגאון בגנון אריאל (וה"נ הגאון מהר"ש מאמשטרדם בן אחות הגאון יעב"ץ) השיב עליו תשובה ניצחת דהא באנשי משמר נמי תנו כי האי גוונא ונימא נמי אם גילח ערב משמרתו יהא מותר לגלח במשמרתו ומתני' סתמא קתני והתם ליכא למימר משום איסור מלאכה.

ועוד ראיה שאנשי משמר אסורים לגלח במשמרתם אפי' שגילחו ערב משמרתם דאי סלקא דעתך לא נאסרו אלא פשעו ולא גילחו ערב משמרתם. א"כ במו"ק די"ז ע"ב דבעי למימר כהן ששלמה לו משמרתו ברגל יגלח ברגל.

וקשה אמאי כיון שפשע ולא גילח ערב משמרתו לא נתיר לו לגלח ברגל. אלא ע"כ צריך למימר אפי' גילח ערב משמרתו אסור לגלח במשמרתו דלא פלוג רבנו אע"ג דליכא איסור מלאכה וה"ה בכה"מ כו' יע"ש.

ולע"ד אהמ"ר אין ראי' מכאן דהא חכמים לא קנסו למי שלא גילח ערב משמרתו אלא שלא יגלח במשמרתו. אבל לא קנסו אותו גם על ימים שאחר משמרתו ושפיר קבעי הגמרא למימר דאם שלמה משמרתו ברגל יגלח ברגל דהא ערב הרגל אגיס הוא.

ועוד מאי דמיון האי דינא לאנשי משמר אפי' אם נימא דגבי אנשי משמר אפי' אם גילח ערב משמרתו אסור לגלח במשמרתו עכ"ז י"ל דמי שגילח ערב הרגל מותר לגלח בכה"מ וטעמא רבא איכא בזה לחלק דהא אנשי משמר מותרין בחמישי וששי.

וכיון שגילח ערב שבת שהוא ערב משמרתו שוב אין צריך לו עוד לגלח עד יום חמישי משא"כ בדין גילוח ערב הרגל שיש להמתין עד שיעבור כל הרגל מלבד דאיכא צערא עוד זאת הלא גם כבוד יו"ט האחרון איכא ורק הואיל שאין בזה צורך גדול לא ראו חכמים להתיר בזה איסור מלאכה וא"כ היכא דלא שייך לאסור מטעם מלאכה כגון ע"י פועל עני המבואר בסי' תקמ"ב.

אבל אינו דומה זה לאנשי משמר דהתם ליכא צורך פלל וגם כבוד יו"ט ליכא. ומשום זה לא פלוגרבונו התם משא"כ במי שגילח ערב הרגל דאיכא בזה קצת צורך וגם כבוד יו"ט האחרון י"ל דליכא בזה גזירת חכמים אלא רק מטעם איסור מלאכה אסור לגלח.

וע"ש בנוב"י שפכת לבאר דמאחר שגם הוא אסור לגלח בח"ה משום מלאכה לכן לא חשיב זה במשנה דרי"פ ואלו מגלחין (אבל הא יש חילוק אם האיסור הוא מצד מלאכה שאז מותר ע"י פועל עני משא"כ כשהוא מצד שלא יכנס מנוול לרגל).

ולע"ד נראה עוד ליישב דברי ר"ת דאין ראי' לנגדו מהא דלא חשיב זה במשנה בהדי הנה מהא דבעי בגמרא באומן שאבדה לו אבידה אם מותר. ואי ס"ד דכל דלא תני במשנה אסור מאי מבעיא ובע"כ לומר דס"ל להגמ' דזה אינו הוכחה דיש לומר תני ושיר וכמו דס"ל לר"ת דמתיר במי שגילח ערב הרגל ע"י פל פועל (דלא פהבנת הנוב"י) ולא קם לנגדו קושיא דנא: ועי' בתשובת הרשב"א שהביא הב"י בסי' תקל"א במה שנשאל בחולה שנתרפא בכה"מ אם מותר בגילוח והשיב דנראה לו דאסור מטעם דלא חשיב זה בהדי הנה.

ובתוס' די"ד ד"ה אומן פתבו דיש להסתפק בחולה ונתרפא אם מותר לגלח ונהרי דלא ס"ל להוכחה דמאי דלא חשיב במשנה הוא אסור (ותמוה על מרן הב"י שלא הוזכר שם לדברי התוס' הללו).

ועכ"פ מצינו דגם התוס' לא חשו לזאת הקושיא שהקשו על ר"ת. וא"כ יש לומר דבדינא של ר"ת גם התוס' ס"ל פנותי' ואינו יחיד בזה ויותר ניחא שנאמר בדעתו פהבנת הנוב"י דהא פבר הוכחנו דגם הה"מ ומרן ב"י ס"ל דאסור מלאכה נשאר גם אחר שגזרו לאסור מטעם שלא יהי' מנוול ברגל.

והמעיין היטב בדברי הגאונים שחלקו על הנוב"י יראה כי לא נעלם מהם דסברתו היא סברא נכונה אלא שלא הודו לו מטעם שחשו להקל בדבר שהחמירו בו חכמי הדורות. וא"כ צע"ג איהו לא חש לזה הנוב"י נאשר נראה לי להיות מליץ טוב בעדו שלא חש לזה יען דבדורות הקדמונים הי' מנהגם לגדל זקנם כמו בזמן התלמוד.

וכמו שנראה מחידושי הרשב"א ברכות די"א באחד שאמרו לו זקנה נאה ומגודל אמר להם הא פנגד המשחיתים דפירש שם (דלא כפירש"י דה"ק דלכה הוא מגדל זקנו פדי להוציא מן הצדוקים המשחיתים את זקנם ובנדאי דהאי השחתה אינו ר"ל בפתער דבזה גם להצדוקים אסור אלא ר"ל במספרים.

וגדולה מזו מצינו דגם לשון גילוח מתפרש במספרים פדאייתא במכות דכ' יכול יהא גילוחו במספרים יהא חייב. ובטור סי' תקפ"א לשון המדרש מגלחין זקנם ובנדאי דאין זה אלא במספרים וכמו מגלחי זקן דירמ' מ"א דבתער אי אפשר לומר דלא יעברו על כמה לאויין.

וכמ"ש הפמ"ג סי' תקס"א ומנהג ישראל הי' בהיקף להוציא ולא הי' משחיתים את זקנם אפי' במספרים. ולכן מי שגילח לא הי' נחוי' לגלח בזה"מ משא"כ בדורו של הנוב"י ובפרט במדינתו וגם באיזו דורות מקודם נשתנה המנהג מלגדל זקנם ויעי' בשו"ת ח"ס א"ח סי' קנ"ט באמצע התשוב' ובשו"ת ב"ע סי' ע"א בשם הרמ"ע דהנה מסתפר בדיקנ' פמנהג איטליא ונהגם דבשו"ת דברי יוסף סי' כ"ה כתב כי אינו ראוי להאמין לו מ"מ זה אמת דמנהג איטליא הי' כן.

ויעי' בד"מ א"ח סי' תצ"ג וז"ל מ"כ בהגהות מנהגים כ"ד לעומר הי' מילה ומהר"ד מלאנצהוט הי' בעצמו בעל ברית והי' מגלח זקנו פדרכו יום שקודם מילה ונהרי דנתפשט מנהגם שלא לגדל זקנם כאשר יעבור שבת אחד בלא גילוח צער מרובה יש להם וגם לניוול גדול יחשב בעיניהם לכן אין עוד שום חשש לגזירה שמא יכנוס מנוול לרגל דהא דרפם לגלח פעמים בשבוע ולפחות פעם אחת וכל היכא שטעם אסור ידוע אם נתבטל הטעם נתבטלה הגזירה לדעת הרבה פוסקים.

וכמ"ש הב"י ומג"א סי' טי"ת בטעם היתר טלית של פשתן משום דהאידינא ליכא תכלת ולא שייך לדמותו לדבר שנאסר במנין דכיון שטעם האסור ידוע כאשר בטל הטעם בטל הגזירה ולא דמי לביצה שנולדה ביום אדר"ה דאסורה בשני גם לאחר תקנת ריב"ז דהתם אין הטעם ידוע כל כך לעולם שזה ההיתר תלוי במה שתיקן שמקבלין העדים כל היום.

ועי' בקוטרס אמת ליעקב דע"ה הנדפס בשנת תרס"ג שם ביארתי מעט בזה). ובט"ז אה"ע סס"י קמ"ה בדין דחולצת שלא להצריכה חליצה מטעם דהאידידנא אין נוהגין ביבום פלל ושם בפ"ת מ"ש לחלק בין אם הגזירה פוללת לכל העולם או לא.

וכבר קדמו בזה התוס' בע"ז דל"ה ד"ה תדא קתני והפר"ח בסי' קט"ז ועפ"י"ז יהיו מיושב גם ה'א שפתי הרמ"א בא"ח סי' דעכשיו נהגו לקנח בחרס ובמג"א סי' קע"ג לענין מים אמצעים שנהגו להקל. ובש"ע סי' קפ"א דיש שאין נוהגין לטול מים אחרונים וקא דסי' רס"ט שיותר טוב להנהיג שלא לקדש בבהכ"נ (ויש להעיר ע"ז מברכת מעין שבע שלא נתקן אלא מטעם שבהכ"נ שלקהם הי' בשדה ואומרים אותה גם האידידנא וזה דומה ממש לקידוש בבהכ"נ) וקא דח"מ סי' ת"ט שלא לגדל בהמה דקה אפי' בבית במקום שיש שדות וכרמים כ"א ביערים שלא להזיק שדות ישראל דכתב הטור שם דהשתאדליתא להאי טעמא שרי בחו"ל ובש"ע פתב בלשון נראה דשרי גם בא"י וקא דמותר להסתחר בסת"י מטעם דעכו"ם שבזה"ז לאו עוה"א הן אעפ"י דהרמב"ם בפ"א ממא"ס לא ס"ל פן (ועי' בשו"ת מהריט"ץ סי' י"א ובספרי ד"מ סי' יו"ד מש"ב בדעת הרמב"ם) יען דבכל אלו יש לומר דמעיקרא לא גזרו ולא נתקן אלא רק באלו המקומות דשייך בהו הטעם לגזור: אבל מ"מ לא יספיק חילוק דנא ליישב הפל.

ויש לסתור חילוק דנא מדברי התוס' ביצה ד"ל ד"ה תנן אין מטפחין מטעם פלי שיר שפתיבו דלדידו שרי שאין אנו בקיאים בעשיית פלי שיר ואף אם נאמר גם בזה שהוא דומה למים מגולין וכמ"ש מרן הב"י בסי' של"ט הגם שהוא דחוק לומר זה דהגזירה דשמא יתקן פלי שיר לא הי' בכל המקומות אלא במקום שלא היו בקיאים מ"מ בע"כ לומר דליתא להאי חילוקא מדברי התוס' דע"ז דט"ו ד"ה אימור שפתיבו וז"ל והשתא דחזינו דלכו"ע בין לרשב"ם ובין לר"ת אסור למפור לעכו"ם עגלים וסייחין וכל בהמה טמאה.

ע"כ יש לתמוה במה אנו סומכין עתה למפור כו'. ויש לומר דלפי מסקנת התלמוד דשרי למזבן ע"י ספסירא ומפרש טעמא משום דלא ידעה לי' לקלא ניחא דגם בהמות שלנו אינן מכירות בקולנו וליכא למיחש לנסינוי גם אין רגילות להשאילם ולהשפירם מיהו מאותם שרגילים לשפור לעכו"ם קשיא ומדוע לא קשיא להו ביותר מזה מהא דנתבטל הטעם לא נתבטלה הגזירה.

וכן עוד ראוי לדברינו מדברי הרמ"א ביו"ד סי' י"ב באיסור לשחוט בתוך גומא דבזה"ז שאין דרו עובדי ע"ז בכף יש להתיר בדיעבד. וע"ש בט"ז ובש"ע דזה קאי אשוחט לתוך ימים ונהרות וע"ש בפלתי שהקשה מהא דדבר שנאסר במנין צריך כו'.

ותירץ דהרמ"א אינו קאי דוקא אשוחט בגומא בשוק דאיסורו משום דאיכא שם רבים ועתה חזר השוק למקום מוצנע יע"ש. ועכ"פ לדעת הט"ז והש"ע דזה קאי גם אהנה דסי' י"א יקשה קושית הפלתי ובהכרח לומר דהיכא דבטל הטעם בטלה הגזירה וכמ"ש הרא"ש בטעם היתר טלית של פשתן בזה"ז וכדלעיל: ומדברי התוס' רי"פ מקום שנהגו דגם בזה"ז אסור לעשות מלאכה בע"פ אחר תצות דכיון שנאסר אז אסור לעולם אף שטעם להתיר בזה"ז ידוע הוא לעולם דאין לנו קרפן אין סתירה לזה (מלבד דהר"ז"ה פליג בזה"ז וס"ל דמותר בזה"ז דשאני התם דאיכא טעם מהרה יבנה ביהמ"ק ויאמרו

אֲשַׁתְּקַד כְּדַאמְרִי בַר"ה ד"ל לְעַנְיָן חֲדָשׁ בְּטַעַם שְׂיָהָא יוֹם הַגָּן פְּלוּלֵי אָסוּר פֶּן ה"נ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂיֵאמְרוּ אֲשַׁתְּקַד מִי לֹא עֲשִׂינוּ מְלָאכָה דְאִטּוּ כו"ע דִּינָא גְמִירֵי דְהַקְרָבֵן גּוֹרָם לְאָסְרוּ בְּמְלָאכָה מִשָּׂא"כ הֵיטֵר טְלִית שֶׁל פִּשְׁתָּן אֵין לְחוּשׁ לְכַשְׂיָהֵן לְנוּ תְּכַלֵּת שְׂיֵאמְרוּ אֲשַׁתְּקַד מִי לֹא לְבַשְׁנוּ טְלִית שֶׁל פִּשְׁתָּן דְּהָא תְּכַלֵּת גּוּפֵי' גְזִירָה הוּא שְׂמָא יִקְרַע סְדִינוּ בְּתוּף שְׁלִשָּׁה אוּ מִשׁוּם פְּסוּת לִילָה וְכַמ"ש זֶה בַב"י בַּסִּי' טִי"ת בְּשֵׁם הָרָא"שׁ: וְעוֹד נִרְאָה לְהֵבִיא רֵאִי לְדַבְרֵי הָרָא"שׁ דְּהִיכָא דְטַעַם הַהֵיטֵר יְדוּעַ לְעוֹלָם אֵינוּ צְרִיךְ מִנֵּן אַחַר לְהִתִּירוּ מְהָא דְפְלִיגֵי רַב וְרַב אָסִי בְּשָׁנֵי יָמִים טוֹבִים ש"ג אִם קַדְוָשָׁה אַחַת הִיא דְחֻקֵּימִים קַבְעוּם עַל בְּנֵי הַגּוֹלָה וְכַחַד יוֹמָא אַרְיָא שְׂוִיגָהוּ.

אוּ אֵינוּ אֵלָא מִצַּד עֲצָמָן עָשׂוּ פֶן וּפְרִיךְ בְּגִמְרָא וְהַשְׁתָּא דִּינְדְעִינוּ בְּקַבִּיעָא דִּירְחָא מ"ט עֲבָדִינוּ תְּרֵי יוֹמֵי וּמְדָלָא אָמַר הַנִּיחָא לְרַב אָסִי אֵלָא לְרַב מ"ט עֲבָדִינוּ תְּרֵי יוֹמֵי נִשְׁמַע דְּלַכוּ"ע פְּרִיךְ גַּם לְרַב אָסִי וּמֵאֵי קִשְׂיָא מְהָא דִּינְדְעִינוּ בְּקַדִּי"ר הָא אַע"ג דְּנִתְבַטַּל הַטַּעַם לֹא נִתְבַטַּל חֻקֵּי חֻקֵּימִים שְׁקַבְעוּ עֲלֵיהֶם לְעֲשׂוֹת ב' יָמִים וּבְהַכְרַח דַּס"ל לְהַגְמֵרָא דַּאע"ג דְּרַב אָסִי ס"ל דְּלֹא נִתְבַטַּל חֻקֵּי חֻקֵּימִים בְּבִיטוּל הַטַּעַם מִצַּד הָא דִּינְדְעִינוּ בְּקַבִּיעוּתָא מ"מ לֹא ס"ל פֶּן כ"א בְּטַעַם הֵיטֵר שְׂאֵינוּ יְדוּעַ לְכַל דְּהָא בְּזָמַן רַב אָסִי עֲדִינָן הֵיךְ מְקַדְשִׁין עַפ"י הָרָאִיָּה דְּהָא עַד זְמַנָּם שֶׁל אַבְיֵי וְרַבָּא שְׁהִיוּ הִרְבֵּה שְׁנַיִם אַחַר רַב אָסִי הֵיךְ מְקַדְשִׁין עַפ"י רָאִיָּה (יַעַן דְּהֵם הֵיךְ בְּזָמַן הַלֵּל בְּנוּ שֶׁל ר' יְהוּדָה נְשִׂיאָה נְכַדוּ שֶׁל רַבִּיהֵן"ק שְׁתִּיקוּן הָעֵבֶר וְאֵין זֶה ר' הַלֵּל שֶׁהִי בְּזָמַן רַב יוֹסֵף רַבּוּ שֶׁל רַבָּא שְׂאֵמַר עֲלֵי' שְׂרָא לִי מְרִי' לַר' הִיגְלַל עַל הָא דְאָמַר אֵין מְשִׁיחַ לְיִשְׂרָאֵל סְנֵהֲדָרִין דַּצ"ט וְחַס לִי לְזַרְעֵי' דְּרַבֵּה"ק שְׂיֵאמַר פֶּן וְהַבַּט נִרְאָה מ"ש בְּשׂוֹ"ת הַרְדָּב"ז בִּישְׁנוֹת ח"א סִי' קפ"ז דְּהַטּוּעָה בְּאֶחָד מִעֲקָרֵי הַדָּת בְּעֵבֶר עֵינוּ הַנֶּפֶסֶד לֹא יִקְרָא בְּשִׁבִיל זֶה כּוֹפֵר דְּהַרִי הַלֵּל הִי אָדָם גְּדוּל וְטַעַם בְּאֶחָד מִעֲקָרֵי הַדָּת וְלֹא תִשְׁבּוּהוּ כּוֹפֵר דַּא"כ אֵיךְ הִי אוֹמְרִים שְׂמוּעָה מְשֻׁמוּ וְהַטַּעַם מְבוֹאָר פִּינוּן שְׂאֵין כְּפִירְתּוֹ אֵלָא מִפְּנֵי שְׂחֹשֵׁב שְׂמָה שְׁעֵלָה בְּעֵינוּ אֶמֶת א"כ אָנוּס הוּא וּפְטוּר כּו' יַע"ש.

וּלְפִי הַבְּנָתוֹ בְּדַבְרֵי פְּשׁוּטָן אֵין נּוֹחָה לְנוּ לְתַפְנוֹס דְּבָר זָר כְּהֵאֵי בְּדַעַת הַלֵּל נְשִׂיא הַדּוֹר וְנְכַדוּ שֶׁל רַבִּיהֵן"ק גַּם מְלִשׁוֹן הַרְדָּב"ז שֶׁהִי אָדָם גְּדוּל וְלֹא כְּתַב נְשִׂיא הַדּוֹר וְתִיקוּן הָעֵבֶר הַשְּׁנַיִם מְשֻׁמַּע ג"כ דְּזֶה אֵינוּ הַלֵּל נְכַד רַבֵּה"ק: אֶמֶנָם בְּעֵינֵיךְ דְּבָרֵי הַרְדָּב"ז יֵשׁ לוֹמַר אַחֲרֵי הַמְּחִילָה רַבָּה מַכַּת"ר דְּמַלְבַּד פִּי דְּבָרֵי אֵינָם מְסַתְּבֵרִים בְּזֶה דְּהָא כָּל מִי שְׂטוּעָה אֵינוּ טוּעָה אֵלָא מִחַמַּת גְּרַמַּת עֵינוּ הַנֶּפֶסֶד וַא"כ מִי יִקְרָא כּוֹפֵר לְדִידֵי'.

זֹאת וְעוֹד גַּם הָרָאִי' שְׁהֵבִיא אֵינוּ רֵאִי דְּהִיכָן מְצִינוּ שְׂאֵמְרוּ שְׂמוּעָה בְּשֻׁמוּ. וְאִם פְּנוּנְתּוֹ עַל אוֹתָהּ שְׂמוּעָה בְּלַבַּד הִנֵּה אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּזֶה אֶמְרוּ מְשֻׁמוּ ע"ד דְּתַנְנָן בַּפ"ק דְּעֵדוּת מ"ו לְמָה מְזַפִּירִין דְּבָרֵי הַיְחִיד בֵּין הַמְּרַבֵּי לְבַטְלָן שְׂאֵם יֹאמַר הָאָדָם כְּפֹ אֲנִי מְקַוְבֵּל יֵאמְרוּ לוֹ כְּדַבְרֵי אִישׁ פְּלוּנֵי אַתָּה שְׂמַעְתָּ וְכַתַּב שֶׁם הַרְמַב"ם שְׂמוּדִיעִין לוֹ שְׂזֶה הַדְּבָר שֶׁלְמַד הוּא דַעַת יְחִיד וְכַבֵּר נִדְחָה פֶּן ה"נ הַזְּפִירוּ דְּבָר זֶה בְּשֻׁמוּ לְהוֹדִיעַ שְׂנִדְחוּ דְּבָרֵי וְכַמוֹ שְׂאֵמַר רַב יוֹסֵף שְׂרָא לִי מְרִי' וְכָל זֶה לְהַבְנֵת הַרְדָּב"ז בְּדַעַתוֹ.

אֲבָל הָאֶמֶת הוּא כְּפִירוּשׁ הַמְּפָרְשִׁים שְׂגַם הוּא לֹא אָמַר פֶּן אֵלָא שְׂאֵין רֵאִי לְזֶה מִן הַפְּסוּקִים דְּאֶפְשָׁר לְפָרְשָׁם עַל חֻזְקֵי' וְעֵי' בְּתוֹרַת הָעוֹלָה פִּי"ט מְרַאשׁוֹן מ"ש בְּדַעַתוֹ. אֲבָל בְּקַבְלָה שְׂיֵשׁ לְנוּ בְּבִיאַת הַמְּשִׁיחַ לֹא הִי מְכַחֵשׁ ח"ו וְרַק עַל דְּבָר שְׂאֵמַר שְׂאֵין רֵאִי מִן

הפסוקים על זה לחוד אמרו וְשָׂרָא לִי מַרְיָ (כמ"ש הרמב"ם בפ"ה מהל' קידוש החודש ולא נתפרסם עדיין בימי רב אסי ענגן הטעם משום בקיאות בקביעות דירקא משא"כ אחר אביי ורבא (נדע דבהכרח לומר דגם בזמן רב אסי הי' מקדשין מקומות הרחוקים עפ"י הקשבון וכן נראה מלשון הרמב"ם שם ה"ג שכתב ומאמתי התחילו כל ישראל לחשוב בתשבון זה).

וגם בא"י שהי' מקדשין עדיין עפ"י הראי' עכ"ז הי' בקיין בהקשבון ג"כ וכמו שפרש"י שם בסוגיא דביצה ד"ד ד"ה וְהָא רב אסי מבדיל דקסבר קי"ל בקביעא דירקא) שְׁהוּ הַרְבֵּה שָׁנִים אַחַר רב אסי ונתפרסם טעם דבקיאות בקביעא דירקא לא הו"ל למיעבד תרי יומי וכסברת הרא"ש דבטעם ידוע לעולם פאשר בטל הטעם בטלה הגזירה.

ומתרץ לי משום דשלחו מתם הנהרו כו'. ולכן אפ"ל לרב אסי (ועי' בתוס' סוכה מ"ג ד"ה לא ידעינן ובחידושי הרשב"א שם מ"ש בזה דלא פהתוס').

ולסברת הרא"ש ג"כ ניחא דעבדינן תרי יומי משום שְׁמָא יחזור הדבר לקלולו. ועי' בכ"מ פ"ב מהל' ממרים ה"ב מ"ש בזה והוא דלא כפירש"י וע"ע שם בהשגות הראב"ד מעיטור שוקי ירושלים בפירות שבטלה ריב"ז אחר התרפן מפני שנתבטל הטעם והיוצא מפל זה דדבר זה אם נתבטל הטעם בטלה הגזירה מידי פלוגתא לא נפקא אמן יש רבים וגדולים דס"ל פתשו' הרא"ש הנז' וא"כ מאי קול רעש להרעיש על גדול הדור שנראה לו לפסוק בדינא חדא פדעת הסופרים בזה להיתרא להצדיק את הצדיק דמעיקרה ה"נ ר"ת אשר כמוהו בפלפולו לא הי' מזמן חתימת התלמוד כמ"ש עליו בפתשו' הריב"ש סי' שצ"ד: ובאשר שאני הפותח ממשפחתו פידוע שמשפחת מהרש"ל המכונה לורי' הוא ממשפחת רש"י ועי' לקמן בסי' ל"א שם ביארתי מעט ביחוס דנא.

לכן נכנסתי בעובי הקורה להצדיק את הגאון הנוב"י בפרט במלתא דמסתבר טעמי' דאיך אפשר לומר דגזרו רבנן לאסור גילות בחה"מ אף למי שגילח ערב יו"ט מטעם חשש שיפנס מנוול לרגל דמה פעלו בגזירה זו הרי עכשיו שגזרו לאסור יצטרכו כלם להיות מעט מנוולים ובלא גזירתם רובא דרובא מקיימים מצות חכמים לגלח בעי"ט הראשון ובשביל חשש מיעוטה דמיעוטה יסבלו כלם צערא דמניעת גילות תשעה ימים ולפעמים עשרה משא"כ לסברת ר"ת ניחא והנוב"י פא לתרץ דברי ר"ת ולומר דגם הוא לא ס"ל להתיר אלא כ"א ע"י פועל עני וכמ"ש לעיל ראי' לדבריו מדברי הה"מ והב"י ולפי מה שנתבאר לעיל דהאידנא נתבטל החששא שלא גלח מעי"ט ור"ל דוקא גילות הזקן ולא הרא"ש כמוכן וכל ההיתר אינו קאי כ"א בשביל זה) א"כ לדברי תשו' הרא"ש וסייעתו הי' מותר הגילות בחה"מ ע"י כל פועל אם נאמר פהחולקים על הנוב"י דלא נשאר איסור מלאכה בגילות דחווה"מ משא"כ אם נאמר כהנוב"י דנשאר איסור מלאכה זה שגילח בערב יו"ט אינו מותר לגלח בחה"מ כ"א ע"י פועל עני.

וא"כ הנוב"י לא פא להקל אלא להחמיר. ומה שטענו עליו שיהתיר דבר התמוה לרבים עי' בש"ך יו"ד סי' רמ"ב דאם מביא ראיות מותר.

ועוד יאמרו נא יראי ה' מדוע זה תמוה יותר מפל הני שחשבנו לעיל דאחר שנתבטל הטעם ועברה החששא הותרו הדברים ולא חשו לזה שיאמרו עד היום הי' אסור בטפוח

ורקוד ומכירת עגלים וסייחים לנכרי ועכשיו מותרים וע"כ לומר דאין זה בכלל דבר התמוה לרבים יען דטעם ההיתר ידוע להם: וע"ע ב"ד סי' פ"ג דעכשיו פשט המנהג לקנות ביצי דגים אפי' מן הנכרים ובלבד שיהיו אדומים משום שנתנו דע שאין באדומים ומים שום טמא ואיך נתפשט מעצמו המנהג להיתר דבר כזה העומד באיסורו מימות עולם.

ואפי' הטור שאסף כל הדעות לא הביא סברא זו ובנדאי דאחד מגדולי הדור הורה פן להיתר ועכ"פ הא נדאי דהחכמים הניחו להם שיתפשט המנהג ולא חשו לזה שיאמרו דמה שהי' אסור מקודם עכשיו מותר.

יען דטעם היתר ידוע לעולם והן ה"נ בנידון דהנוב"י. עוד טענו אליו דבדור פרוץ ראוי להחמיר לדעת הענייה אינו מהראוי לומר פן על ישראל קדושים הם תמידין פסדן וראי' לזה דנזקתין בגזירת חכמים אפי' בדבר דאיפא להו צערא טובא וניווול גדול.

ועי' בהה"מ פ"א מהל' אישות ה"ד דבאיסורא דרבנן פוליהו אינשי לא זיהירי בי' ואם שיש להעיר בזה מהא דעירובין דכ"א בני הזהר בד"ס יותר מד"ת כו' כל העובר על ד"ם כו'. אבל עכ"פ שאין לומר שהדור פרוץ בשביל ששואלים אם יש היתר בדין דנא ורוצים לקיים דברי חכמים וכל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש כדאיתא ביבמות ד"כ ובלי ספק פי גם השואלים הללו קדושים הם ועי' ברש"י שבת דקנ"ג ד"ה מחקו סאה מ"ש בפלוגתא ר"א ור' יהושע וידוע דהלכה כר"י לגבי' כמ"ש התוס' ביצה דטו"ב ד"ה אמר רבא.

וע"ע ברש"י סנהדרין דמ"ד ד"ה אפה גרמת. והמענין היטב בדברינו יודה כי צדקו דברי הגאון הנוב"י בזה והוא אילן גדול לסמך עליו אפי' באיסור תורה.

והנלע"ד פתבתי לפילפולא ולא לדינא כי מפיר אני את ערכי שאני כדאי להכריע בזה אכן פכר פתבתי לעיל הטעם שנוכנסתי בזה ובפרט שאני לא באתי אלא לקיים דברי חכמים אשר ניתן רשות בזה לכל תלמיד.

ויעי' בסופ"ט דנגעים א"ל ר' יהודה ב"ב אלמד בו א"ל אם לקיים דברי חכמים הן: ואדרבה לחידוש הוא קצת על הרעש הגדול שעשו אז כמו שהי' בזה איזו נטיל לפריצת גדר ח"ו והלא פתוב בשו"ת הרשב"א סי' רנ"ג דחכם הראוי להוראה יכול לחלוק ולהורות נגד רבים ומי לנו חכם גדול בתורה וביראה ובענינה יותר מהנוב"י אפי' בדורו.

(ועי' בתוס' קמא דמ"א ד"ה לרבנות דרב מופלג הוי פעין רבו) ונהגם שפשו"ת בעי חיי חיו"ד סי' קי"ז דס"ג ע"ב ספוקי מספקא לי' דילמא לא כתב פן הרשב"א אלא להחמיר אבל לא להקל מ"מ הא דעת הב"ח והש"ך בח"מ סי' כ"ה דגם להקל אמרינו פן.

ועי' בפר"ח סי' תצ"ו בדיני מנהגות ובשו"ת חקקי לב יו"ד סי' ג"ם דע"ב שהאריך בזה ואחרי עיוני היטב בטענת החולקים על הנוב"י ברור בעיני שפמו שאין אדם בעולם שינצל מטעות ושגיאה (וכמ"ש בס' מקנה ישראל הנדפס עם ס' משפית מלחמות) ד"ט ע"ב בשם ר"י אחרון יע"ש) פך אין אדם בעולם שינצל משגאה מחמת קנאה או מטעמא אחריןא וקראשון מהלוחמים בחזקה ובגבורה יש לו טעם וסיבה נסתרה ואחרי בדרך ישרה נמשכים חכמים וגאונים בפלפול וסברא לחזקו ולאמצו לדינא וע"ע בשיטמ"ק

פתובות ג' במ"ש שאם היא אותו ב"ד קיים היא מסכים להיתר מטעם שנשתנה הענין אין זה עקירת דברים.

(ובזה יהי מושב קושית היפ"מ בירושלמי פ"ק דמגילה על הא דאיתא שם דכתב ולשון התורה ניתן ע"י עזרא והקשה דכינון דעזרא שינה גם הלשון מי נתן פת להבאים אחריו לברור להם לשון הקודש דיש לתרץ דזה הבירור היא בהספמתו).

ועכ"פ אנו לומדים מזה דיש נ"מ רבה בין היכא שנשתנה הענין להיכא דלא נשתנה. וא"כ בגידון דהנוב"י שנשתנה הענין וגם יש לפרש דעת החולקים על ר"ת כמו שפירש הוא פשיטא דאין זה עקירת דברים ובצירוף כל הא שפתבנו להצדיק דבריו ובסברת הה"מ והב"י שגם הם ס"ל פסברתו נראה דאין שום חשש לסמוך עליו למעשה אכן כבר פתבתי כי אני לא באתי אלא לפלפל בדבריהם הקדושים ולא להורות הלכה עד שייסקימו בזה גאוני הדור המפורסמים בהוראה בסברא ישרה ובקיאות טובא בתלמוד ובפוסקים כי זה הוא העיקר לדעת מהריק"ו שורש ק"ע יע"ש בהתנפחו בזה עם מהרי"ב בסוגיא דסו' אלו מציאות והוריות.

ולע"ד יותר מסתברין דברי מהריק"ו וכן נראה מפסק הרמ"א ביו"ד סי' רמ"ב: יד) הלכות חמץ ומצה פ"ב הי"א וכן שני בתים כו' ומרן שם בב"י כו' וכתב לחד תירוץ כו' וצ"ע מדברי רבינו נראה שהבין בדעת מרן דבתירוץ בתיא אתי לבטל תירוץ קמא לגמרי ולא יש ממנו נ"מ לדינא דאל"כ מאי קשיא לי' על מרן מדין דשני ציבורין דליכא חידושא ואפי"ה נחשב שמה אכלו פלו לספק הלא אם נימא בדעת מרן דלא אתי לבטולי לתירוץ קמא אינו קשה מדין דשני ציבורין דנהי דליכא התם חידושא עכ"ז נחשב לספק שמה אכלו פלו משום דאיכא בהדי' ספיקא דמצה או חמץ דחשיב טובא וכמ"ש מרן בתירוץ קמא והיכא שהתוס' מתרצים שני תירוצים נראה דס"ל דשניהם אמתיים לענין דינא וכמ"ש בס' לשון למודים חיו"ד ד"ו ד"ה ואמנם יש לאסור וא"כ יש לומר דגם מרן הולך בדרך דרוך הקודש וכוונתו בתירוץ בתיא לומר דדין תשעה ציבורים יש בו שני טעמים על ספק גרוע שמה אכלו פלו דנחשב גבי' לספק טעם א' משום דאיכא גבי' ספק דמצה או חמץ דחשיב טובא.

וטעם ב' משום דדין קבוע פמחצה על מחצה דמי חידושא הוא ולכן אפי' ספק גרוע נחשב ג"כ לספק אבל לעולם גם בדין דשני ציבורים נחשב ספק גרוע שמה אכלו פלו לספק מטעם הראשון: ומה שהקשה רבינו מדין ציבור אחד של חמץ ואתא עכבר ושקל ונכנס לחצר שלפני הבית ואין ידוע אם נכנס לבית או לא דתלינו לקולא כשאין הכפר גדול אפי' בלא בטל.

אלמא דספק דשמה אכלו פלו חשיב לספק לדעת העני' גם מזה אינו קשה דאף דליכא ה"כא גם אחד מב' טעמים הנז' עכ"ז איכא בכאן הטעם דתולין להקל שלא נכנס לבית והא טענה אלימתא הוא ועדיפא מספיקא דמצה או חמץ החשוב טובא דהא חזינו גבי טומאה דר' אליעזר מטהר מהאי טעמא לחודא ובספיקא חדא וכמ"ש רש"י במס' ע"ז ד"ע סוע"א יע"ש.

ולכן יועיל זה הספק שיהא נחשב בהדין גם שמה אכלו כולו לספק ולא? הא צריך לבדוק גם בלא בטל. ומ"ש עוד שם בסוד"ה והנראה אצלי דאיכא לתמונה בדברי הראב"ד דהיכי יליף ביטול מטומאה שאני התם בטומאה דהוי ברה"ר וקי"ל דספיקי טהור משא"כ גבי ביטול דהוי לחומרא ונשאר בצ"ע אפשר לומר הא דגבי ביטול הוי לחומרא אינו אלא מדרבנן להסוברים דספק דאוריין לקולא מדאוריין.

והא דאמרינן בפ"ק דפסחים מדאוריין בביטול בעלמא סגי אינו אלא לנדאי חמץ. אבל מצד ספק אינו חייב מה"ת לבטל ולבדוק וננסתא הישנה שפרמב"ם דלא מהני ביטול לחמץ ידוע פבר פתב מרן בב"י סי' תל"א שא"א ליישבה דאמרי' בהדין בכמה דוכתי בגמרא דביטול מהני לחמץ ידוע).

ועפ"י"ז פתב הראב"ד דיש לומר דכמו לענין בדיקה תולין לקולא דהוי לי' כספק ביאה כן ה"נ לענין ביטול תולין זה בזה ולא בעי ביטול וכדעת הרמ"א דחמץ לא מיקרי אתחזוק איסורא ודלא פהריב"ש.

ועי' במג"א ס"י תל"ז בזה ובסו' הלכות פלאים פתב הראב"ד בהשגות וז"ל א"א אמת הוא שכל הספיקות אינן של תורה מיהו קי"ל כל ספק איסור תורה לחומרא ובדרבנן לקולא עכ"ל. ועי' בכ"מ פ"ט מהל' טו"מ הי"ב בתמיהתו על הראב"ד דפליג שם בזה על הרמב"ם יעו"ש בחילוקו בין איסור פרת לאיסור לאו.

ומניעת ביטול חמץ אינו אלא איסור לאו וא"כ דברי הראב"ד מיושבים מתמיהת רבינו: (טו) שם פ"ד ה"ג אם קבל עליו כו' ז"ל הריב"ש סי' ת"א ולקנות חמץ לצורך הע"א איסור גמור הוא כו' וצ"ע. ולע"ד אפשר לתרץ ב' קושיות הללו על קושיא קפיייתא יש לומר דהריב"ש ס"ל פשיטת ר"י ודלא כבה"ג (שהובא בסי' ת"מ) דבלא קבלת אחריות בגניבה נאבדה אינו חייב לבערו ובזה שהוא קונה בשבילו אינו מוכרח לומר דמחייב באחריות דגו"א ורק דין שומר חנם יש לו בזה.

ולכן קאמר הריב"ש הטעם דאין ישראל נעשה שליח לעכו"ם ואינו זוכה בשבילו דאילו הי' זוכה בשבילו הו"ל חמצו של ע"א ביד ישראל ולא קבל עליו אחריות דגו"א דאינו חייב לבערו ועל קושיא בתרייתא דעכו"ם בלקיחת דמיו נסתלק והוי הפקר וישראל לא ניחא לי' דלקני פדי שלא לעבור יש לומר דאם אמנם פי כן אמרינן בהשואל דצ"ו איסורא לא ניחא לי' דלקני מ"מ הא פתב הטור והש"ע בסי' תמ"ח דזה אינו אלא דוקא היכא דאינו ניכר מתוך מעשיו שחפץ בו.

משא"כ היכא דניכר מתוך מעשיו שחפץ בו כגון הכא דמחזר עליו לקנותו וקנהו ומקבל עליו לשמרו פש"ח בכגו"ז ודאי דלא שייך הא דלא ניחא לי' דלקני איסורא ונוחים ומיושבים דברי הריב"ש.

ועי' בשו"ת חוקי חיים דקל"ד במה שדחה דברי רבינו אכן דבריו דחוקים כיע"ש בפרט בטעמו שכתב דגוי המוכר יודע שישאל אין אוכל חמץ בפסח ולכן אינו מסתלק ממנו עד שיבא ליד גוי הקונה.

ולפי"ז צ"ל דהגוי יודע דגם לקנות חמץ בשביל אחר הפסח אסור וא"כ מגוי שאינו חריף כולי האי מותר לקנות. ודברי הריב"ש נתנו לשיעורין וזה דחוק טובא: (טז) הלכות לולב

פ"ח ה"ז בד"ה אף תזות קשה ראיתי בדברי התוס' כו' וזה דבר מתמיה וכעת צל"ע הא
נדאי בדברי התוס' סתראי גינהו אף עכ"ז אינו כ"כ מן התמיהות דהא פתב הכנה"ג ביו"ד
סי' נ"ה הגהב"י אות מ"ז (בדין נחתה עץם אמצעי שלא במקום צנמת הגידין דהרי"ף
והרמב"ם וסיעתו מכשירים) וז"ל.

אבל הרשד"ם בקיצור הלכות טרפות סי' נ"א פתב דמי שמורה להתיר עתיד ליתן את
הדין פי האוסרים רבים וגדולים התוס' ור' יונה והרשב"א כו' א"כ ודאי מי שמיקל ראשו
בקה אינו אלא מן המתמיהים ע"כ ותמיהני שפתב שהתוס' קנימי בדעת רש"י.

ור' יחיאל (ה"ד בתשו' הרא"ש פלל פ"ף דין ט"ז) פתב שהתוס' קנימי בסברת הרי"ף
וכפי הנראה הרא"ש הודה לדבריו ואולי דתוס' הללו אינם מצונינים והרא"ש דבר על
ר"ת והרשד"ם מדבר על תוס' אחרים אבל איני יודע באיזה מקום מהתוס' ראה פן אם
בא לומר מפני שלא חלקו על רש"י זה פלל מחודש אצלי עכ"ל הכנה"ג.

ומבואר מזה דאין לתמוה בדברי התוס' אם סתרי דבריהם יען דשתי פיתות גינהו. וכן
נתבאר עוד מדברי מהרשד"ם בחא"ה סי' קכ"ז.

ועי' בשו"ת בעי חיי ח"מ ח"א סי' נ"ז דמ"ה בד"ה עוד אחרת יש מש"ב וחקידוש שלא
העיר מדברי מהריק"ו תחילת שורש נ"ב שכתב וז"ל ונחזור לענין שכתבתי כ"ש הקא
דר"ת ור"י והתוס' קנימי פנותייהו מוכן מדבריה שאתה עושה שלש פיתות ר"ת ור"י
והתוס' נאני אומר פי פת אחד הוא כו' יע"ש.

ובשו"ת משאת משה חיו"ד סי' ה' דל"ה ד"ה ונראה לענ"ד ועכ"פ מידי פלוגתא לא נפקא
ומהרשד"ם אינו יחיד בסברתו ומעתה שקטה תמיהת רבינו אלא זה אחד מהמקומות
שיש להביא ראי' לדעת מהרשד"ם: יז) הלכות שקלים פ"ד ה"ו בסד"ה ועוד נ"ל כו'
דלרבנן בסו"פ בתרא דמציעא דאית להו חיישינו דילמא לא ימסרם יפה לצביבור צריף
נגר ליישב דמה חששא היא זו מאחר דקי"ל דדברים שפלב אינן דברים וכעת צל"ע הנה
שם בהגה' רמז לתרץ זה במ"ש הרא"ש והתוס' לנדרים דכ"ח דדברים שפלב המוכיחין
הוויין דברים דכיון דאנן סהדי הו"ל פאילו פירש בהדיא ולא הווי דברים שפלב ושם
במציעא פירש רש"י שנוח לו שיקרבו משלו.

והרמ"א בח"מ סי' ר"ז פתב דבמתנה הוויין דברים ולדידי קשה איך בא לפשוט הקדש
מחולין הא אמרינן בשבועות דכ"ו דגבי תרומה וקדשים דברים שפלב הו"ד ופריה ונגמר
מינה ומשני דחולין מקדשים לא גמרינן והשתא מאי קמייתי לפשוט מהא דמצינו
באומדנא המוכיח הוי דברים שפלב דברים לבטל המתנה נהי דחולין מהני בקדשים
דחמירי דלא צריכי שום דיבור ומעשה אלא בגמר בלבן סגי מניין דאומדנא המוכיח
לבטל מעשה ההקדש.

ועוד הא בבתרא דקמ"ח בעי הגמרא שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו בלא שיור ועמד מהו
ונשאר בתיקו ונהרי הקדש חמור ממתנת הדיוט דהדברים שפלב המוכיחין לבטל מתנתו
להדיוט לא הוי דברים המוכיחין לגבי הקדש שהקדיש (וע"ש בדקמ"ו ע"ב בתוס' ד"ה
מאן תנא) ואולי מהאי טעמא מאן רבינו בזה הפשיטות ונשאר בצ"ע.

ועוד צ"ע בְּהָא דְקַדְדוּשֵׁי דַמ"ט ע"ב זְבִין לְנַכְסֵי אַדְעָתָא לְמִיִּסְק לְאַרְעָא דִישְׂרָאֵל וְנַאֲנָס וְלֹא עֲלָה דְכַתְּבוּ הַתּוֹס' דָּאֵם פִּירֵשׁ דְּבָרָיו בְּשַׁעַת הַמְּכָר שֶׁהוּא מוֹכֵר מִחֲמַת שְׁרוּצָה לְעֵלוֹת לֹא"י הַמְּכָר בְּטַל.

וְכֹן פִּסְק הַרְמַב"ם בְּפִי"א מֵהַל' מְכִירָה ה"ח וּבִש"ע ח"מ ס' ר"ז וְאֵם גַּם בְּהַקְדֵּיִשׁ נַכְסֵי אַדְעָתָא דְהָכִי כֹן הַדִּין. וְאֶפְשָׁר דְּזֵה מִיִּשְׁףָּ שְׂיִיכֵי בְּהָא בְּעֵינָא דְבִתְרָא דְקַמ"ח הַנּו' וְעַכ"פ אֶדְקוּ דְבָרֵי רַבִּינוּ דְלָבַר מִן כָּל דִּין שֶׁפְּתַבְנוּ עוֹד זֹאת הָא כְּמַעַט כָּל הַפּוֹסְקִים לֹא ס"ל הָא דְהַרְמ"א דִּישׁ חִילּוּק בֵּין מַתְּנָה לְמְכָר.

וְכַמ"ש בְּשׁו"ת בְּעֵי חַיִּי ח"מ ח"א ס' ק"ו דְקַכ"ו ד"ה וְכַד מְעִינִינֵן שְׁפִיר דְכִינֵן דְלֹא חֲזִינֵן בְּשׁוּם פּוֹסְק זֶה הַחִילּוּק בֵּין מְכָר לְמַתְּנָה דָּאֵם אֵיתָא דְהָכִי ס"ל לֹא הוּוּ שְׁתַּקִּי מִינָה לְאוֹדוּעֵי פִי דְרַכָּם לְפָרֵשׁ וְלֹא לְסַתּוּם יַע"ש.

וְא"כ נֹאמַר דְקַנְשֵׁיִת רַבִּינוּ הוּא אֲלִיבָא אוֹתָם הַפּוֹסְקִים דְלֹא ס"ל לְחַלְקָא בֵּין מְכָר לְמַתְּנָה וּבְפָרְט שְׁפָכַר הוֹכְחֵנוּ דְאֶפְל' אֵם גִּימָא דְבָאָן מְדָנָא דְמוֹכַח נְתַבְטַל הַמְּקַח מ"מ שְׂאֵנִי הַקְדֵּשׁ וְכַדְאֲמַרִי שֶׁם בְּבִתְרָא דְלַגְבֵי הַקְדֵּשׁ גָּמַר וּמְקַנֵּי.

וְהַצ"ע שֶׁל רַבִּינוּ נִשְׁאָר עַל מְכוֹנוֹ וְצָרִיף נָגַד לִיִּשְׁבֵּי זֶה וְכַמ"ש רַבִּינוּ : יח) הַלְכוֹת אִישׁוֹת פ"ב הַכ"א ד"ה שׁוֹב רֵאִיתִי כו' בְּאִנְפֵּן שֶׁהַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר רְמַזְנוּ לְעֵיל אֲשֶׁר מִתּוֹכָם יִרְאֶה דְהֵנִי דְפָרְק יוֹצֵא דוֹנֵן בְּעֵינֵן מַעַת לַעַת דְשַׁעוֹת הֵם תְּמוּהִים בְּעֵינֵי מַפְח סוֹגֵיָא דִיבְמֹת דַּל"ד בְּשִׁיפְעוֹת מִתּוֹף י"ג לְאַחַר י"ג וְצ"ע.

וְלַע"ד צ"ע עַל רַבִּינוּ שֶׁלֹּא הֵעִיר בְּהָא דְאֲמַרִי בְּמַגִּילָה ד"ה אָמַר ר' אַבָּא אָמַר שְׁמוּאֵל מְזִין שְׂאִין מוֹנִין יָמִים לְשָׁנִים כו' וְרַבְּנָן דְקַסְרֵי אָמְרֵי מְזִין שְׂאִין מוֹנִין שַׁעוֹת לְחַדְשִׁים כו'. וּפִירֵשׁ"י בְּהָא דְשַׁעוֹת לְחַדְשִׁים כְּגוֹן הָאוּמַר הָרִי זֶה גִיטָף אֵם לֹא בְּאִתִּי מִפְּאֵן עַד חֲדָשׁ זֶה וְהוּא חֲדָשׁ חֶסֶר וְכֹא מְשַׁחֲשָׁכָה לְיוֹם כ"ט אֵין אוֹמְרִים עַדִּין הוּא בְּתוֹף הַחֲדָשׁ שְׁהָרִי חֲדָשָׁה שֶׁל לְבָנָה הוּא כ"ט יוֹם וּמְחַצָּה ע"כ.

וְרֵאִיתִי לְעַמּוּד בְּפִירֵשׁ"י לְמָה בְּרִישָׁא בְּהָא דְאֵין מוֹנִין יָמִים לְשָׁנִים פִּירֵשׁ דְנִפְקָא מִינָה לְעַנְנֵן נְדָרִים וְלֹא פִירֵשׁ רִישָׁא וְסִיפָא בְּאִנְפֵּן אַחַד: וְאֲשֶׁר נִרְאֶה לִי לִיִּשְׁבֵּי זֶה יַעַן דְּבַלְשׁוֹן נְדָרִים הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם וְכַמ"ש בְּזֵה בִש"ע ס' ר"כ סַע"ד.

וְעִי"מ"ש רַבִּינוּ בְּזֵה בַּפ"ד מֵהַל' שְׁבוּעוֹת ה"א ד"ה וְדַע וְא"כ הֵנָּה אָמִינָא דְמִשׁו"ה נִקְט רַש"י נִפְקוּתָא דְנָא מִשָּׂא"כ לְעַנְנֵן שְׁאָר דְבָרִים לֹא ס"ל דְאֵין מְחַשְׁבִּין שַׁעוֹת לְהָכִי נִקְט לְעַנְנֵן גַּט לְהוֹרוֹת דְבָכָל מִקְלֵי אֶפְל' בְּאִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ אֵין מְחַשְׁבִּין שַׁעוֹת לְחַדְשִׁים.

וְהָא דְלֹא פִירֵשׁ כֹּן בְּרִישָׁא מְשׁוּם דְרוּצָה לְאַשְׁמוּעֵינָן אַגַּב אוֹרְחָא דְגַם בְּלַב"א שְׁנָה אֵינָה מוֹת הַחֲמָה שְׁס"ה יָמִים אֶלָּא י"ב חֲדָשִׁים וְאִיף שְׂיִהֵל' בְּזֵה עַכ"פ מְבִנְיָא מְדְבָרֵי דַס"ל לְרַבְּנָן דְקַסְרֵי דְבָכָל מִקְלֵי (דְלֹא מְפֹרֵשׁ בְּהוּ דְבְעֵינָן מַעַת לַעַת דְשַׁעוֹת וְלֹאפּוֹקִי קְדָשִׁים וּבְמִי עָרִי חוּמָה) אֵין מוֹנִין שַׁעוֹת וְאֶפְל' גַּבִּי גַט לְהוֹצִיאָה בְּזֵה מְאִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ.

וְא"כ הִ"ל לְרַבִּינוּ לְהִבִּיא דְגַם סוֹגֵיָא הִיא נִגְדַּד הַסּוֹבְרִים דְבְעֵינָן מַעַל"ע דְשַׁעוֹת. וְאֵין לּוֹמַר דְמִשׁו"ה לֹא הִבִּיא זֶה יַעַן דְהַרְמַב"ם בַּפ"ח מֵהַל' קִידָה"ח ה"א מְפָרֵשׁ בְּהָ פִירוּשׁ

אחר דליכא נפקא מינה לדין זה אלא לענין שאין עושין ר"ח מקצת היום מחדש שעבר ומקצתו מהבא.

ומדדחזינן דהפוסקים השמיטוהו ש"מ דס"ל פהרמב"ם דליכא נ"מ מינה לדין דאפתי קשה דהא רבינו גופי' כתב שם דמשמע לי' גם בדעת רש"י שסובר פן דבעינן מעל"ע דשעות וא"כ הו"ל סתירה מדברי רש"י דהכא שפותר א"ע ממסכתא למסכתא דבערכיוד"ח ד"ה מעת לעת ס"ל דבעינן מעל"ע דשעות בקל השנויין שם והכא במגילה ס"ל דבכל מקלי אין מחשבין שעות לחדשים.

(ועי' בס' משה ידבר דכ"ו ע"ב דס"ל דדברי רש"י הללו דמגילה מוספמים להלכה). ופשוט דלא עדיף שנה מחדש וכמו דבחדש לא בעינן מעל"ע דשעות מהלימוד דכתיב עד חדש ימים פן בשנה ג"כ לא בעינן מעל"ע דשעות ואיברא לענ"ד אין שום משמעות בדברי רש"י בערכין דס"ל פן.

דזה שכתב שם אותו יום ואותו שעה לשנה הבאה הוא אליבא דדינא דשעות פוסלות בקדשים מלימוד שיה תמים יהיו דדרשינן בזבחים דכ"ה פל הוייתו לא? הא אלא תם וכן שנה. אבל מכן שנתו לא ילפינן אלא דבעינן מעל"ע (ולא שעות) ולכן כתב רש"י שם ולא אזלינן בטר מנין עולם להורות דדוקא על ימים קפדינן ולא על שעות.

ונה שכתב ומאותו שעה הוא דוקא אהני דמפורש בהו דבעינן מעל"ע דשעות מלימוד קראי פגון קדשים וכדומה. אבל לא דס"ל דכל השנויין שם בעינן בהו מעל"ע דשעות דהא בשם ליכא שום ילפותא לענין שעות אלא רק לענין שלא למנות בטר מנין עולם: ולענין הקושיא שהקשה רבינו מה יענו הסוברים בשנה האמורה בכן ובבת דבעינן מעל"ע דשעות דמסוגיא דיבמות מבואר דלא בעינן שעות כל זה אינו קשה אלא לפי קושיתו דלעיל דמאחר דפליגי בזה ר' יהודה ור"ש והלכה כר"י איך ס"ל כר"ש.

אמנם פבר מצינו תמוה פנה ביו"ד סי' קי"ט וקפ"ט שתמה הט"ז על הב"י שכתב דר"י ור"ש הלכה כר"ש. אבל מצינו עוד גדולי הראשונים דס"ל פן עי' בס' יראים סי' ג"ל שכתב וקי"ל כר"ש לגבי ר"י.

וא"כ אפשר דהסוברים דבעינן מעל"ע דשעות ס"ל פדעת הסוברים דהלכה כר"ש והנה בעיקרא דדינא הביא רבינו סיוע מהב"ח. והמג"א דס"ל פדעתו דלא בעינן בשנים של פן ובת מעל"ע דשעות.

אבל בשו"ת מהר"י ברונא סי' קצ"ז פסק דצריך מעל"ע דשעות וראייתו מסוגיא דיבמות הנז' וחדוש הוא דמסוגיא חדא יורה זה בהקפוח מזה. ועכ"פ שוב אין ראי' מכאן לרבינו אמנם הראי' שכתבנו מרבנן דקסרי הוא ראי' נכונה יציבא וקנימא: יט) שם פ"ג ה"א פה נשאר רבינו בצ"ע על מהרשד"ם ועל הרב עצמות יוסף.

ועי' בס' חוקי חיים דקל"ה שהאריך בענין זה בטוב טעם ודעת וכתב ליישב זה על נכון יע"ש: פ"ג) שם פ"ג הכ"ג ואם קידש כו' הריב"ש בסי' פ"ב כתב דאעפ"י שקידש מקודם יכול לברך ברפת אירוסין לאחר זמן ומביא ראי' מברכת המזון שמברך כל זמן שלא נתעפל המזין שבמעיו כו' בגידון זה נמי כל זמן ששם ארוסה עלי' מברכין וראי' זו איני מפיר דשאני בהמ"ז דמברך על מה שנהנה וכ"ז שלא נתעפל עדיין הוא נהנה כו' וצ"ע.

ואם פי טענת רבינו נראה טענה ישרה מ"מ הא פתב הרא"ש בפ"ק דכתובות והו"ד בב"י ס' ל"ד ונ"ל על מה שפתב הטור ור"נ הורה שאם לא בירך בשעת אירוסין יברך אותה עם ברכות של נשואין פתב עלה דהרא"ש פתב וכן מסתבר וכן מצאתי בנמוקי הר"ר יונה ודיקמה אותו לברהמ"ז דמברך כל זמן שלא נתעפל.

וכן ה"נ כו' דכיון שאין ההיתר נגמר אלא ע"י חנופה יכולין לברך בשעת הנשואין ע"כ והלא ס"ל לכל אלו דרא"י זו היא נכונה ומסתברא וכיון שרבינו לא הזכיר לדבריהם יש לומר שאם היא רואה זה היא נותנת דעתו בקיום ראי' זו וגם הרב המגיה שציין על דברי רבינו לעיין בפ"ה יו"ד ס' י"ט לא נתעורר בזה שרא"י זו פתובה בהרא"ש.

ועי' בשו"ת פרי הארץ ח"ב אה"ע ס' א' מש"ב. ובשו"ת ראש משביר מוריניו אה"ע ס' א"ד שהאר"י הרבה בנידון זה ולע"ד נראה לומר דרא"י זו של הרא"ש והריב"ש הוא אליבא דמאן דס"ל דברכת אירוסין אינה ברפת המצות שמברכין עליהם מקודם אלא ברפת שבח והודאה הוא מטעם שפתב הרא"ש שם בכתובות דאפשר בפילגש ובחידושי הריטב"א שם פתב על דברי הרמב"ם דס"ל לברך מקודם ולא מילתא היא דברכת המצות צריף להקדים הברכה למעשה וזו אינה ברפת המצות ואליבא דמאן דס"ל דזו אינה ברפת המצות ויכול לברך אח"כ מטעם דהיא ברכה של שבח והודאה ודאי דשייף לברך כל זמן שישם ארוסה עלי' ולא נגמרו הנשואין כמו בבהמ"ז דכ"ז שלא פסק העיקול מברך משא"כ להרמב"ם דס"ל לברך מקודם מטעם שהוא ברפת המצות ודאי דלא דמי לברהמ"ז וכמ"ש רבינו ובהכרח לומר כן דהא הרא"ש פתב שם על ראי' זו דמסתברא ובתשו' שהביא מרן בב"י שם והוא בכלל כ"ו דין א' פתב והמברך אחר קידושין טועה הוא ומחזירין אותו.

אף לפי מ"ש ניחא דהוא גופי' ס"ל פהרמב"ם דצריף לברך מקודם מטעם שהוא ברפת המצות ושם בכתובות פתב דבריו על דעת הפוסקים שהביא שם דס"ל דזו היא ברפת השבח ויכול לברך אח"כ ולדידהו דומה זה לבהמ"ז דאם שבח יכול לברך כ"ז שלא נגמרו הנשואין: כא) שם פ"ד ה"ו המקדש בעד אחד כו' התם נמי קשה דלא הי' צריף לטעם זה דתיפוק לי' משום דנמצא א' מהם קרוב או פסול דעדותו בטילה ונמצא דאין פאן אפי' עד א' וצ"ע זה אפשר לתרץ בפשיטות דהריב"ש ס"ל פדעת התוס' והרא"ש שהובא בש"ע ח"מ ס' ל"ו דלא נתבטל העדות אלא אם בא לב"ד והעיד דמתמי בעינן פינון להעיד ובא לב"ד והעיד.

וע"ש בפ"ת סק"ו מש"ב וע"ע ברמ"א אה"ע ס' מ"ב ובפ"ח סק"ח וע"ע בשו"ת ויקרא אברהם אדאדי חאה"ע ס"ז: כב) שם ה"ו המקדש בפסולי עדות כו' ויש לתמוה שהרי הוא ו"ל פתב בפ"א מהלכות אלו גבי קידושי פסוף דאע"ג דדברי סופרים קרי להו רבינו מ"מ דין תורה גמור אית להו כו' א"כ מאי נפקא מינה לדעת רבינו אם קרובי אם נקרא דברי סופרים כו' וצ"ע.

עי' בלח"מ שם מ"ש לחלק בין דבר הנלמד בג"ש פגון קידושי פסוף הגם דנקרא דברי סופרים מ"מ אין חילוק ממנו לדברי תורה משא"כ עדות קרובי האם דנלמד באם אינו ענין דינם פדין המקדש בפסולי עדות מדבריהם שהם קידושי פסוף.

ולפי"ז איפא נ"מ טובא אי קרובי האם נקרא ד"ס דד"ס דהקא לא הוי פירושו כמו ד"ס דגבי קידושי פסוף והנה חילוק דנא של הלח"מ נתקבל בעיני הפוסקים עי' בשו"ת הגרע"א סי' צ"ד שהובא בפ"ת סי' מ"ב שדחה לדברי השב יעקב בזה שיצא לדון דבקדושי פסוף ועדית קרובי האם אין לחוש לקידושין מטעם ממה נפשך אי הוי פסילגיהו דאורייתא מטעם דהנלמד בי"ג מידות הוי ד"ת א"כ הא קידוש בפסולי עדות מה"ת ואם הנלמד בי"ג מידות לא הוי ד"ת א"כ גם קידושי פסוף אינו ד"ת ולא הוי אלא מקדוש בקידושי דרבנן ופסולי עדות דרבנן דאין חוששין לקידושין כמ"ש ברמ"א שם והגרע"א דחה לדבריו מכת החילוק דהלח"מ דק"כ הוי ד"ת יען דנלמד בג"ש משא"כ קרובי האם יע"ש.

ולעד"נ דיש לקיים דברי השב יעקב דהא הרמב"ן בסה"מ שורש ב' הבין בדעת הרמב"ם דלא כהלח"מ דכתב שם וז"ל ויצא מדבריו שהמתקדשות בפסוף אינה בסקילה. ובמחבר"ר א"ח סי' י"ג כתב וז"ל והגם דמרון הכ"מ ברי' הל' אישות הביא ראי' להרמב"ם די"ג מידות נקראים ד"ס כו' יש לומר דגם מרון ידע דלא קשיא מינה להרמב"ן ויחזון לשון הזהב של מרון שכתב ומצאתי סעד לדברי רבינו פלומר דסעד הוא אבל אינו ראיה עכ"ל: ובעמדי בזה ראיתי בירושלמי פרק זה בורר ה"ט בהא דאמר' שם פתיב לא יומתו אבות על בנים כו' דפירש שם במה"פ בד"ה תני ר' ישמעאל ונפטו העדה דפליגי רע"ק ור"י אם קרוביהם פסולין מד"ת או מדבריהם ורע"ק ס"ל שאינו אלא מדבריהם.

והרמב"ם פסק כוותי' ויתבאר מזה דלא כמ"ש התשב"ץ בח"א סי' קנ"ה בהבנת הרמב"ם דקרובי האם פסולין מה"ת ס"ל ורק לענין המצות קרא אותם שהם מדרבנן ואחריו נמשכו עוד גדולי הפוסקים כמבואר בש"ך ח"מ סי' ג"ל על דברי הרמ"א שם שהביא דעת הרמב"ם דקרובי האם אינו פסולין אלא מדרבנן.

ומאחר שמצינו בירושלמי דמשמע ממנה דהרמב"ן צדק בהבנתו בדעת הרמב"ם בפירוש קרובי אם ודלא כהתשב"ץ מי יכול לעשות חילוקים ולחלוק בזה על הרמב"ן ואם פי נראה לו לחלק מ"מ מאן דלא ס"ל הכי ודאי לא משתבש ולא שינוי לדחות לדינו ודברי הש"י יש להם מקום לקבלם יען לא ס"ל החילוק דהלח"מ.

וכן מבואר מדברי רבינו בכאן דלא ס"ל לחילוק זה אף מאי דקשה על הגאון הש"י נהי דחילוק זה לא ס"ל מ"מ הא בע"כ אית לן לחלק בין ק"כ לקרובי האם דהא בקרובי האם הביא הרמ"א דעת הרמב"ם דאינו פסולין אלא מדבריהם.

ובק"כ לא מצינו שהביא לדעתו דאינם קידושי תורה הגם שיש לו סיוע לזה מרבותיו של רש"י יבמות ד"צ ע"ב וע"ש ברש"י במ"ש וג"ש בסיני נאמרה וכל י"ג מידות דנראה מזה דלא ס"ל החילוק דהלח"מ.

והנראה לי בדעת הש"י דס"ל כגירסת מרון הכ"מ בהרמב"ם פ"ג מאישות ה"כ וכהבנת הראב"ד בדעתו דק"כ אינו ד"ת יע"ש בהשגות א"א אין פרצה גדולה מזו כו' ומזה שלא הביא הרמ"א לדעתו אין להביא ראיה דהא גם בעדות דקרובי אישות לא הביא דעתו הגם דלהרמב"ם שוין הו' בדינם ממש עם קרובי האם כמ"ש בפ"ג מהל' עדות: ואם אמנם בדחיית דברי הלח"מ נמתקה תמיהת רבינו על הה"מ מ"מ יש מקום בראש

לְיִשְׁבָּה עַפְיִי מִ"שׁ בְּשׁוֹ"ת זר"א יִצְחָקִי יו"ד סי' ל"ה דקכ"א ד"ה אָמְנָם הַמְקַדְּשׁ בְּעֵדִים דְּמָה שֶׁפֶתַב הַה"מ בְּקִרְוֵי אִם וּקְרוֹבֵי אִישׁוֹת דְּמִקְוֵי דְּשִׁת מְסַפֵּק ר"ל דְּסַפֵּק אֲצִלְנו אִם פְּסוּלֵיהוּ הָיָה מִד"ת אוּ מְדַרְבָּנָן דַּס"ל לַהֲה"מ דְּהַרְמַב"ם סְפוּקֵי מְסַפֵּקָא לִי בְּדַעַת חֲכָמֵי הַתְּלִמוּד מַה ס"ל בְּזָה וְלֹא מִשׁוּם שֶׁהַסְּפֵק הוּא בְּפְסוּלֵי עֲדוּת דְּרַבָּנָן אִם חוֹשִׁישִׁין לְקִידוּשֵׁין אוּ לֹא וְדִלָּא כִּהֲתַשְׁב"ץ שֶׁהוּבָא בְּב"י סי' מ"ב דַּס"ל בְּדַעַת הַרְמַב"ם שֶׁהֵמָּה פְּסוּלִים מִה"ת בְּנֻדָּאֵי יַע"ש וַא"כ אֵיכָּא נ"מ טוֹבָא אִם הֵם נִקְרָאִים ד"ס יַעַן דַּד"ס דְּהִקָּא אֵינוּ אֶלָּא מִצַּד סְפִיקָא וְלֹא דְמֵי לְקִידוּשֵׁי כְּסָף.

וּבְאַמַּת מְצִינוּ דְלִשׁוֹן ד"ס בְּהַרְמַב"ם הָיָה מְדַרְבָּנָן בַּפ"ג מֵהַל' מְגִילָה וַחֲנוּפָה ה"ה אַעפ"י שֶׁקְרִיאַת הַלֵּל מְצִנָּה מִד"ס כו' אֶלָּא הַלֵּל שֶׁל חֲנוּפָה בְּלִבְד שֶׁמְדַבְּרִי סוּפְרִים. וַע"ש בַּה"מ שֶׁצִּיָּין מְקוּרוֹ מְהָא דְבִרְכוֹת י"ד ק"ש דְּאוּרֵייתָא פּוֹסֵק הַלֵּל דְּרַבָּנָן לֹא כ"ש.

וַע"ש בַּכ"מ שֶׁהֵבִיא מִסֵּה"מ לְרַבֵּינוּ שֶׁמְצִנָּת הַלֵּל דְּרַבָּנָן וַעכ"ז קָרָא אוֹתֵי ד"ס וְכֵן בַּפ"ג מֵהַל' נְדָרִים הִי"ט פָּגַע בּוֹ חֲנוּפָה וּפּוּרִים יְדֻחָה נְדָרוֹ הוֹאִיל וְאִסּוּר הַצּוּם בָּהֶם מִד"ס הָרִי הֵן צְרִיכִין חִיזוּק וְיְדֻחָה נְדָרוֹ מִפְּנֵי גְזֻרַת חֲכָמִים הָרִי לְהִדְיָא דַּד"ס הָיָה דְּרַבָּנָן דְּהָא חֲנוּפָה בְּנֻדָּאֵי אֵינוּ אֶלָּא מְדַרְבָּנָן.

וְיִוְתֵר נִרְאֶה לֹמֵר בְּדַעַת הַרְמַב"ם דְּגַם בַּכ"כ מְסַפֵּקָא לִי. וְכַמ"ש זר"א לְעַנְּן קְרוֹבֵי דָּאִם וְאִישׁוֹת יַעַן דְּבִשְׁוֹרֵשׁ ב' כְּתַב שֶׁכָּל מָה שֶׁלֹּא תִמְצָאֵהוּ כְּתוּב בַּתּוֹרָה וְתִמְצָאֵהוּ כְּתוּב בַּתְּלִמוּד שֶׁלְמִדּוּהוּ בְּאַחַת מִי"ג מִדּוֹת אִם בִּיאוּרֵי הֵם בְּעֲצָמָם שֶׁזָּה גּוּף תּוֹרָה אוּ שֶׁזָּה דְּאוּרֵייתָא הִנֵּה רְאוּי לְמַנּוּתוֹ אַחַר שֶׁהִמְקַוְּבִים אָמְרוּ שֶׁהוּא דְּאוּרֵייתָא וְאִם לֹא יִבְאָרוּ זֶה וְלֹא דְבָרוּ בּוֹ הִנֵּה הוּא דְּרַבָּנָן וְנִשְׁמַע מִזֶּה דְלֹא כְּחִילוּק הַלַּח"מ בֵּין ג"ש לְשֶׁאֵר מִדּוֹת אֶלָּא כָּל הַמִּדּוֹת שׁוּיִם לְעַנְּן זֶה.

וְהַחִילוּק הוּא דְּוָקָא אִם אֵיתָא בִּיאוּרֵי זֶה בַּתְּלִמוּד אוּ לֹא. וּמֵאַחַר שֶׁהַרְמַב"ם הִשִּׁיב (הוּבָא שָׁם בְּדַבְּרֵי הַרְמַב"ן) עַל הַשְּׂאֵלָה לְמָה שֶׁאָמַר קִידוּשֵׁי שְׁטַר ד"ת וְקִידוּשֵׁי כְּסָף מְדַבְּרֵיהֶם מִפְּנֵי שֶׁמְצָא הַכֶּרֶחַ בַּתְּלִמוּד דְּשְׁטַר הָיָה מִה"ת מְבֹאָר דְּבַכְסָף אֵין הַכֶּרֶחַ שֶׁהוּא מִה"ת.

וַא"כ עַכ"פ לֹא הָיָה אֶלָּא סְפִיקָא וּלְפִי"ז אֶפְשָׁר לְדַחֹת דְּבָרֵי הַש"י אִפִּי אִם לֹא נִחְלַק כַּהֲלַח"מ דְּהָא שׁוּב לֵיכָּא כָּאֵן מִמָּה נִפְשָׁף. וְתַמִּיחַת רַבֵּינוּ יֵהִי ג"כ מִיְנוּשָׁב וְעַנְּנָן זֶה סוֹבֵל אֲרִיכוּת גְּדוּל וְאִנִּי לֹא בְּאִתִּי אֶלָּא לְבָרַר דְּבָרֵי רַבֵּינוּ עַל שֶׁמִּיאֵן בְּחִילוּק הַלַּח"מ וְלִיְיָשׁב תַּמִּיחַתוֹ עַל הַה"מ: כג) שָׁם ה"ז קֶטֶן שֶׁקִּידֵשׁ בַּד"ה וְדַע דְּלִפִּי מָה שֶׁכְּתַבְנוּ דְּלִרְש"י מְהִנֵּי הַקִּידוּשֵׁין בְּיוֹמָא שְׁנַשְׁלָם זְמַנְיָה שֶׁיַּחֲלוּ לְאַחַר שֶׁיִּגְדִּילוּ יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אֵי בְּעִינָן שֶׁיְהִי הַמְּעוֹת בְּעִין בְּשַׁעַת חִלוֹת הַקִּידוּשֵׁין.

וְלְכַאוּרָה נִרְאֶה שֶׁדִּין זֶה תְּלוּי בְּסוּגְיָא דְּבִכּוּרוֹת דַּמ"ט כו'. וְלְפִי"ז נִרְאֶה דְּבִנִּי"ד אֵלִיכָּא דְּרַב אִפִּי נִתְאַפְּלוּ הַמְּעוֹת הָיוּ קִידוּשֵׁין כו'.

וּמ"מ עֲדִיין לְבִי מְהַסֵּס בְּדַמְיוֹן זֶה דְּאֶפְשָׁר בְּנִי"ד אִפִּי אֵלִיכָּא דְּרַב בְּעִינָן שֶׁיְהִי הַמְּעוֹת בְּעִין וְצ"ע מָה שֶׁלְּבוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ מְהַסֵּס בְּדַמְיוֹן זֶה מִשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּלַעַת הַחֹלְקִים עַל רְש"י בַּע"כ לֹמֵר דְּנִי"ד לֹא דְמֵי לְפּוֹדָה בְּנוֹ בַּתּוֹךְ שְׁלִשִׁים שֶׁיַּחֲלוּ הַפְּדִיּוֹן לְאַחַר שְׁלִשִׁים וְטַעֲמָא דִּידְהוּ מִצַּד הַסְּבָרָא דַּס"ל דְּלִגְבֵי קֶטֶן שֶׁיְהִינוּ מַעֲשֵׂיו דְּהַשְׁתָּא לְאַחַר שֶׁיִּגְדִּיל לֹא אָמְרִינָן זְמַן מִמִּילָא קָאֲתִי וְדוּקָא בְּמֵי שֶׁהוּא בַּר מַעֲשֵׂה בְּכָל הַדְּבָרִים וְרַק שֶׁהִיא מְחֻסָּר זְמַן מִצַּד

גְרַמַת הַמַּעֲשֵׂה דְהַשְׁתָּא שְׁרוּצָה לַעֲשׂוֹת בְּהָא אַמְרִינָן זְמַן מְמִילָא קְאָתִי, מִשָּׂא"כ בְּקִטּוֹן דְּאִין מַעֲשִׂיו פְּלוּם בְּכָל דְּבָר וְא"כ נְהִי דְרַשׁ"י ס"ל דְּגַם בְּזָה אַמְרִינָן זְמַן מְמִילָא קְאָתִי.

מ"מ פִּינָן דְּאִינוּ דוּמָה מְמַשׁ לְפִדְיוֹן הֲבֵן א"כ יֵשׁ סְבָרָא לֹוּמַר הָא דְלֹא חָשׁ רַב בְּנִתְאֲכָלוּ הַמַּעֲוֹת לְטַעֲנַת שְׁמוּאֵל הָתָם בְּיָדוֹ לְקַדְשָׁה מַעֲכָשְׁיוֹ הֵכָא אִין בְּיָדוֹ לְפָדוּתוֹ מַעֲכָשְׁיוֹ אֲלֵא בְּמִי שְׁהוּא בַר מַעֲשָׂה וּמִטַּעַם אַחַר אִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת הַדְּבָר מַעֲכָשְׁיוֹ מִשָּׂא"כ בְּקִטּוֹן שְׂאִין מַעֲשִׂיו פְּלוּם בְּזָה גַם רַב מוֹדָה לְשְׁמוּאֵל דְּבַעֲיָנָן שְׂיִהִיו הַמַּעֲוֹת בְּעֵינָן בְּשַׁעַת חִלוֹת הַמַּעֲשָׂה שְׁעַשָׂה בַּהִיּוֹתוֹ קִטּוֹן: וְיֵשׁ לְהִבְיָא סַעַד לְחִילּוּק זֶה מִדְּבָרֵי הַב"ח א"ח ס' ל"ב בְּדִין נִדְבָק אוֹת לְאוֹת דְּפָסוּל וְאִם גָּרַר וְהִפְרִיד פֶּשֶׁר דְּכַתְבֵּי שָׁם דְּגַם בְּשַׁבַּת וּיּו"ט שָׂא"א לְגָרְרוּ פֶּשֶׁר דְּמֵאחַר שְׂיֵשׁ תְּקִנָּה לְזָה וְרַק דְּאִיסוּר שַׁבַּת רַבִּיעַ עֲלֵי הָנִי בְּכָלֵל כָּל הָרְאוּי לְבִקְלָה אִין בַּמ"ב וְנִהְרִי דְּמַנִּיעָה מִצַּד אֵיזָה סִיבָה הַגּוֹרְמַת אִינוּ בְּכָלֵל אִינוּ רְאוּי לְבִקְלָה וְהוּן ה"נ בְּפִדְיוֹן הֲבֵן בְּמַעֲכָשְׁיוֹ וְלֵאחַר שְׁלֵשִׁים דְּהַגַּם דְּאִין בְּיָדוֹ לְפָדוּתוֹ מַעֲכָשְׁיוֹ מ"מ פִּינָן דְּהַעֲיָכּוּב אִינוּ מִצַּדוֹ אֲלֵא רַק מִצַּד חֲסָרוֹן זְמַן הַכְּתוּב גְּבִי פִדְיוֹן הֲבֵן בַּכּוּ"ז אַמְרִינָן זְמַן מְמִילָא קְאָתִי וְהָנִי פְּמוֹ שְׁבִידוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ.

מִשָּׂא"כ בְּקִטּוֹן דְּהַעֲיָכּוּב הוּא מִצַּדוֹ דְּאִין מַעֲשָׂה קִטּוֹן פְּלוּם בְּכָל מְלִיל. בְּזָה יֵשׁ לֹוּמַר דְּגַם רַב מוֹדָה לְשְׁמוּאֵל וְכַדְלַעֲלִיל.

וְעִי' בְּתוֹס' יְבָמוֹת דַּצ"ג ד"ה וְרַב נַחְמָן בְּמָה שְׁכַתְּבוּ שָׁם אַע"ג דְּרַב מְסַפְקָא לִי בְּמַעֲכָשְׁיוֹ וְלֵאחַר לְמ"ד יוֹם אֵי תְּנַאָה הָנִי אֵי חֲזָרָה כּו' יַע"ש. וּבַעֲנִין קִטּוֹן שְׂאָבִיו קִידֵשׁ לוֹ אֲשֶׁה הִנֵּה מָרְן ב"י בְּסִי' מ"ג לֹא חָשׁ לְדְבָרֵי ר"י בְּרִזְזִילִי שְׁהִבְיָא מֵהֲרִיק"ו בְּשׁוֹרֵשׁ ל' אַמְנָם בְּשׁו"ת פְּנִי מִשָּׂה ח"ב ס' ג' הִבְיָא בְּשָׁם זְקִנּוֹ הַרְאֵנָה ח"א דִּישׁ לְחוּשׁ לְקִידּוּשֵׁין הַלְלוּ לְהַצְרִיכָה גִט וְסִבְרַת ר"י בְּרִזְזִילִי דַס"ל דְּקִידּוּשֵׁין הַלְלוּ מִן הַתּוֹרָה וְדִלָּא כַּמ"ש מֵהֲרִי"ט בְּדַעְתָּם שְׂאִינָן אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן יַע"ש"ב בְּשִׁנֵּי הַטְּעָמִים דַּס"ל בְּדַעַת ר"י בְּרִזְזִילִי דְּהוּא דְלֹא פְּהַבְנַת הַנוּב"י וְחֲתַנּוּ הַגָּאוֹן הו"ד בַּפ"ת שָׁם ס' מ"ג וְתַשׁוּ' הַרְאֵנָה ח"א וְהַפְּנִי"י לֹא הָיוּ לְפָנֵיהֶם וְגַם הַפ"ת לֹא רָאָה אֶת דְּבָרֵיהֶם בְּזָה דַּאֲל"כ לֹא דִי בְּזָה שְׁהִבְיָא שָׁם דְּלֹא חָשׁוּ לְדְבָרֵי ר' בְּצִלְאֵל אֲשַׁכְּנִזִי ס' ד' וְדַעֲיָמְלִי דְּאוּלֵי ע"כ לֹא חָשׁוּ אֲלֵא מִשׁוּם דַּס"ל דְּאִין חָשׁוּ בְּקִידּוּשֵׁין הַלְלוּ אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן אַפִּיל דַּעַת ר"י בְּרִזְזִילִי.

מִשָּׂא"כ לְסִבְרַת הַרְאֵנָה דְּקִידּוּשֵׁין מִן הַתּוֹרָה יֵשׁ לֹוּמַר דְּהָיוּ חוֹשְׁשִׁין לְהַחְמִיר בְּשָׁל תּוֹרָה: כַּד) שָׁם פ"ט הַכ"ח מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ כו' וְכַתְּבֵי הַמ"מ בְּשָׁם הַרְמְבַ"ן דְּבְּמְקוּם חֲדָשׁ שְׂאִין מְנַהֵג יָדוּעַ חוֹשְׁשִׁין לְסִבְלוֹנוֹת כו'.

וְלִכְאוּר' נִרְאָה דְּהַרִיב"ש פְּלִיג כו' וְאֵי נִתְבַּטַּל הַמְּנַהֵג מֵאֵי הָנִי וְכִי גָרַע מַעֲרִיר חֲדָשׁ כו'. אֲלֵא דְלִפִּי דְּבָרֵי הַר"ן דְּפִי דְּרֹאִין אוֹתָהּ פְּמַחְצָה עַל מַחְצָה אַף לְפִירַשׁ"י חֲזִינְשִׁין וְצ"ע וְלִכְאוּרָה קָשָׁה עַל רַבִּינוּ דְּפִשְׁטָא לִי דְּבִטּוּל מְנַהֵג לֹא גָרַע מַעֲרִיר חֲדָשׁ וְהֵלֵא מִצַּד הַסְּבָרָא נִרְאָה דְּמַגְרַע גָּרַע.

אַפִּיל אִם לֹא נִימָא דְּרֹאִין אוֹתָהּ פְּמַחְצָה עַל מַחְצָה מ"מ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמָא זֶה שְׂאָנוּ דְּנִין עָלֵיו הוּא מְאוּתָן הַמְּקוּמוֹת דְּמַקְדָּשֵׁי וְהַדָּר מְסַבְּלִי וְכ"ש הוּא מְהָא דְּחוֹשְׁשִׁין לְמִנְעוּטָא. מִשָּׂא"כ בְּנִתְבַּטַּל הַמְּנַהֵג (שְׁהִי לְמִנְעוּטָא הַדָּרִים שָׁם) לְקַדְשׁ קוֹדֵם הַסְּבָלוֹנוֹת מְאִיזָה טַעַם נִאֲמַר דִּישׁ לְחוּשׁ שְׂמָא קִידֵשׁ מְקוֹדֵם וְשְׁפִיר קְאָמַר שְׂאִין עוֹד לְחוּשׁ לְזָה וְאֲפֶשֶׁר

דס"ל לרבינו כמו דס"ל למרן הב"י דראיית לא ראינו אינה ראי' אפי' במנהג וכינצא לזה ודלא פהרמ"א ונש"ף בח"מ סס"י ל"ז.

וא"כ מאחר דאמרי' בכתובות דכ"ג דעבידי אינשי דמקדשי ומגרשי בצנעא. א"כ ליפא ראי' שנתבטל המנהג ועדיין יש לחוש למנהגם וכ"ש הוא מעיר חדשה דחוששין שמה נהגו במקומו בסבלונות.

ועפי"ז צדק רבינו בתמיהתו ואי נתבטל המנהג מאי הוי וכי גרע מעיר חדשה ר"ל כמו שאין ידוע לנו מנהג דעי"ח פן אין ידוע לנו מנהג דעיר הזאת אף דחזינו דנתבטל מנהגם מ"מ זה אינו ראי' דהא עבידי אנשי דמקדשי בצנעא והם עדיין במנהגם ולא ראינו אינו ראי'.

אבל הריב"ש ס"ל פהרמ"א והש"ף דבכגו"ז אמרינן לא ראינו הוי ראי' וכיון דלא ראו שמקדשין מקודם הסבלונות בנדאי דנתבטל המנהג מן הנהגתם לקדש וחדר לסבל: ומדי דברי נ"ל להביא ראי' לדעת הרמ"א והש"ף הנז' מדברי רש"י במשנה דנבחים דק"ג בהא דאין לא ראינו ראי' שפכת וז"ל שמה לא אירע בימיו שימצא טריפה אחר הפשט ואם אירע ושרפוה הוא לא ראה.

ומדכתב שמה לא אירע בימיו נשמע דס"ל דדוקא בדבר דלא שכיח פלל שיכול להיות שיעברו כל ימי חיי האדם ולא יראה אותו מצד שלא אירע דבר זה בהא אמרינן לא ראינו א"ר. משא"כ בדבר הנהוג ושכיח פשיטא דלכו"ע גם לחכמים הוי ראי' לא ראינו.

נדע דהרמב"ם בפ' אחרון מהל' פסוה"מ מ"הי"ט פסק פתקמים דעור יוצא לבית השריפה ומטעם דלא ראינו אינו ראי' אף אין להביא ראי' ממנו כיצד ס"ל בפלוגתת הב"י והרמ"א בזה דאולי ס"ל דזה דבר השכיח יותר מהא דנשים שוחטות (עי' בב"י יו"ד סי' א' בתשובה על דברי האגור) אף דזה דחוק לעשות פלוגתא רחוקה בסברות דלרש"י מציאת טריפה אחר הפשט אינו שכיח פלל וכלל כנז'.

ולהרמב"ם יהי' זה שכיח פולי האי מ"מ מן כרח לקבל הדוחק הזה פדי שלא יקשה לנו על מרן הב"י שלא הרגיש בדברי הרמב"ם הללו דהא פשיטא אם הרמב"ם הי' ס"ל כמ"ש בדעת רש"י לא הי' מרן פותב לנגדו מאחר דלא נמצא לתרי עמודי הוראה דלא ס"ל פן ואפי' אם נאמר דמרן ידע בהכרח דבריהם מאיזה מקום דלא ס"ל פן מ"מ לא הי' שותק מלישא וליתן בזה: כה) שם בד"ה ומקום שנהגו פולם כו'.

פכת מרן הב"י בסי' מ"ה וכתב הרשב"ץ כו' ודברי התשב"ץ תמוהים כו' ואולי שיבוש נפל בפסחים כו' וצ"ע עי' בדרכי משה שם שפכת ג"כ דהדברים הללו צ"ע ואסיק ליישב בדוחק ובלי שיבוש וכנראה שספר דרכי משה לא הגיע ליד רבינו אמן יש להעיר במ"ש דטעות נפל בפסחים הא בע"כ צ"ל דהטעות לא נפל בספרי הב"י שנדפסו בלא בדיק הבית דאל"כ הי' מרן מתקן זה בבדה"ב שלו (וזה פשוט דהרמ"א ראה לספרי ב"י בלא בדיק הבית) אלא ודאי דהטעות נפל בכת"י דהתשב"ץ וא"כ קשה איה מרן לא הרגיש בטעות גדול כזה ובהכרח לומר דלא נפל טעות ועפ"י מ"ש הד"מ ליישבם ומרן הי"ל דבר זה בפשיטות ולא עמד לבאר זה ולא שינה להקשות על רבינו איה לא חש להא שפכת הרמ"א ביו"ד סי' עט"ר דאין להגיה שום ספר עפ"י הסברא כ"א בראי'

ברורה דזה אינו נקרא הג"ה פשאומר שפך צריך להיות יע"ש בפ"ת סק"ג ובש"ת חו"י
סי' ח"י במ"ש נלע"ד שיש ט"ס בב"י כו' הן אמת שקשה מאוד להגיה ולשפש מ"מ היכא
דמוכח ודאי שרי ובפרט בספרים הנדפסים שלנו שהרגל הטעויות נעשה להם פטבעי כו'
יע"ש ובב"י אה"ע סי' ככ"ו על דברי פירוש הרמב"ם ונ"ל דט"ס הוא דמה ענגן פתיבת
לימקה ביו"ד ללשון שחוק לכן נ"ל להגיה וכן בב"י ח"מ סי' ג"ל וכתב הר"מ מקוצי
ונראה דהאי מדרבנן טעות סופר הוא כו' ול"נ דאין פאן טעות וכינצא לזה איתא בכמה
מקומות ובהרבה ספרים רבו מספר שבעת לימודם כתבו שיש ט"ס בלי שום הסכמת
עוד חכמים בזה (ואשר ע"כ אין להביא ראיה מבעל חיבורי הגהות פגון הגהות הב"ח
וכדומה דאולי הם לא עשו זה אלא בהסכם עוד חכמים בני ישיבתם שהי' בהם ת"ח
מופלגים והדעת נוטה לזה שפנין דבקביעות עשו זה בודאי שלא סמכו על דעתם לחוד
ברבוי טעות פאלו משא"כ ממי שפותר בשעת עסקו בהלכה שיש ט"ס הוא ראיה נכונה
דהדעת נוטה שלא הלה אז לישא וליתן עם עוד חכמים אלא היד פותבת עפ"י דעתו
נהבנתו) ונראה דיש לחלק בין הגהות שבש"ס ורש"י ותוס' דבזה יש לומר אם הי' טעות
לא הוי שתקי קמאי מלהודיע דבר זה משא"כ בספר שאין לומדים בו בתמידות בודאי
דלא נפלאות הוא לומר דט"ס יש במקום שאין דבריו מוכנים ועפ"י ניחא הא דלא חש
החכם הגדול המובא בשו"ת הרד"ך בית ט"ו (פנראה שהוא הר"א מזרחי) לדברי ר"ת
שהביא הרד"ך שם מלומר דט"ס יש בסמ"ג יען דס"ל דר"ת לא כתב דבריו אלא על
המגיה בש"ס והמענין שם ברד"ך בכתב התנצלות להחכם הנז' יראה שהוא הי' מפורסם
לגדול הדור יותר מהרד"ך והוא כתב שטעות נפל בספרים ולא חש לטענת הרד"ך מדברי
ר"ת ומוכרח לחלק כמ"ש: כו) שם פט"ז הכ"ב בד"א במקום פוי ודבריו מגומגמין דבר
גדול דיבר הנביא כו' וצ"ע הנה הב"י בסי' ק' הביא ג"כ לשון זה של הה"מ ולא עמד
פלל בזה ועיקרא דהאי מילתא באריכות בנתיבות משפט נתיב כ"ג דרצ"ח והנמשך
ובתיקון ספרים על העיטור אות שובר ד' למ"ד והנמשך וע"ע בס' קרית מלך רב שיצא
לישע הה"מ: כז) שם פי"ח ה"א ומשתתבע פתובתה כו' ויש לתמוה דדוקא בתימים
אומרים נתגנו הוא דאמרינן נכסי בחזקתה קיימי לא בספק מעיקרא אם יש לה מזונות
כו' וצ"ע.

עי' בס' בגדי שש להר"ש שמאמא אה"ע סי' צ"ג שהביא חילוק זה מכנה"ג שהשיב פן
על מהרש"ך והמחבר הנז' כתב על זה וז"ל יש לצדד ולומר דהסברא הלא ודאי דהם
חייבין במזונות ועדיין לא נתנו לה מזונות אלא דמס"ל אם במה שתבעה הפסידה המזונות
בהא ודאי נכסי בחזקת אלמנה יע"ש ובשו"ת מקור ישראל סי' ס"ג דס"ט במ"ש בשם
ס' קרית מלך רב ובשו"ת פני משה ח"ב סי' ע"ח דק"מ בדברי החכם השואל היכא
דפליגי האלמנה עם היורשים שהיורשים אומרים שהנכסים אשר היתה שעבודה עליהם
ספו תמו בהוצאות והני נכסים דקיימי אחריו נינהו ואלמנה טוענת דהני נכסי המה
מהנכסים שהיו משועבדים לה אפילו שהיורשים טוענים בריא והאלמנה ספק עכ"ז זכתה
האלמנה מטעם דהנכסים בחזקת אלמנה קיימי והרי דאפי' בספק דמעיקרא אמרינן
נכסים בחזקתה קיימי ואף שהפנ"מ חלק שם על החכם מ"מ י"ל דע"כ לא פליג אלא
התם מטעם דחזקתה לא עדיפא מתפיסה דלאחר שנולד הספק פנין דהספק הוא על
הנכסים בעצמן משא"כ בתפיסה מעליא נולד את"כ ספק פלוגתא דרבנותא אם ע"י

תביעה זאת הפסידה המזונות או לא בנדאי דבנה לית מאן דפליג וכו' עלמא ס"ל דהניא תפיסה ואין להוציא מידה וכמ"ש בש"ת הרד"ך בית ב'חדר י"ב וז"ל ואעפ"י לפי מ"ש המרדכי בפ"ק דמציעא וכל דבר שתחילת דינו המוציא מחבירו עליו הראי' אין מועלת תקיפה שלאח"כ ומוציאין מיד התוקף פדאסיק רבא גבי ספק בכור בנ"ד מודה הוא שאין מוציאין מידה דדוקא פי ההוא דספק בכור שהפכה עצמו מסנפק בדבר אבל בני"ד דאיפא רבנותא דמסייעי לה שיכולה היא לומר קי"ל פהני רבנותא ואייתי את ראי' יע"ש ובס' תקפו כהן סי' צ"ז ק"ג ק"כ ונהרי דמועיל תפיסה בספיקא דדינא ולא הוי כתפיסה דלאחר שנולד הספק דלא מהני וא"כ מאחר דקודם שנולד טענה זו דספיקא דדינא מצד תביעת כתובתה עמדו הנכסים בחזקתה וכמו שתפסה אותם דמי (לענין שאר ספיקות) כן ה"נ גם כשנולד אח"כ ספיקא דדינא הוי כמו תפיסה בספיקא דרבנותא דאם תפס מקודם הוי תפיסה מעליא ואין מוציאין ממנו וכן נראה עוד מדין שמוכא בסי' צ"ג סעי' י"ד באלמנה עניה ששהתה שתי שנים דפליגי בזה הרמב"ם והרא"ש יע"ש בב"ש שכתב דהאלמנה מקרי מןחזקת הנכסים וחיובים במזונותיה וע"ע בשו"ת הרדב"ז בישנות ח"א סי' עי"ן ובשו"ת משאת משה בראשונות אה"ע סי' כ"ח מ"ש בענין זה ובמגילת ספר לאונין פ"א שכתב שם דמזוני דאית בהו חיי נפש ולא טרפא ממשעבדי אלמיהו לאוקמינהו בחזקתה יע"ש ונראה דגם במחלוקת דמעיקרא ס"ל דמזוני עדיפא מכתובה דבהו פולי עלמא מודים דמוקמינן הנכסים בחזקתה וע"ע בשו"ת ראש משביר מורינינו ח"א אה"ע סי' כ"ו ובס' שמן המשחה ח"א סי' פ"ט דס"ט שהעלה דגם בספק דמעיקרא נכסים בחזקת אלמנה קיימי כל זמן שלא נשאת: כח) פרק כ"א ה"א מציאת האשה כו' בתשו' מהרימ"ט כו' איך השמיט גדולי המחברים אשר נחלקו בזה כמ"ש הטור בשם הראב"ד כו' והרשב"א הסכים לדעתם כו' והתקמה מהרב שהעלים כל זה וצ"ע ולדידי חזי לי בס' נתיבות משפט נתיב כ"ג ח"ו דקס"ה שכתב וז"ל יש לתמוה על רבינו שפאן כתב בסתם דבכל אופן שהרויחה הוא משל בעלה ואילו בחלק י"א מנתיב זה כתב דברי הרשב"א וכתב שכן עיקר ותיגרץ בזה שע"כ לא כתבו הראב"ד והרשב"א אלא לגבי יתומים דמעשי ידיה שחייבת להם הוא תחת מזונות אבל לא מציאתה וגם לא העדפה אבל גבי בעל דהעדפה ומציאה לבעל לא עדיף רינח זה מהעדפה ומציאה דכולהו של בעל ואע"ג דהרשב"א הזכיר בעל טעמא דמלתא קאמר כו' וכתב שם עוד וז"ל וכפי הנראה שכן דעת מוריהרב ז"ל בתשובה (ה"נ מהרימ"ט) על נשים הגבירות שנוכנסות בחצירות המלכים ומפרי ידיהם עשו גם גברו חיל עושר ונכסים כו' ודבר תקימה הוא איך אישתימטי דעת הראב"ד והרשב"א אלא דמשמע לי לרב ז"ל שלא אמרו כן אלא לגבי יתומים דכתובתא וגם צריך לומר דמשמע לי דלגבי בעל לא דמי רינח זה למציאה דא"כ אפי' באינה ניוזנית סבירא לי להרא"ש דמציאתה לבעל אלא משמע לי דטפי דמי רינח זה להעדפה שהוא בכלל מעשי ידי וכל שאמרה איני ניוזנית רינח זה הוי לעצמה עכ"ל בקיצור ועיני הקורא יראו דלא נשמט מהרב (ה"נ מהרימ"ט) שום דבר ודבריו בנויים על אדני השכל והאמת דהא בח"א מתשו' סי' ג' הביא לדעת הראב"ד והרשב"א בזה וכתב לחלק דלא אמרו כן אלא דוקא היכא דפירשה ראו מה שהניח לי בעלי משא"כ בסתמא וא"כ הך דח"ג שהביא רבינו יש לומר דמייירי בסתמא ואין בזה מחלוקת ולכן לא הביא לדעתם ותימה על רבינו וכן על נ"מ שנושט מהם התשובה דח"א ועכ"פ דברי

מהר"ט אינם קשים אלא נוחים וטובים וע"ע בענין זה בשו"ת מקור ישאל ושם בד"ה ועיני ראו מה שכתב בקושית הנת"מ להרא"ש דס"ל דמציאתה לבעלה באינה ניוזנית א"כ מאי פריד ברי"פ מציאת האשה ומה העדפה דמעשי ידי היא קאמר רע"ק לעצמה מציאתה לא כ"ש יע"ש ובס' בגדי שש אה"ע סי' פ"ד דקצ"ט מש"ב: כט) פכ"ב הלכה יו"ד מטה פשהיא שומרת יבם כו' וז"ל מהר"ק שןרש צ"א ומאחר שבדורות הללו כופין לחלוץ יש לומר דכל הנכסים בתזקת יורשי האשה איברא כו' וצ"ע הנה דברי מהר"ק הללו הביא הרמ"א בס"י ק"ס לפסק הלכה ושם בב"ש הביא הרבה פוסקים החולקים בזה וכן מצאתי בשו"ת זקן אהרן סי' מ"ם אחר שהאריה בזה פתב וז"ל ונאפני' למאן דאמר כופין לא אישתימיט חד מנהון דיש לה מתנות קודם שתחלוץ או דפקע פח היבם מחזקתו ליורשה ולחזקת נכסים ומירושתו כו' סוף דבר אפי' למ"ד מצות חליצה קודם במתכונן ואינו מתכונן אין פח ומקנה ונחששא קלה פזאת להפקיע פח היבם ולהפקיר ממונו אלא למען דתלי נפשי' בבוקי סריקי ולמיעל פילא בקופא דמחטא עכ"ל ונהה עוד הביא הרמ"א בס"י קס"ה בשם הרד"ך דלמ"ד מח"ק אעפ"י שאין כופין לחלוץ צריד ליתן לה פתובתה מידי שהרי דינה הוא פחליצה ובדבר זה ראיתי בשו"ת פני משה ח"ב סי' יו"ד די"ט שהשיג עליו וכתב וז"ל והתימה על הרב המפה שכתב בשם הרד"ך דלמ"ד מח"ק אעפ"י שאין כופין נוטלת פתובתה ומהרד"ך לא כתב פן דדוקא למ"ד מח"ק וכופין הוא דאית לי הכי ובדחפסה זכתה בתפיסה משום קי"ל כמ"ד כופין ואחרי נשיקות עפרות רגליו לא דק בתשובת הרד"ך פראוי לארפה ולרחבה כו' יע"ש ועכ"פ מצינו סייעתא לדברי רבינו בטענתו על דברי מהר"ק דצ"ע אם זה מוספם לדינא ואמנם לענין השגת פני משה על הרמ"א יש לומר דאין פנונת המציין הרד"ך שהוא פסק פן למעשה אלא שהרד"ך צידד צדדים לפסוק פן ואם שהוא גופני' פתב שלא מלאו לבו לסמוך על זה לעשות מעשה להוציא ממון מהאי טעמא מ"מ הרמ"א בדעתו הרחבה בתורה"ק ראה להכריע דמוציאין וכמו שעלה בדעת הרד"ך יע"ש בית כ חדר ח' ובשו"ת מכתב שלמה סי' צ"ג מ"ש בשם מהרשד"ם סי' קל"ג: ל) הלכות גירושין פ"ד הלכה יו"ד וכן צריד כו' כפין שעשאן ביתין או דלתין רישין לא סגי בלא גרירה דהיינו פל מה שנקתב בפיוסול דאי לא הוי חק תוכות ופסול עי' בתשו' מהרלנ"ח וצ"ע ועי' בר"ן סוף פרק הבונה שכתב בשם חידושי הרשב"א בדין טעה וכתב דל"ת במקום ריש דיש תקנה למחוק התג ולתקן האות דזה לא מקרי חק תוכות ואם אמנם דהר"ן גופני' לא ס"ל הכי מ"מ אפשר דהריב"ש ס"ל פהרשב"א ובפרט בטופס הגט דס"ל להרבה פוסקים הו"ד בס' ג"פ סי' קכ"ו סק"ח.

דחק תוכות אין פוסל בו פשיטא דסמך בזה על הרשב"א דס"ל דזה לא הוי חק תוכות ובעיקר דין זה פבר האריה הב"י בס"י ל"ב בדברי מהרלנ"ח ובדברי מהרד"ך החולק עמו ונעלה דקי"ל כהרלנ"ח וע"ע בשו"ת דבר שמואל סי' פ"ט ובשו"ת ניקרא אברהם דק"ז ד"ה ואחר החיפוש: לא) שם פ' נא"ו הלכה א' השליח שעושה האשה גרסינו בירושלמי פ' האומר רבי אלעזר שאל חצירו של שליח מהו שתעשה פידו כו' וראיתי להטור סי' ק"מ שכתב ובהא מספקא לי ומרן פתב ולא ידענא מאי ס"ד לאפלוגי בינייהו ותמהני איך נעלם מרבומינו הירושלמי הלזה ולענין דינא נראה שהיא ספק מגורשת פינון דהוי בעיני דלא אפשיטא וצ"ע מה שתפס רבינו דגם מהטור אישתימיט הירושלמי זה אינו הקרע ולא קשה על הטור כ"א מה שהכריע לקולא בדבר שהיא בעיני בירושלמי

ולא אפשיטא וכן הבין במראה פנים שם בירושלמי הלכה ב' דרב מפרן אישתמיט זה הירושלמי ועפי"ז ליתא להא שפסק רבינו שהיא ספק מגורשת דהא דעת הטור שהיא מגורשת גמורה ולאחש לדברי הירושלמי ומסתמא קי"ל להטור דתלמודא דידן לא ס"ל פן ולדידי חזי לי בס' מכתב מאלף בשער נא"ו סי' ויין שהעלה לדינא דלא פהטור אמנם לא מפת הירושלמי הלזה אלא מטעם פנין דשליח קבלה לא מצי משוי שליח משום דהוי מיילי ומיילי לא ממסרן לשליח פן ה"נ אם נתן הבעל את הגט בחצירו של השליח קבלה לא חשיב כאילו נתנו בידו כמו שהוא הדין באשה עצמה דשאני אשה בחצירה אתרביאי משום ידה אבל איש שאין חצירו אלא מדין שליחות פי היכי דשליחות ליכא (מטעם מיילי) חצר נמי ליכא יע"ש: והשתא בהגלות נגלות לנו הירושלמי הלזה מבואר דדמיונו אינו עולה יפה לדינא דהא חזינו דהירושלמי לא ס"ל לדמות זה לזה וכיון שפן יש לומר קם דינא פדעת הטור וראייתו מדברי הרמב"ם וכן מהסמ"ג שכתב הכא ומשיגיע הגט ליד שילוחה תתגרש כאילו הגיע לידה ומדלא קאמר או ליד חצר שילוחה משמע דדוקא ליד שילוחה הנה יש לדחות זה דיש לומר דדעתם כמו דעת מרן דליכא מאי דס"ד לאפלוגי בינייהו ולכן לא ביארו זה וגם מינייהו מלכי אישתמיט הירושלמי ובתלמודא דידן לא מצאו מקום לחלק דאיכא לספוקן בזה ויש לומר עוד דהגם שהרמב"ם ומהסמ"ג ראו דברי הירושלמי עכ"ז לא חשו לבאר זה משום דקי"ל דמתלמודא דידן ליכא מקום לאפלוגי בינייהו אכן מפרן ודאי אישתמיט זה פמוכן וכמ"ש רבינו וכן נראה עיקר כמ"ש בתירוץ בתרא יען דעל פוסק אחד אפי' שהוא אחד המיוחד וכאחד מן הראשונים אפשר לומר עליו אישתמיט מני' דבר זה פי אין אדם בעולם שינקה מן השגיאה וכמ"ש בס' מקוה ישראל מתלמידי מהרשי"ק בנו של הגאון מהרמ"פ) ד"ט ע"ב ונ"ל וכמה פעמים תפסו על רש"י שהי' גר ישראל וסקר בסקירה אחת כל הגמרא יע"ש אבל לומר על רבים גדולי הפוסקים דאשתמיט מינייהו ח"ו לא תהא כזאת בישראל ודבר זה כמעט אסור לאומרו ובפרט לחדש מפת טענה זאת דינים מחודשים כמו שראיתי בס' אחר נדמ"ח שיצא לדון דין חדש אשר לא שערום הראשונים שכתב דבני הכפרים חייבים לבא בכל שני וחמישי למקום שיש מנין כדי לשמוע קה"ת והוא נגד הגמרא ונגד דעת הפוסקים כמו שאבאר בס"ד בקמא דפ"ב מעשרה תקנות שתקן עזרא שיהו קורין במנחה בשבת משום יושבי קרנות ופירש"י יושבי חניות כל ימות החול עוסקין בסחורה ואין קורין בשני ובחמישי תקון בגינייהו קריאה יתירה: בסנפה דמ"ג ע"א גמירי דמאפר אתו ופירש"י למדתי מרבתי שהנבאין מן האפר שבהמותיהן רועות שם ולא ישבו בסנפה כל ימי החג בשלהי ר"ה לא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות מאי טעמא משום דאניסי במלאכה אבל בעיר לא הרי דגם בר"ה לא באו לעיר ועי' בב"י סי' תקצ"א במ"ש על הרמב"ם ויש לדקדק למה לא חילק בין עם שבשדות לעם שבעיר כדמפליג בגמרא כו' יע"ש בריש מגילה ע"ב א"ר יהודה אמתי במקום שנכנסין בשני ובחמישי אבל מקום שאין נכנסין בשני וחמישי אין קורין אותה אלא בזמנה ופירש"י מקום שנכנסין במקום שב"ד קבוע והכפרים נכנסים שם ליום הדין כשיש להן הריב הרי כשאין ב"ד קבוע או כשאין להם רוב אין נכנסין בשני וחמישי ועי' בכ"מ פ"א מהל' מגילה ה"ו שכתב בשם הירושלמי והתוס' דבני הכפרים מקדימין ליום הכניסה מפני קרה"ת אכן נראה דדבר זה לא נעלם ח"ו גם מרש"י ואולם הא ודאי דגם רש"י מודה דמפני שהוא יום שקורין בו

בתורה שכיחי דאתו לביהכ"נ וכמו דאמרין שם בקמא ודנין בשני ובחמישי דשכיחי דאתי למקרי בספרא אבל עכ"ז במקום שאין ב"ד קבוע אין קורין אותה אלא בזמנה משום דבני הפפרים אינן באים לשם בשני ובחמישי וע"ע שם בלח"מ מ"ש בדעת הרמב"ם והתוס' יבמות בהא דבני הפפרים מקדימין ליום הפניסה ותרצה שאין סתירה לדברי רש"י דמבואר מהם דס"ל שאין צריכים בני הפפרים לבא לעיר לשמוע קרה"ת וע"ע שם ברש"י ד"ה ע"א ד"ה עשרה בטלנין דמשמע קצת שלא היו שכיחי לבא לבהכ"נ מהעם העוסקין במלאכה (ובזה יהיו ניחא הא דאין שוכרין האידינא עשרה בטלנים יעו דלענגן זה אפשר דרי דכמעט פולן באין לביה"כ) וכדחזינון מהא דיושבאי קרנות שתקנו בגינייהו קריאה ותיירה וע"ע בש"ע ס"י תרפ"ה יש אומרים שפרשת זכור ופרשת פרה אדומה חייבים לקראם מדאורייתא לפיכך בני הישובים שאין להם מנגן צריכים לבא למקום שיש מנגן בשבתות הללו כדי לשמוע פרשיות אלו שהם מדאורייתא הרי דכל קריאה שאינה מדאורייתא ליפא מ"ד דחייבים לבא לשמוע הקריאה וא"ל מאי שנא מצוה זו משאר מצוות שחייבים ליזהר בהם יותר מדאורייתא כדאיתא בעירובין דכ"א בני הנהר בד"ס יותר מד"ס יען שהם אמרו והם אמרו (ועי' בטור סי' קמ"ו מ"ש בשם בה"ג ושם בב"י שכתב דלקרות שנים מקרא ואחד תרגום בשעת קרה"ת שרי אליבא דכו"ע וכן הי' נוהג ר"י העוסיד עכ"ל) וכך תקנו בכאן שלא לחייב ליושבאי קרנות ולבני הפפרים לבא אולי טעמם משום מלנה שאפשר לעשות ע"י אחרים עי' במו"ק ד"ט: ואפשר משום שלא העמידו דבריהם במקום ממון והוא בירושלמי פ"ז דשביעית ה"ד והובא בש"י יו"ד סי' קי"ט סקכ"ז לענגן כל דבר שאיסורו אינו אלא מדבריהם מותר לעשות בו סחורה ונעמוד בהא לקמן איה"ש) ואם יצטרכו לבא יהי הפסד גדול להם בסחורה ובמלאכה ועי' בשו"ת יד אליהו סי' זי"ג והובא בבה"ט סי' צ' דמותר להתפלל ביחיד משום הפסד ממון ועי' בסי' תקל"ט דביטול מקח וממכר מקרי פסידא וכמ"ש מרן הב"י וז"ל מתוך שבני האדם מרויחים בו פרנסתם חשיב דבר האבד יע"ש ועוד הא אין דנין ד"ס מד"ס כמו דתנן בפ"ג דמס' ידים משנה ב' ואין לדמות גזירות חכמים זו לזו כמ"ש התוס' בחולין ק"ד ד"ה ומנא תימרא ועי' בשו"ת הרד"ך בית ב' חדר ח"ת מש"ב (ובמחבר"ר א"ח סי' מ"ז כתב ביאור וטעם נכון לזה) והו' לחומרא והו' לקולא אין דנין דהפל שנה וכמו שתיקון רבינו יונה להתנדות את אשר הקלת החמרת ועי' בירושלמי שהובא בתוס' חולין דס"ד ע"א ד"ה סימנין במ"ש לא ביש לי דאמרת כו' וביש"ש פ"ק כל הבשר הביאו בש"י: יו"ד סי' פ"ט ס"ק נ"ז ובתשו' סי' ב"ן דאסור להחמיר במה שלא נמצא בתלמוד אכן יש לחלק בין לעצמו ובין לאחרים דלעצמו רשאי ועי' בשו"ת מעיל צדקה סי' מ"ט מש"ב וגם לעצמו דרשאי להחמיר לא משום שיעלה על דעתו דדבר זה אשתמיט מהראשונים הס מלהזכיר דבר כזה ובלי ספק כי כל המחדש בטענת אשתמוטי קא משתמיט עתיד ליתן את הדין ומנ"ל קא משתמיט דברי הרי"ף והרא"ש פ"ק בתרא דעירובין דהא דקי"ל בש"ס דידן לגבי ירושלמי מטעם דהוא בתראה ואינהו הוו בקיאי בגמרא דבני מערבא טפי מינן וכן ה"נ דהראשונים הוו בקיאי בשני התלמודין טפי מינן ואם איתא דהו"ס"ל דדבר זה הוא נכון לדינא לא הו' שתיקי מלהעלות דבר זה בספר וכמ"ש בשו"ת מהריב"ל ח"ד סי' י"ט דס"ו מדפוס וויניציא) על סברת התשב"ץ וראיתו מהרי"ף פ' עשירי דיבמות שכתב פן על סברת רב יהודאי

גאון בדין יבמה שנשא לזר בלא חליצה והי' לה בנים ממנו יע"ש וסבא זו דמהריב"ל
החזיקו בה כל גדולי האחרונים לדחית דברי המחדש וא"כ בדבר המבואר שהוא נגד
דעת הפוסקים בנדאי דלאו שפיר עביד הבא לחדש מפת פלפולו וכל פלפול פדנא אינו
אלא מהני דמעילין פילא בקופא דמחטא וב"מ דח"ל) ומעתה הבא נבאלדברי הש"ך
דלעיל כי המה צריכים ביאור וקשים להבינם וכמ"ש הגאון השד"ח בפאת השדה פללים
מערכת א' בשם הגאון יד שאול שנצטער בזה יע"ש וביחוד קשה לי להסוברים דאיסור
סחורה בדברים האסורים מה"ת אינו אלא מדרבנן פיצד העמידו דבריהם במקום ממון
וכן להסוברים דמלאכת חוה"מ אינה אלא דרבנן ג"כ יקשה זאת וליפא למימר דמניעת
רינוח אינו מקרי הפסד דא"כ מאי מיייתי ראי' הש"ך מהא לטעם היתר הפסד מרובה ועי'
בהנהגת הוראות איסור והיתר בס"ר מ"ב) אם מניעת רינוח לא מקרי הפסד א"כ הא
בע"כ לומר דבאיסור סחורה יש איזו טעם אחר להתיר ועוד הא פתבנו בשם מרן דביטול
מקח וממכר פסידא הוא דפעמים שחיי האדם ופרנסתם תלוי בזה לכן אפי' הרנוחה מקרי
הפסד וא"כ הן ה"נ דביטול מלאכה פסידא הוא ואם שיש לחלק קצת אבל הוא דחוק ומה
שנראה לי בכוננת הש"ך דדוקא היכן דלא מצוינו שהעמידו דבריהם אמרינו מסתמא לא
העמידו דבריהם משא"כ באיסור סחורה בדברים האסורים מה"ת ובמלאכה דחוה"מ
וכדומה שהם ראו להעמיד דבריהם בהם לאסור זה בכגו"ז אינו מייירי הש"ך: ואיך שיהי'
בכוננתו עכ"פ הא נדאי דאינו קשה פיצד יהי' פטורים לבא ולשמע קרה"ת משום הפסד
ממון יען דמצוינו בכמה דוכתי דלא גזרו רבנן משום הפסד ממון ועי' בא"ח סי' של"ו
סעיף ט"ת דבמקום פסידא לא גזרו רבנן ובסי' של"ט ברמ"א ויש מתירין לקדש ומהא
דסי' ש"א סעיף ג"ל וסי' של"ד סעיף ב' שהתירו שבות במקום הפסד ממון אין ראי'
דהתם הטעם פדי שלא יבא לעשות איסור תורה כמ"ש שם המג"א ובהכי יהי' מיושב
האי דינא דהמג"א סי' רמ"ד דס"ל דמדינא אסור לבנות בהכ"נ בשבת ע"י עפ"ם אם
לא בקבלנות דלכאורה קשה אם נימא דמשום הפסד ממון התירו שבות כ"ש במקום
מצוה דיש להתיר אף אם נימא דהתם הטעם משום שלא יבא לאיסור תורה ניחא וכן
לפי דעת הגאון חקרי לב שהובא בשד"ח פללים מערכת ב' אות מ"ד דלא מצוינו חיוב
מד"ת לבנות בהכ"נ וכש"ש מקום מיוחד להתפלל גם מדרבנן אינו מצוה יע"ש ג"כ לא
קשה מידי מדינא דהמג"א ברם במעט התבוננות נראה דלא הרנוחנו מדעת החק"ל לענין
זה דאם נחליט דשבות במקום מצוה מותר גהי דלדעתו לא יקשה מבנין בהכ"נ: אבל
יקשה לנו מדברי ה"ש מפרשים שבתוס' סוכה דמ"א ע"א ד"האי נמי שפכתו שם לפרש
הא דאמרי' דאיבני סמוך לשקיעת החמה דמייירי בעיו"ט מטעם דאי סמוך לשקיעת החמה
דחמיסר שהוא יו"ט הא אין בנין ביהמ"ק דוחה יו"ט וע"ש ברש"י ותוס' מש"ב ומאי
קושיא הא אפשר לאוקים דאיבני בחמיסר שהוא יו"ט וע"י עפ"ם ופשיטא דע"י פועלים
בשכירות לא שייך הא דכתיב לא לכם ולנו לבנות בית ה' ומהא דאין שבות במקדש
יעי' בפסחים דס"ה ע"א ובתוס' עירובין ק"ב ד"ה והעליון אינו קשה יען דקודם שנבנה
אפשר לומר דהו"ל כמו שבות דמקדש במדינה דלא התירו פדאמרי' שם בדרף ק"ג אף
מהיתר שבות במקום מצוה יהי' קשה ועי' בעירובין דס"ח ע"א ולא שני לה בין שבות
כו' ובתוס' ב"ק דע"ט ד"ה אומר שפכתו דלבה"ג טפי אית לן למשרי ע"י נכרי איסורא
דאורייתא מאיסורא דרבנן ע"י ישראל ועי' בשו"ת הרד"ך בית כ"ב חדר ד' ד"ה והשתא

אמינא מש"ב וכן ברמ"א א"ח סי' רע"ו הביא דברי הר"ן בשם העיטור דמותר ע"י נכרי אפי' מלאכה גמורה במקום מצנה וע"ע שם סי' ש"ז סעיף ה' ולפי"ז קשה טובא דהא אפ"ש לבנותו ביו"ט ע"י נכרים מטעם שהוא מקום מצנה ובודאי גם הגאון חק"ל יודה בזה שהוא מצנה ואפ"ש משום דאיכא טעמא אחריןא שאין לבנותו ע"י עפ"ם דהא גזרו עליהו שיהיו פזבין לכל דבריהם וגם לענין שילוח מחנות גזרו עליהו שיהיו עכ"פ כטמאי מתים ואין להתיר תרי איסורי דרבנן במקום מצנה ואולי אפי' לדעת הראב"ד פ"ו מהל' בית הבחירה דסובר דבזה"ז אין פרת לטמא מת הנכנס לעזרה מטעם דקדושת המקדש נתבטלה אפ"ש דוקא מדאורייתא אבל קדושת דרבנן לא נתבטלה ועוד אפ"ש דקודם הבנין צריך לקדש מקום הרצפה וכמצינו בבית הראשון פדאמרינו בנבחים דכ"ד ע"א פי קדוש דוד רצפה העליונה קודש כו' אלמא דקודם בנינו מקדשין מקומו וא"ת א"כ מדוע לא מצינו דבנין אולם והיכל לא יבנה כ"א ע"י פהנים דוקא זה אינו דלצורך בנין לא אסרה התורה לטהורי ישראל הפניסה בכל מקום פדתנן בפ"ד דמדות מ"ה שהיו משלשלין את האומנין בתיבות יע"ש דלא התנו שיהיו האומנין פהנים דוקא ובשלהי עירובין תנו רבנן דהפל נכנסין לבנות כו' ואם אין שם לויים נכנסין ישראלים טהורים ובמגילה דף יו"ד שמעתי פשהו בונין כו' אלא שבהיכל בונין מבחוץ ונהגם דדבר זה דעפ"ם נחשבים כטמאים מדרבנן הוא מ"מ אין לומר דבמקום מצנה לא גזרו דהא כבר כתבנו דתרי איסורי דרבנן אין להתיר במקום מצנה וע"ד שפתב הט"ז ביו"ד סי' צ"א דתרי קילי לא מקלינן בשביל הפ"מ: איברא דבתוס' נידה דס"ז ד"ה משום סרף נראה דפליגי בזה ר"מ ור"ת יע"ש וביו"ד סי' קצ"ט סעי' זיין דפסק כר"ת דלא מקלינן אפי' במקום מצנה וכמ"ש בפ"י הרב בעירובין פ"ג מ"ג דחרי שבותין בהדדי פגון טלטול הספין ונחתיכת החבלים מקלקל הוא ואיני אלא מדרבנן] גזרו בבין השמשות ומדברים אלו למד הגרע"א בתשו' סי' קנ"ט דתרי שבותין בהדדי לא התירו במקדש ובני"ד הוא שני שבותין הפאים ביחד שבות דאמירה ושבות דטומאה שגזרו על העפ"ם לכן אי אפ"ש לאוקמי דאיבני ביו"ט אפי' אם נימא דשבות במקום מצנה מותר יען דדוקא חד שבות הוא דמותר ולכאורה הי' נ"ל עוד טעם (לדעת ה"ש מפרשים דתוס' הנז') על הא דלא הותרה בזה שבות אמירה לעפ"ם עפ"י דברי מרן הכ"מ בסו' הלכות בית הבחירה דלא הותר שבות במקדש אלא במקום דלא אפ"ש בלאו הכי ולכן לא פדקו הפלי שרת שיהי' פלן במקומן בלילי שבת וי"ט בנרות שבידם אלא בנרות הדולקים מע"ש יען דזה אפ"ש לעשות מע"ש ויע"ש במשל"מ מש"ב וא"כ ה"נ הואיל דאפ"ש לבנותו אחר יו"ט לא הותר שבות אף זה אינו דלא דיני להתם דתרי טעמי דאמרי' בכתרא ד"ג בענין איסור סתירת בהכ"נ משום פשיעוּתא ומשום צלויי שניף ג"כ ה"כא דהא האי יו"ט ליכא מקום להקריב אם לא יגמר בנינו ע"י עפ"ם וגם מי יימר דאחר יו"ט יהי' אפ"ש לבנותו דילמא מתרמי אונס ופשעי ואפי' למאי דמסקינן התם דלא חיישינן לפשיעוּתא גבי מלכותא דלא הדרה בה ובהרמב"ם הלכות מלכים פ"ב ה"ג המליך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל ומבואר דבנין ביהמ"ק יהי' ע"י מלכותא מלכות בית דוד דודאי לא הדרי מ"מ הא מצינו בירושלמי פ"ה דמעשר שני הובא שם בתיו"ט מ"ב א"ר אחא זאת אומרת שפית המקדש יבנה קודם למלכות בי"ד וא"כ קוזר חששא דפשיעוּתא וליכא תירוץא אלא מטעם שכתבנו דתרי שבותין בהדדי לא הותרו

במקדש: ואגב גררא אמרתי להביא ראי' מתלמודא דידן לדעת הירושלמי מתענית
דטו"ב ע"ב דלרבנן פהגים אסורין לשמות יין מטעמא דשמא יבנה בהמ"ק ובעינן פהו
ראוי לעבודה וליפא נהלא מןבטח לישראל שאין אליהו בא בע"ש מפני הטורח שמניחין
צרכי שבת והולכין להקביל פניו ויום שלפני ביאת בן דוד יבא אליהו לבשר דאתי
משיחאנאז הפל עבדים לישראל באותו היום ממש דהא מהאי טעמא אתי משיחא אפי'
בע"ש הואיל דאיפא מאן דטרח להו ולא חיישינן בזה שייחיו צרכי שבת בקבלת פניו
כדאיתא בעירובין דג"ם ואיך אפשר שפכהו הדר בירושלם וסמוך לה לא ישמע מכל זה
ובפרטות מהא דהפל נעשו עבדים לישראל וע"ד שמקשו שם התוס' בד"ה ואסור לשמות
אמאי אסור הנזיר ביין מחפש ביאת בן דוד ונהלא משיח בן יוסף יש לו לבא תחלה ור"ל
דאיך אפשר שלא ישמע מביאתו וא"כ כ"ז שכן יוסף לא בא יהי מותר לשמות וא"כ
כ"ש בכאן דשייך להקשות כ"ז שלא נשמע מביאת תרי משיחי בן יוסף וכן דוד יהיו
מותרין הפהגים ביין ולמה אסרי רבנן אבל אם כדברי הירושלמי ניחא דאפשר שלא
ישמע מבנין ביהמ"ק וכדאמרי בסופה שם לא צריכא דאיבני בליליא וברש"י ותוס' פתבו
לתרץ הא דאין בונין ביהמ"ק בליליא דוקא בנין הבנוי בידי אדם אבל מקדש העתיד בנוי
ומשוכלל יגלה ויבא מן השמים (ודלא פדעת הי"מ שם הנז' שפירשו דמייירי בעיו"ט
מפח הקושיא דאין בנין בהמ"ק דוחה יו"ט) ולפי"ז נדאי לשיטת הירושלמי ניחא הא
דחששו לשמא יבנה בהמ"ק במהרה אבל לשיטת הרמב"ם קשה טובא וכמ"ש ואולי
מהאי טעמא סמכו אפהגים על רבי שלא לחיש שמא יבנה במהרה וכמו דאמר אב"י שם
בתענית פמאן שתי פהגי חמרא האידנא פרבי ברם צריך טעם לשיטת הירושלמי איך
סמכו הפהגים על רבי לגבי רבנן וכנראה שאב"י הסכים לזה ואפשר משום דהוא בשעת
הדחק והאמוראים הנה פח בינדם לפסוק פניחיד נגד רבים ועירובין מ"ו) אפי' שלא בשעת
הדחק וכ"ש בשעת הדחק ובפרט אצל רבי דיש פמה פוסקים דס"ל הלכה פמותו גם
מחביריו: [וכעיוני בדברי התוס' דתענית הנז' בד"ה בעינן פהגים לא מצאתי מרגוע
לנפשי לכן אמרתי אשיחה וירנח לי דהכא קשיא להו הלא בלא יין אסורין בעבודה מטעם
דטמאי מתים נינהו וצריכין הנאה ובכורות דכ"ז ד"ה וכי הנאה יש לנו פתבו דלא נראה
לומר שפשוטמאין במת היו הולכין ומזין בא"י וחוזרים למקומם וכן בחולין ק"ד ע"א
ד"ה חלת פתבו דאין סברא שלא יאכלו החלה אלא א"כ ילך וינזה בא"י דמבואר מזה
דס"ל דבא"י יש הנאה שהי' להם אפר פרה וכדאמרי' בחגיגה דכ"ה חבריא מדכן בגלילא
וע"ש ברש"י ותוס' שיהיו מטהרין יינן לגסכים והיו מביאין אפר פרה בגליל וא"כ מאי
קשיא להו שם בתענית מהא דצריכין הנאה ואין לומר דקושית התוס' קאי על פהגים
שבחו"ל למה יהיו אסורים ביין דא"כ מאי תירצו דמותרין בעבודת ציבור דטומאה
הותרה בציבור דאפתי קשה אמאי אסרי להו בהיותם בחו"ל וכמו שהוקשו שם בגמרא
אפשר דגני פורתא ועייל ואין שום סברא לומר דזמן הילוף רב כזה לא יפיג היין ועוד
קשה לי בדברי התוס' הלא הא דטומאה ה"ב לא ס"ל לרבי וכדאמרי' בפסחים דע"ז
דליפא תנא דשמעת לי טה"ב אלא ר' יהודה וש"מ דרבי סבר דחוי' היא ולמ"ד דחוי'
מהדרינן אטהורים אפי' מבית אב אחרינא וא"כ הטמאים דחוי' ל אינם ראויין לעבודה
בלא איסור שתויי יין ולא יעבדו כ"א פהגי דא"י הטהורים עד אשר הפהגים דחוי' ל
טהרו את עצמם ועוד קשה הא דטומאה ה"ב אינו אלא טומאת מת אבל שאר טומאת

לא כדאמר'י בפסח'י דס"ז ע"א וביומא ד"ו ובזבחים דכ"ג ודל"ב טומאה אשתראי זיבה
לא אשתראי ויש טומאות שצריכים הבאת קרבן פגון זב ומצורע וא"כ הנה אסורים
בעבודה מטעם ספק זיבה שיש עליהן דהא מחו"כ אסור לפנס למקדש ותייב פרת
וכדאיתא במנחות דז"ך ע"ב ויע"י ברש"י למפות ד"ח ע"ב ד"ה לרבות מחו"כ ובתוס'
זבחים דטו"ב ד"ה קסבר רבה וברמב"ם פ"ג ופ"ד מביאת מקדש בהשגות הראב"ד
ובכ"מ ובמש"ל): ואיברא דיש לתרץ זה דלא קשיא להו מטומאת זיבה כ"א מטומאת
מת יען דטומאת מת א"א להזהר משום דטומאת קרב הרי הוא פחלל אפי' ע"י אהל
וכמ"ש שם התוס' בפכורות ועי' בגזיר דנ"ד ע"ב ד' ת"ש במ"ש ושלח לו ר' חיים פהו
(ולר"ת) איזה בית אשר תבנו לי משא"כ שאר טומאות היו נזהרים לידע אם נטמאו או
לא ועוד אפשר דלספק טומאה פהאי לא חיישינו דזה הוי כמו מעוטה ורובא וגם אזלינו
בית חזקתו שהוא טהור מזיבה) ואשר נ"ל דקושית התוס' קאי אליבא דמאן דס"ל דגם
בימי התנאים לא היו נטהרין באפר פרה וכסתמא דגמרא נדה ד"ו ע"ב קודש בימי רבי
מי הנאי ובימי האמוראים בנדאי דלא נהגו בטהרה ע"י הנאה דאל"כ מאי פריף בימי רבי
מי הנאי האיף לא ידע מזה שבדורו יש ג"כ טהרה אלא נדאי דלא ס"ל הא דעולא דאמר
חבראי מדכן בגלילא או אפשר דס"ל דזה לא הי' כ"א בדורות התנאים הראשונים שהיו
סמוכים לחרבן הבית אבל לא בימי רבי וכ"ש אחר פן ועי' בחידושי הרשב"א לנדה שם
מ"ש בזה דעולא דלא כפירש"י וע"ע בק"נ שלהי ר"ה שהביא דהמרדכי והטור פליגי
בזה ואם נחליט דבימי האמוראים פסקה הטהרה יהי' ניתא מהשקבעו התוס' בתענית
קושיתם על דברי אביי ולא הקשו זאת מקודם על הברייתא משום דאפשר אז עדיין היו
נוהגין בטהרה משא"כ בזמן אביי (ודברי התוס' דבכורות וחולין הנז' קאי אליבא דעולא)
ומדברי התוס' האלו נראה דס"ל כשיטת הירושלמי דבגין הבית יהיה קודם ביאת בן דוד
דאל"כ אדמקשי מטומאה דזה אינו אלא מזמן שפסקה טהרה עדיפא הי"ל להקשות אפי'
בזמן שנהגו בטהרה והנאה אמאי אסורים קודם ביאת בן דוד ואלהיו וע"ד שהקשו
בעירובין דג"ם על הגזיר למה אסור ביין מחשש ביאת בן דוד הלא משיח בן יוסף צריך
לבא מקודם וכמ"ש לעיל ואולם חשבתי דרפי ועלה במחשבה דיש לדחות ראי' זו
דאפשר דהתוס' ס"ל פהרמב"ם דקדושה ראשונה קדושת שלמה קדשה לשענתה וקדשה
לעתיד לבא ומקריבין אעפ"י שאין בית וכמ"ש הרמב"ם בפ"ו מהל' ביהב"ח והא דקאמר
בגמרא מטעמא דמהרה יבנה ביהמ"ק לאו דוקא קאמר אלא פלומר שיהי' רשות להקריב
וכמ"ש מרן הכ"מ שם על דברי הראב"ד דפליג על הרמב"ם וס"ל דגם למ"ד קדושת
עזרא קדשה לעת"ל מודה דמקדש וירושלם לא קדשי (אלא א"י לענין תרומה) דידע
עזרא שעתיד להתקדש קדושת עולמית בביאת משיחנו ועלה כתב הכ"מ למה יניח עזרא
מלקדש שמא יספיק רשות להקריב בגלות והו' ה"ל אפשר דס"ל להתוס' ולכן לא הקשו
כ"א מטומאה: ובדברי הראב"ד שכתב דידע עזרא שעתיד להתקדש בביאת משיחנו
דמשמע מקודם לכן לא יש לענין בזה דהלא איהו דס"ל דקדושת שלמה לא קדשה לעת"ל
ועזרא קדושי קדוש לא זכר בעלמא בע"כ איהו לא ס"ל כרב הונא (שבועות ט"ז) בכל
אלו תנו ומשום שהי' חסר שם מלך ואורים ותומים לכן עזרא לא קדיש אלא זכר בעלמא
הוא דעבד אלא ס"ל כרב נחמן באחת מפל' אלו תנו ועזרא קדושי קדיש דאל"כ איך
הקריבו בימי עזרא פיון דקדושה ראשונה לא קדשה לעת"ל וא"כ הא גם קודם ביאת

משיחנו אֶפְשָׁר לְקַדֵּשׁ בְּאַחַת מִכָּל אֱלוֹ בִּסְנֵה־דָרִין (ע"י קוֹנְטְרַס הַסְּמִיכָה בְּסוֹף שׁו"ת הרלב"ח דעת מְהַר"י ב"י רב) וְאֶפְשָׁר דָּלָא בְּאֵי הַרְאָב"ד לְהוֹרוֹת בְּזָה דְקוֹדֵם שְׂיָבֵא מְשִׁיחֵנוּ אִי אֶפְשָׁר.

לְקַדֵּשׁ אֱלֹא לְתַת טַעַם עַל שְׁלֵא קִידֵשׁ עֲזָרָא אֱלֹא לְשַׁעֲתוֹ אָמְנָם עֲדִינָן צְרִיכִים דְּבָרֵינוּ בְּיָאוּר דְּלִסְבָּרְתוֹ הו"ל לְחִלּוֹק עַל הַרְמַב"ם גַּם בְּסוֹף הַל' מַעַה"ק שְׁפָסַק דְּהַמְעֵלָה בַּחוּץ בְּזוֹה"ז חֲזִיב פֶּרַת כַּר' יוֹחֲנָן (בְּזִבְחִים דַּק"ז) דְּהָא הַתּוֹס' שָׁם ד' סְמָךְ וּבִיבְמוֹת דַּפ"ג הַנּוֹכְרָחוּ מִפַּח קוֹשִׁיא זֹו דְּהַמְעֵלָה בַּחוּץ לְחִלּוֹק בֵּין קַדְוֶשֶׁת א"י וִירוּשָׁלַם דְּכוּ"ע ס"ל דְּמַקְדֵּשׁ וִירוּשָׁלַם קִדְשׁוֹ לְעֵתִיד שְׁקַדְוֶשֶׁת מְחִיצוֹת קִינְמָא מְאֶשֶׁר לֹו חוֹמָה שְׁדָרְשׁוּ אַעפ"י שְׁאִין לֹו עַכְשָׁיו יַע"ש דְּמִבְּוֹאָר דַּס"ל דָּאָם לֹא קִדְשָׁה לְעֵתִיד פְּטוֹר הַמְעֵלָה בַּחוּץ וְכַמוֹ דַּס"ל לְרִישׁ לְקִישׁ שָׁם (אַף הַתּוֹס' שָׁם ד"ה אָמַר ר"ל פְּתָבוּ וְז"ל תִּימָא דְלֹא פְרִיף עֲלִיו מִהֲנֵף מְשַׁנְיֹוֹת דְּפְרִיף בַּפ"ק דְּמַגִּילָה אַרְבִּי יִצְחָק דְּאָמַר שְׁמַעְתִּי שְׁמַקְרִיבִין בְּבֵית חוֹנִינוּ עַכ"ל וְאֶשֶׁר נִרְאָה לְתַרְץ זֶה מְשׁוּם דְּאִינוּ הִכְרַח בְּדַעַת ר"ל דְּסוֹבֵר דְּקַדְוֶשֶׁת יְרוּשָׁלַם יֵשׁ אַחֲרֵיהּ הִיתֵר וְכַדְאֲמַרִּי שָׁם בְּמַגִּילָה וּמַאי טַעְמָא הֲדַר בִּי ר' יִצְחָק מְשׁוּם קוֹשִׁיא דְרַב מְרִי דְתַנּוּ קַדְוֶשֶׁת יְרוּשָׁלַם אִין אַחֲרֵיהּ הִיתֵר אֲבָל בְּדַעַת ר"ל יֵשׁ לֹוּמַר דַּס"ל לֹא הִתְרַוּ הַבְּמוֹת מְטַעַם דְּקַדְוֶשֶׁת יְרוּשָׁלַם אִין א"ה וְהָא דְּהַמְעֵלָה בַּחוּץ פְּטוֹר מְשׁוּם דְּכִינּוּן דְּלֹא נִתְקַדְשָׁה לְעֵתִיד א"כ אִינוּ רְאוּי לְבוֹא בְּפָנִים וְלֹא גֵרַע מְהָא דְאֲמַרִּי בְּיוֹמָא דַּס"ג שְׁלָמִים שְׁשַׁחְטוּ בַּחוּץ קוֹדֵם שְׁנִפְתָּחוּ דְלַתוֹת הַהִיכָל פְּטוֹר וְשָׁם בַּתּוֹס' הִקְשׁוּ מְהָא עַל ר' יוֹחֲנָן דַּס"ל דְּהַמְעֵלָה בְּזוֹה"ז בַּחוּץ חֲזִיב וְהַעֲלוּ בְּחַד תִּירוּצָא דְמִיַּרְי כְּשֶׁהַמְזַבֵּחַ בְּנוּי בְּמַקְוֹמוֹ דְּכִינּוּן דַּס"ל דְּקִדְשָׁה לַע"ל א"כ רְאוּי לְבֹא בְּפָנִים וְא"כ לַר"ל דַּס"ל דְּלֹא קִדְשָׁה לְעֵתִיד אִינוּ רְאוּי לְבֹא בְּפָנִים אֲבָל לְעוֹלָם גַּם ר"ל ס"ל דְּלֹא הִתְרַוּ הַבְּמוֹת וְלָכֵן לֹא פְרִיף עֲלִיו מְהָא דְּפְרִיף אַרְבִּי יִצְחָק וּלַפ"ז יֵשׁ לֹוּמַר דְּגַם הַרְאָב"ד ס"ל בְּדַעַת ר"ל פְּמוֹ שְׁפַתְבָּנוּ וְלָכֵן לֹא פְלִיג עַל הַרְמַב"ם בְּזֶה שְׁפָסַק כַּר"י דְּהַמְעֵלָה בַּחוּץ בְּזוֹה"ז חֲזִיב דַּה"י מְקוֹם לֹוּמַר דַּס"ל דְּפְטוֹר מְטַעַם דַּס"ל דְּגַם הַבְּמוֹת הִתְרַוּ וְכַהֲבַנְתָּ הַתּוֹס' וְאִיהוּ לֹא ס"ל פֶּן אֱלֹא דְכִינּוּן דְּלֹא קִדְשָׁה לְעֵתִיד א"כ אִינוּ רְאוּי לְבֹא בְּפָנִים וּבְזֶה סְמָךְ עַל הָא דְּפְלִיג עֲלִיו בַּה"ל בֵּית הַבְּחִירָה דְּהַנְּכַנְס עֵתָה לְמַקְדֵּשׁ אִינוּ חֲזִיב פֶּרַת) וְאֶפְשָׁר דְּכִינּוּן דְּטַעְמוֹ דַּר"ל מְשׁוּם דַּס"ל דְּלֹא קִדְשָׁה לַעַת"ל וְא"כ מִיִּשְׁף שְׂיִיכָא הָף פְּלוּגְתָא בְּהָף דְּהַנְּכַנְס לְמַקְדֵּשׁ בְּזוֹה"ז אִם חֲזִיב פֶּרַת וּבַפ"ו מַה"ל בִּיהַב"ח הַשִּׁיג עַל הַרְמַב"ם בְּזֶה וּס"ל דְּאִינוּ חֲזִיב וְסְמָךְ הִכָּא אַדְהֵתָם : וּמַעֲתָה אֲשִׁימָה עֵינֵי לַעֲיִין בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' שְׁתִּירְצוּ דְמִיַּרְי כְּשֶׁהַמְזַבֵּחַ בְּנוּי בְּמַקְוֹמוֹ וְהִלֵּא אֲמַרִּין בְּזִבְחִים דַּס"ב בְּשִׁלְמָא בֵּית מִנְכְרָא צוּרְתוֹ אֱלֹא מְזַבֵּחַ מְנָא יְדַעִי וּמְשַׁנְיִי שְׁלִשָׁה נְבִיאִים עֲלוּ עִמָּהֶם מִן הַגּוֹלָה כו' וְאַחַד שְׁהַעִיד לָהֶם עַל מְקוֹם הַמְזַבֵּחַ הִיכָן הִי' וְהָרִי דְבִלְאָ נְבִיא אִי אֶפְשָׁר לְבַנוֹת הַמְזַבֵּחַ וּמְשַׁמְתוּ נְבִיאִים אַחֲרוֹנֵי פְּסָקָה הַנְּבוּאָה וְגַם רוּה"ק נִסְתַּלְקָה כְּדַתְנִיא בְּיוֹמָא ד"ט וְאוּלֵי הָא דְּהַנְּצָרְכוּ לְנְבִיא מְשׁוּם שְׁרָצוּ לְבַנוֹת מְזַבֵּחַ גְּדוּל אֲבָל מְזַבֵּחַ שְׁאִינוּ גְּדוּל יְכוּלִים לְבַנוֹת בְּלֹא נְבִיא דְּהָא מְקוֹמוֹ יְדוּעַ מִן הַפְּסוּקִים וְרַק דְּסַפֵּק הוּי מְשׁוּם מְקוֹם הַקְּרָנוֹת וְכַמ"ש בַּתּוֹס' שָׁם ד"ה אַחַד וְזֶה אִינוּ מְעַבֵּב אֱלֹא כְּבַנְיָן מְזַבֵּחַ גְּדוּל אֲבָל כְּשֶׁרוּצִים לְהַקְטִין מְשִׁיעוּרוֹ לֹא יַעֲכֵב לָן סְפַק זֶה כִּיע"ש וַעפ"י דְּבָרֵינוּ יְבוּאָר לָן דְּלְכוּלֵי עֲלֵמָא יְכוּלִין לְהַקְרִיב בְּזוֹה"ז כְּשֶׁיִּבְנוּ מְזַבֵּחַ בְּמַקְוֹמוֹ אֱלֹא דְלַדַּעַת הַרְאָב"ד צְרִיכִין מְקוֹדֵם לְקַדֵּשׁ פְּמוֹ דְּקִדְשֵׁי עֲזָרָא (וּמַדִּי דְּבָרֵי בְּעַנְיָן מְקַדֵּשׁ וְקַרְבָּנוֹת רְאִיתִי לְהַעִיר בְּדַבְרֵי הַמַּל"מ רִישׁ הַלְכוֹת קָרְבַּן פְּסַח בְּעַמְדוֹ עַל דְּבָרֵי הַתּוֹס' פְּסָחִים ד"ג בְּתִירוּצָם אִי נְמִי נְצִיבִין חו"ל הִיא

דְּהִיכֵן מְצִינּוּ לְהֵאֵי דִינָא דְּמִי שְׁדָר בַּחוּ"ל פְּטוּר מִק"פ דְּהֵלָא כֵּן נִרְאָה לְכַאוּרָה מְהֵא
דְּאֲמַרִּינּוּ בְּעִירוּבֵין דְּכ"א דְּאִין פְּסִי בִּירְאוֹת בְּכָל מְשׁוּם דְּשְׂכִיחֵי מִיָּא בַּחוּ"ל נְמִי לֹא דְלֹא
שְׂכִיחֵי מְתִיבְתָא וּפִירֵשׁ"י דְּפְסִי בִּירְאוֹת לֹא הִתִּירוּ אֱלָא לְעוֹלֵי רְגָלִים וּלְכִינְצָא בְּהוּ
שְׁהוּלְכִין לְדָבָר מְצִנָּה וְנִשְׁמַע מִזֵּה דְּבִמְקוֹם מְצִנָּה לֹא יֵשׁ חֵילוּק בֵּין חוּ"ל לֹא"י וְהֶרְמַב"ם
בְּפִי"ז מֵהֵל' שְׁבַת הֶלְכָה לְמ"ד פְּתַב וְז"ל לֹא הִתִּירוּ פְּסִי בִּירְאוֹת אֱלָא בֵּא"י וּלְבִהְמַת עוֹלֵי
רְגָלִים וְשִׁמְעַ מִינָּה דְּבַנֵּי חוּ"ל פְּטוּרִים מִק"פ דְּאֵל"כ לְמָה לֹא הִתִּירוּ לְהֵם פְּשַׁעְלוּ לְעִשׂוֹת
הַק"פ בְּרַם קָשָׁה לִי מֵהִיכֵן הוּצִיא הֶרְמַב"ם דְּבָר זֶה הֵלֵא מִדְּבַרֵי הַגְּמָרָא נִשְׁמַע דְּלֹא בְּעִינּוּ
לְהִתִּיר זֶה אֱלָא הֵילוּף לְדָבָר מְצִנָּה יֵהִי אֵינָה מְקוֹם שְׂיֵהִי וְבַע"כ לֹא מְרַמְב"ם לֹא
דְּנֻקָא קְאָמַר א"י אֱלָא ר"ל מְקוֹם דְּלִיפָא מִיָּא פְּגוֹן א"י וּמְשׁוּ"ה לֹא הֵעִיר בְּזֵה הַמְשַׁל"מ
וְצוּפָה הֵייתִי בִּס' יִצְחָק יִרְנָן בְּהִלְכוֹת שְׁבַת שְׁם שְׁהֵבִין בְּדַעַת הֶרְמַב"ם כַּמ"ש בְּרִישָׁא
דְּס"ל פְּתוּס' פְּסָחִים אֲבָל לַעֲנ"ד אִין זֶה מְנֻכָּרָח וְהֵעֵיָקֵר הוּא כַּמ"ש בְּסִיפָא דְּכַוְנָתוֹ
מְקוֹם דְּלִיפָא מִיָּא וְכַמוֹ בְּזֵה שְׁפַתָּב וּלְבִהְמַת עוֹלֵי רְגָלִים דְּלֹא דְּנֻקָא הוּא אֱלָא ה"ה שְׁאָר
הוּלְכִין לְדָבָר מְצִנָּה כֵּן ה"נ בְּזֵה שְׁפַתָּב א"י דְּלֹא דְּנֻקָא אֱלָא דְּר"ל דְּלֹא הִתִּירוּ פְּסִי
בִּירְאוֹת אֱלָא בְּמְקוֹם דְּלִיפָא מִיָּא וְגַם שְׂיֵהִי הֵלִיכְתֵּם לְדָבָר מְצִנָּה): וּמִזֵּה שְׁלֹא מְצִינּוּ
שְׁהַקְרִיבּוּ מִזְמַן הַחֲרָבָן עַד הַשְׁתָּא אִין סְתִירָה לְזֵה דִּי"ל מְשׁוּם דְּלֹא הִנִּיחוּ לָן הָאֲנֻמוֹת
לְהַקְרִיב דְּהָא בְּאַמַּת מְצִינּוּ בִּס' כְּפַתוּר וְפָרַח הוּ"ד בְּשׁוּ"ת נוּב"י מֵהַד"ק א"ח ס' ל"ה
(וְעִי' בְּמַגִּילַת סֵפֶר לְאִינֵן שֵׁט"ו מִש"ב וְנִרְאָה שְׁלֹא רָאָה לְהַסְפֵּר כו"פ אוּ שְׁאִילוּ הַדְּבָרִים
עַכ"פ לֹא רָאָה שְׁם) שְׁגָדוּל אֲחָד מִרְבוּתֵינוּ בְּעֵלֵי הַתּוֹס' הִי רוּצָה לְבֹא לִירוּשָׁלַם לְהַקְרִיב
קָרְבָן וְרַק מְשׁוּם דְּלִיפָא כְּהוּ מִיּוֹחַס אִי אֲפֻשֵׁר לְהַקְרִיב יַע"ש וּבְשׁוּ"ת ח"ס יו"ד ס' רל"ו
וּבְשׁוּ"ת בְּנֵן צִיּוֹן לְהַגְאֹן מְאֻלְטוּנָא שְׁהֶאֱרִיף בְּזֵה וְרֵאִיתִי ג"כ לְבֹאָר בְּזֵה מְעַט הִנֵּה
יְדוּעַדְבָרֵי הֶרְמַב"ם בְּכ"כ מֵהֵל' אִיסוּרֵי בִיאָה דְּכִהְנִים שְׁבֻזָּה"ז אִין אוּכְלִים בְּתְרוּמָה
דְּאוּרִייתָא וְדְבָרֵי הֶרִיב"ש בִּס' שַׁצ"ד דְּכִהְנִים שְׁבֻזְמִינּוּ אִין לְהֵם פְּתַב הֵיחַס וְאִינָם אֱלָא
כְּהִנֵּי חֲזָקָה וְעִי' בַּמַּג"א ס' ר"א סק"ד וּבְשׁוּ"ף יו"ד ס' שַׁכ"ב מִש"ב רש"ל וְבַה"ט אַה"ע
ס' נֹא"ו סק"ב בְּכִהּן שְׁנַשְׂא חֲלוּצָה בְּשׁוּגַג שְׁפַסַּק בְּשׁוּ"ת שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"א ס' צ"ג
דְּלַדְעַת מֵהַרְשֵׁד"ם אַה"ע ס' רל"ה אִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוּצִיא דְּכִהְנֵי זְמַנֵּינוּ כְּפִינֵי סַפְקֵי נִינְהוּ
אֲמָנָם בְּשׁוּ"ת מֵהַרִי"ט ס' פ"ה וְקַמ"ט הֶאֱרִיף לְחַלּוֹק עַל סְבַרְת מֵהַרְשֵׁד"ם וְס"ל דְּכִהְנִים
וְדֵאִים הֵם וּבְחֻזְקָתָם עוֹמְדִים לְכָל דְּבָר וְהֶרְמַב"ם שְׁפַתָּב שְׁם דְּאִינָם אוּכְלִים בְּתְרוּמָה
דְּאוּרִייתָא זֶה אִינוּ אֱלָא מְדַרְבָּנּוּ דְּמִדְּאוּרִייתָא אוּקְמִינּוּ לְהוּ אַחְזַקְתִּי הוּוּ כְּדִאֲמַרֵי בְּכַתְּוֹבוֹת
דְּכ"ד גְּדוּלָה חֲזָקָה כו' אָמַר לְהֵם הֵרִי אַתֵּם בְּחֻזְקָתְכֵם בְּמָה הֵייתֵם אוּכְלִים בְּגוּלָה כו'
יַע"ש בַּמֵּהֵרִי"ט וּבְאַמַּת לְלִישְׁנָא קְמָא דְּאֲמַרֵי שְׁם וְאֱלָא מֵאִי גְּדוּלָה חֲזָקָה מְעִיקְרָא אֲכוּל
בְּתְרוּמָה דְּרַבָּנּוּ וְהַשְׁתָּא אֲכוּל בְּתְרוּמָה דְּאוּרִייתָא הוּא רֵאִי גְּכוּנָה לְדַעַת מֵהַרִי"ט אָף
לְמַסְקָנָא לֹא יֵשׁ שׁוּם רֵאִי דְּבְחֻזְקָתָם עוֹמְדִים לְמִילֵי דְּאוּרִייתָא וְעוּד הָא גַּם לְלִישְׁנָא קְמָא
לֹא אַהֲנֵי לְהוּ חֻזְקַתִּי הוּוּ לִיּוֹחַסִין מְטַעַם דְּהָא חֲזָקָה אִינָה חֲזָקָה דְּאוּרִייתָא דְּהָא נְמַצָּאת בְּהַ
רִיעוּתָא כַּדְפִירֵשׁ"י שְׁם בַּד"ה בְּקִשׁוּ כְּתָבְם שְׁהַתְּחַתְּנוּ בְּגוּיִם וְלֹא הָוִי אֱלָא סַפְקֵי וּמִי יוֹדַע
כְּמָה מְהֵם הַתְּחַתְּנוּ שְׁמָא לֹא נִשְׂאָר רֹב פְּשָׁרִים שְׁנַלְף בְּהֵם הַשְׁתָּא אַחַר הָרֹב וְגַם הָא
הוּ"ל קְבוּעַ וּכְמַחְצָה עַל מַחְזָה דְּמִי וְאֲפִי' אִם נֹאמַר דְּמִדְּאוּרִייתָא לֹא תִשְׁיֵב קְבוּעַ אֱלָא
כְּשֶׁהָאִיסוּר יִדְעַע וְנִיכְפָר וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּפְסָחִים ד"ט ד"ה הֵינּוּ תִשְׁעַ חֲנוּיּוֹת וּבְנִזִיר דו"ב
ד"ה אִיסוּר בְּכָל הַנְּשִׂים מ"מ הָא גַּם כָּאֵן יְדוּעַ הוּא לְאִינָה בְּנֵי אָדָם וְנִיכְפָר לְהֵם כְּהוּ פְּסוּל

וילדעת הרבה פוסקים אפי' בַּנִּיכָר לְאָדָם אַחַד מִקְרֵי נִיכָר הָאִסּוּר וְהוּי קְבוּעַ וְלֹא בְעֵינָן שְׂיָהָא נִיכָר לְכָל הָעוֹלָם וְעִי' בַּפּמ"ג שפ"ד סי' ק"י וְלֹא דְמִי לְנַחַל אֵיתָן שְׁפָתַב הַר"ש מִקְנִינֹן הַנְּבָא שָׁם בַּפּמ"ג וּבַחוּ"ד הַטַּעַם שְׂאֵינֹן אוֹסֵר בְּחֵרִישָׁה וְזַרְעֵהָ לְכָל הָעוֹלָם מִחֻמַּת קְבוּעַ יַעַן דְּאֵינֹן נִיכָר מִקּוֹמוֹ מְקוֹם הָעֵרִיפָה לְשׁוּם אָדָם וְלֹא הוּי דְּוֹמְיָא דַּט' חֲנוּיֹת וּמָה תֵּאמֵר עוֹד לְהַכְשִׁירָם הֵיכָא דְּפִרִישׁ מִטַּעַם כָּל דְּפִרִישׁ מִרְנָבָא פִּרִישׁ גַּם זֶה אֵינֹן דְּהָא לֹא יָדוּעַ לָנוּ בְּבִירוֹר גְּמוּר שְׂיִישׁ רֹב פְּשָׁרִים: וְעוֹד פּוֹק נַחְזִי בְּשׁו"ת עֲדוּת בְּנִיעֻקַּב דַּרְכ"ג ע"ג שְׁפָתַב וַז"ל וּמַעֲתָה בַּנִּי"ד בְּאֲנוּס שְׁבַרְח לְמִקּוֹם יִשְׂרָאֵל וְשָׁב בְּתַשׁוּבָה) לֹא שְׂיִינְךָ לְמִימַר כָּל דְּפִרִישׁ מַר"פ פִּינֹן דְּהַסְפֵּק נּוֹלַד בְּמִקּוֹם הַקְּבִיעוּת עֲצָמוֹ דְּהָאגַם שָׁם הַדְּבָר בְּסַפֵּק אֲצֻלְיָנוּ אִם זֶה הָאֲנוּס הוּא מְאוּתָם שְׂאֲבִיָּהֶם וְשָׂאוּ לָהֶם נְשִׁים נְכָרִיּוֹת אוֹ הוּא מְאוּתָם שְׂאֲבִיָּהֶם וְשָׂאוּ לָהֶם נְשִׁים מְהַאֲנוּסוֹת עֲצָמָם א"כ פִּי פִּרִישׁ אַח"כ מִמִּקּוֹם קְבִיעוּתָם מֵאִי הוּי מִי הוֹצִיאֹו לְאִישׁ הַזֶּה מִהַסְפֵּק דְּנִימָא נְזִיל בְּתַר רְנָבָא אֲלֵא לְעוֹלָם בְּסַפֵּק קָאִי וְסַפֵּק אִסּוּר וְהָא לָךְ דְּבָרֵי הַגְּהָ' אֲשָׁרֵי בַּפ' גִּי"ה וְדוֹקָא שְׁפִירֵשׁ מְשָׁם בְּדָלָא חֲזוּינָן אֲבָל אִי חֲזוּינָן דְּפִירֵשׁ מִן הַקְּבוּעַ אַף דְּלֹא יָדְעִינָן אִי מְשָׁל נְבִילָה אִי מְשָׁל כְּשָׂרָה אִסּוּר כּו' א"כ פִּינֹן דְּחֲזוּינָן לְהָאִי אֲנוּס דְּפִירֵשׁ מִמִּקּוֹמוֹת קְבִיעוּת הָאִסּוּר שְׂיִישׁ שְׁנוּשְׂאִים לָהֶם נְשִׁים נְכָרִיּוֹת וְלֹא יָדְעִינָן אֲנוּס זֶה הָאִם אֲמוֹ נְכָרִית אוֹ אֲנוּסִית הָא וְדָאִי דְּבַחְזַקַּת אִסּוּר בְּנָה שֶׁל נְכָרִית קָאִי עַד שְׂיִיתְבַּרְרָ לָן שֶׁהוּא מִן הָאֲנוּסִית מָה שֶׁא"א לְבָרוּרֵי כְּדַכְתִּיבְנָא לְעִיל עַכ"ל וּמְבַנְאָר מְזָה דְּלֹא מְהַיָּי לָן כְּהַיָּי חֲזַקָה דִּידָן לְהִיּוֹת כְּוָדָאִי כְּהֵן מִטַּעַם דְּרֹב כְּשָׁרִים (אִפִּי' אִם הִי יָדוּעַ לָנוּ כֵּן מָה שְׂאִי אֲפִשֵׁר לִידַע זֶה) וְכָל דְּפִרִישׁ מַר"פ דְּהָא זֶה דוּמָה לְגִידוֹן דִּידָן דְּהָא גַּם בְּכָאֵן מְלַבַּד שְׂיִישׁ לָנוּ סַפֵּק אִם אֲבוּתִיָּהֶם שֶׁל אֱלוֹי לְקַחוּ נְכָרִיּוֹת וְהֵם נּוֹלְדוּ מֵהֶם וְכִמוֹ שְׁפִירֵשׁ"י שָׁם בַּד"ה בְּקִשׁוֹ כְּתָבָם כְּנֹז' אֲלֵא עוֹד זֹאת דְּהָא גַּם הַשְׁתָּא יֵשׁ כְּהַנִּים פְּסוּלִים וְיִדוּעִים לְכַמָּה בְּנֵי אָדָם וְהוּ"ל פִּירֵשׁ לְאַחַר שְׁנוּלַד הַסַּפֵּק דְּלֹא מְהַיָּי וְע"ע בְּשׁו"ת נוֹב"י שְׁהוּבָא בַּפ"ת אַה"ע סי' ד' סַקמ"ה מַש"ב וּמְכַל זֶה נ"ל דְּגַם מֵהַרִּי"ט לֹא בָּא לְחַלּוֹק עַל מֵהַרְשֵׁד"ם אֲלֵא כְּדִי לְהַגְדִּיל עֲזוֹן הַמְּזוּלְזִלִּים בְּקַדְוִשׁת כְּהַנּוּהָ וְכְדִי שְׁלֵא יְבוֹאוּ לְיַקַּח נְשִׁים הָאִסּוּרוֹת לְכַהֲנֹנָה אֲבָל לְדִינָא ס"ל כְּנוֹתָן דְּמֵהַרְשֵׁד"ם וּבְעַסְקֵי בְּזָה רְאִיתִי בַּס' הַנְּחַמַּד שְׂדֵי חֲמַד מְעַרְכַת כ' אוֹת צ"ב שְׁהָאֲרִיף לְהַבִּיא דְּבָרֵי אַחֲרוּנִים דַּס"ל כְּמֵהַרִּי"ט וְכַנְרָאָה מְדַעַתוֹ דַּעַת עֲלִיוֹן שַׁס"ל לְדִינָא כְּנוֹתָן וְעִיקַר סְמִיכְתוֹ עַל דְּבָרֵי הַגָּאוֹן שָׁם אַרִי' (דְּבַזוּלַת הַמְּחַבְרִים שְׁהַבִּיא לֹא נִמְצָא שׁוּם רֵאִי בְּכָל דְּבָרִיָּהֶם אֲלֵא זֶה מְסַפִּים לְמֵהַרִּי"ט וְזֶה לְמֵהַרְשֵׁד"ם) שַׁס"ל שְׁהֵם כְּהַנִּים וְדָאִים מִטַּעַם רֹב וְלַע"ד אֵינִי יוֹדַע מָה זֶה סְמִיכָה וְאַדְרָבָה חֲזִידוּשׁ הוּא בְּעֵינֵי עַל גָּאוֹן הַדּוֹר כְּמוֹהוּ בְּקִי נְפִלָא שְׁלֵא הָעִיר עֲלִיו לְדַחוֹת דְּבָרֵי מָהָא שְׁפָתַבְנוּ וְעוֹד כְּמָה מְקוֹמוֹת שְׂאִין הַזְּמַן וְהַמְּקוֹם גּוֹרָם לְהָאֲרִיף כְּעַת וְאוּלַי דַּטַּעַמוֹ ג"כ כַּמ"ש בְּדַעַת מֵהַרִּי"ט אֲכֵן לְדַעַתִּי אֵינֹן שְׂיִינְךָ לְהִיּוֹת נוֹשֵׂא פָּנִים לְחַנּוּמְרוֹת וְדְבָרֵי אֲמַת לְפָסוֹת פִּי לֹא דְּבַל תְּגַרְעַ וּבַל תּוֹסִיף שְׁוִין שְׂנִיָּהֶם אֲמָרוֹת טְהוּרוֹת וְאַדְרָבָה לֹא דְּבַל תּוֹסִיף יֵשׁ בּוֹ חוּמְרָא מְצַד שְׂיִישׁ בּוֹ מַעֲשָׂה וְכִמוֹ שְׁהַשִּׁיב ר' יְהוֹשֻׁעַ לַר"א בְּדָם מִתָּן אַרְבַּע שְׁנֵתְעָרַב בְּמִתָּן אַחַת כְּשִׁנְתָּת עֲבָרְתָּ עַל ב"ת וְעַשִׂיתָ מַעֲשָׂה כּו' (עִירוּבִין ד"ק) וְעוֹד דְּחַנּוּמְרָא דְּאֵתִי לִידֵי קוֹלָא הוּא שְׂיִבְאוּ לְהַכְשִׁירָם לְעַבּוּדָה וְגַם שְׁלֵא לְחוּשׁ לְהַדַּר אַחַר הַרְבֵּה כְּהַנִּים בְּפִדְיוֹן הַבֵּן וְיַע"י בְּשׁו"ת שְׂאִילַת יַעֲבֵץ ח"א סי' קנ"ה הוּ"ד בַּפ"ת יו"ד סי' ש"ה מַש"ב וְס"ל דְּגַם בֵּן הַפְּהֻגָת וְהַלּוּי' יֵשׁ לְפָדוּתוֹ מִטַּעַם סַפֵּק וְכִמוֹ דְּאֲזַלְיָנוּ בְּכָל סַפֵּק דְּאוּרִיָּתָא לְחוּמְרָא יַע"ש וּמֵאַחַר שְׁכֵן דִּישׁ לּוֹמַר דְּלְדִינָא קִי"ל כְּמֵהַרְשֵׁד"ם א"כ טַעַם

מניעת הקרבה בזה"ז מחמת פהן מיוחס היא מניעה גדולה אף אם נמצא פהן מיוחס ע"י
כתב בקיום ב"ד הא נדאי דלא חיישינן עוד לדקדק אחריו והוא פהן נדאי וכשר לעבודה
דקי"ל ב"ד פתר ב"ד לא דייקי פדאמרי' בבתרא דקל"ח ע"ב והובא בסמ"ע ונ"ש"ף סי'
י"ט וע"ש בפ"ת סק"ג מ"ש בשם מ"ן הב"י בדעת הרשב"א דלא כהמבי"ט והרדב"ז:
איברא הוא לא ראה מ"ש בזה בשו"ת פ"מ שלמה ח"מ סי' א' שהוכיח מפמה תשו'
הרשב"א דלא פהבנת הב"י אלא כהמבי"ט ורדב"ז דהאידיןא חיישינן לב"ד טועין ועכ"פ
מידי פלוגתא לא נפקא זת"ד שם אמנם לענין נידון דין אין סתירה מדב"ריו דיש לחלק
ולומר דלא פליגי אלא בדבר הצריף להיות בקי בדינים ובשיקול הדעת בגמרא ובפוסקים
דבזה"ז שנתמעטו הלבבות ולא מצינו מי שהוא בזה המדרגה לכן חיישינן שמה טעו בדין
משא"כ בדבר שאינו צריף חכמה יתירה כמו בני"ד בנדאי דלכו"ע ס"ל דלא חיישינן
לב"ד טועין גם בזה"ז מאחר שפ"ת יחוסם הולך מב"ד אל ב"ד שקיימו יחוסם פ"ת
וכהלכה נד"ר זה אינו מהנמנע דהא מצינו להגאון סדה"ד שהי' לו כתב יחס עד ר' יוחנן
הסנדלר עי' סדר תנו"א באות יו"ד אצל ר"י הנז' וכן למהרש"ל כמ"ש בשו"ת שלו
וחם אמנם דעל פתבי היחס הללו אין לסמוך לענין דאורייתא דהא אין להם קיום ב"ד
וגם הפעלים בעצמם לא דקדקו לבאר היטב אם הוא מגזעו מצד האב או מצד האם
כדמצינו פלוגתא ביחס דהגאון סדה"ד אם הוא מגזע מהרש"ל מצד האב או רק מצד
האם אבל מ"מ מי שנחזי' לו דבר זה כמו הפהנים בנדאי דקדקו יפה בזה לעשות פ"ת
דנא בכל תוקף פ"ת נדון: ונדאמאן לידן יחוס מהרש"ל ראיתי לעמוד בהשמועה שפ"ת
בשה"ג שהרש"ל שאל על משפחתו של הא"ר והשיב הא"ר"י שהוא אינו ממשפחתו
דלפי ידיעתי ביחס דנא איני רואה שנה השמועה יהי' אמת ועובדא ידענא בהיותי בעיר
קושטא בנסיעתי עתי מחו"ל לארה"ק מצאתי שם זקן אחד בישיבה של חכמי ספרדים
ותארו פתאר אחד מבני משפחתי והייתי מסתפל בו הרבה וכל פעם גם הוא הי' מביט
בפני יותר מהנהוג ובעבור שאני הייתי רף בשנים מאוד וגם גר בארץ והוא הי' זקן
מכובד וחשוב מאוד לא הרבהתי עוז להתחיל עמו בדברים ולבא לענומק יחוסו אמנם
משתוקק הייתי הרבה לידע ענין זה וכמו צער הי' לי במניעת ידיעת דבר זה עד שפענרת
השי"ת עלה בדעת הזקן לישאל מאתי ופעם אחת בעמדי לצאת מהישיבה קול קורא אלי
אדון אדון מה שמו של אדוני ואמרתי לו שם אביה אמרתי לו שם אבי אביה אמרתי לו
חזר ושאל אותי אם שמעתי מאבי ענין פלוני השבתי לו שמעתי ענין זה ועוד ענין פ"נא
לזה אז אמר לי א"כ קרובי ושאר בשרי אתה וקרא פתיב ועוכר שארו אכזרי ומה בידי
לעשות להנצל מזה יבא עמי לביתי ובעזרת שמו יתברך יצמח לה איזו טובה הקשבתי
לקולו ובבואי לביתו התחלנו לספר בענין יחוס משפחתינו וכאשר נתברר לו בירור גמור
שאני ממשפחתו אז הביא לי כת"י באותיות רש"י וקיום ב"ד עליו שהוא העתק מכ"י
הנכתב בשנת תקל"ח ומפ"רש שם משפחתו עד ר' יחיאל לוריא אב"ד דק"ק בריסק
ש"בא לשם ממדינת עלזאם וזה ר' יחיאל הי' לו בן שמו ר' אברהם לוריא ובנו של ר'
אברהם שמו ר' יחיאל והוא אביו של מהרש"ל וזה ר' יחיאל האחרון אבי מהרש"ל הי'
אב"ד דק"ק סלוצק ואביו של מהר"ם פאדוה שמו ר' יצחק הי' חתנו של ר' יחיאל
הראשון וגם חותן אבי הרמ"א שמו ר' אליעזר הי' חתנו של ר' יחיאל וגיסו של מהר"פ
וזה הזקן דקושטא הוא ג"כ מגזע של ר' יחיאל הנז' ואמו הי' אחות אם אבי זקני אבי

אָבִי שְׁמוֹ ר' עֲזָרָא וְסִיפֵר לִי שֶׁהוּא הַפִּיר לר' עֲזָרָא זְקֵנִי בְּהִיּוֹתוֹ רַךְ בְּשָׁנִים וְהוּא הִי כְּמוֹ
בֶן ט"ו שָׁנָה וְלַחֲדוּשׁ הִי לוֹ עַל שְׂאֵין בְּיָדֵי פִתְחֵי יַחַס וְהַשְׁבֵּתִי לוֹ הֲלֵא זֶה יָדוּעַ לְכַבּוֹדוֹ
כִּי אָבוֹתֵינוּ נִדְדוּ מִמְּקוֹמָם זֶה עָרַף תְּשׁוּעִים שָׁנָה וְאוּלַי קָרוֹב לְמֵאָה וְגָלוּ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם
עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְמְקוֹם חֲפָצִים שְׂרָאוּי לְפָנֵיהֶם לְהַתְיַשֵּׁב שָׁם וּמִתּוֹךְ טְלִטּוּלָם הִקְשָׁה נֶאֱבַד
מֵהֶם כְּפֶה דְּבָרִים יְקָרִים וְגַם הַפִּתְחִים שֶׁהִי בְּיָדָם וְאַח"כּ פֶּאֶשֶׁר יִצְאָה פְּקוּדַת הַמְּמַשְׁלָה
לְשָׁנוֹת הַפְּיֻזִּיִּים רָאָה לְכַנּוֹת אֶת עֲצֻמוֹ בְּכִינוּי צַעֲרָנָה וְעַסָּאוּ מִטַּעַם הַיָּדוּעַ לוֹ שֶׁכֵּן צָרִיךְ
וְאַנִּי ג"כ יוֹדֵעַ מֵעַט מִזֶּה וְזֶה הַזְקֵן הַזְּקֵן הַזְּקֵן א"ע ג"כ בְּטַעַם דָּנָא קָצְרוּ שָׁל דְּבַר בְּבִירוֹר
גְּמוּר וּבְסִימָנִים מְוַבְהָקִים שֵׁשׁ לְסִמּוֹךְ עֲלֵיהֶם אִפְּלִי בְּדַאוּרֵי יִתָּא בְּאִיסוֹר חֲמוּר נוֹדַע לָנוּ
שֶׁאֲנַחְנוּ מִמְּשַׁפְּחָה הַנּוֹ' וְאִז נָתַן לִי הַכֶּתֶב לְכַתּוֹב הַעֲתֵק מִמֶּנּוּ (וְגַם הֵיטֵב עָמִי כְּפִי יְכוּלְתוֹ
בְּיוֹתֵר מִדְּאֵי הָעֲלִיּוֹן יִשְׁלַם פְּעָלוֹ בְּעוֹלָם הָאֵמֶת כִּי זֶה עֲשָׂרָה שָׁנִים בְּעָרַף שֶׁשָּׁבַק לָן חֲסִיִּים
וְשְׁמוֹ ר' אֶהְרֵן לִוְרִיָּא וּבְהִיּוֹתִי בְּתוֹנִים מְצֵאִי שָׁם אֶת בְּנוֹ בְּשֶׁפֶל מִצַּב מְאֹד הָעֲלִיּוֹן יְרוּמָם
קָרְנוּ בְּזִכּוֹת מְשַׁפְּחָתוֹ) וּבְקָרָאִי כְּתוּבוֹ הַנּוֹ' נִתְבָּרַר לָנוּ שֶׁהָאֶר"י הִי ג"כ מִמְּשַׁפְּחָה הַנּוֹ'
וְלֹא לְחַנּוּם כְּתוּב בְּשׁו"ת יוֹסֵף אֲנִי לְהַגָּאוֹן חֵיד"א שֶׁהָאֶר"י הִי אֲשַׁפְּנִזִי וְלֹא כַּמ"ש בִּשְׁה"ג
כִּי בְּיַדָּאֵי הַתְּשׁוּ' הֵם עֵינֵקֵר לְגַבֵּי שֶׁה"ג וְלַעֲנַד דָּגָם הַח"ס בַּא"ח סִי ט"ו שֶׁפֶתֶב שֶׁהִי
סְפָרְדִי אִין פְּנוּנְתוֹ מְגִזַּע סְפָרְדִי אֶלָּא ר"ל שֶׁנֶּעֱשָׂה סְפָרְדִי יַעֲן שֶׁהִי דִירְתוֹ בְּמְקוֹם חֲכָמִי
סְפָרְדִי נִמְשָׁף אַחֲרֵיהֶם לְנִהוּג כְּמוֹתָם בְּכָל דֵּינֵי הַתּוֹרָה וְרִשְׁאֵי אָדָם לַעֲשׂוֹת כֵּן כַּמ"ש מֶרֶן
הַב"י בְּתִשׁוּ' אַבְק"ר סִי רִי"ב דְּכָל אִישׁ הַיִּצְאָה מִמְּקוֹם שֶׁמִּחְמִירִין לְמְקוֹם שֶׁמְקִילִין וְאִין
דַּעֲתוֹ לְחֻזֵר דְּצָרִיךְ לְנִהוּג כְּמוֹתָם כְּמִנְהַג הַמְּקוֹם שֶׁבָּא לְשָׁם וְלֹא דוֹקָא יַחֲדֵי אֶלָּא אִפְּלִי
קֹהֵל גְּדוֹל הַבָּאִים בְּיַחַד בְּטִלִּים הֵם לְגַבֵּי הַדָּרִים שָׁם אַעֲפ"י שֶׁהֵם מוֹעֲטִים וְסִיִּים שָׁם
דְּהֵאֲשַׁפְּנִזִּים הַדָּרִים בְּפִלְבִּינָא מְוַתְרִים לְאַכּוֹל מִבְּדִיקַת הַסְּפָרְדִים וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׂאֵם
בָּאוּ לְהַחְמִיר עַל עֲצָמָם אֵינָם רִשְׁאֵים יַע"ש וְאֵם כִּי יֵשׁ חוֹלְקִים בְּזֶה עֵי בְּשׁו"ת הַרְד"ך
בֵּית יָד הֵינּוּ דוֹקָא גַּבֵּי קֹהֵל אֶבְל לֹא בְּיַחֲדֵי וְעֵי בְּזֶה בְּסִי תַס"ח וְחֻצ"ו בַּמַּג"א וּפְר"ח
וְאֵם תֹּאמַר אִפְּלִי בְּיַחֲדֵי כְּמוֹ שֶׁנֶּרְאָה מִדְּבַרֵי הַרְד"ך שֶׁם בְּפִירוּשׁוֹ בְּמוֹגְרָמְתָא דְרַב וְשְׁמוּאֵל
דְּאֶכְלָה ר' זִירָא כִּי סְלִיק לֹא"י מ"מ יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין הֵיכָא דַס"ל שְׂאִין הַדִּין פְּחֲכָמִי הַמְּקוֹם
שֶׁבָּא לְשָׁם לְהֵיכָא דַס"ל שֶׁהַדִּין עִמָּהֶם דְּבִזָּה כו"ע אֲזִלִּי וּמוֹדִי לְדְבַרֵי מֶרֶן הַב"י וְעֵי בְּש"ף
יו"ד סִי קִי"ט וּבְסִי רִי"ד מ"ש דְּקִי"ל כְּהָרָא"ש וְלֹא חִיָּלֵק בֵּין נִרְאָה לוֹ הֵיִתֵר אוֹ לֹא כְּמוֹ
שֶׁחִיָּלֵק שָׁם בְּסִי קִי"ט) וְעַפ"י"ז לֹא קָשָׁה אֵם הָאֶר"י הִי אֲשַׁפְּנִזִי אִיךְ נִהַג עֲצָמוֹ כְּסְפָרְדִי
דְּבִאֲנֹפֶן זֶה כו"ע סְבִירָא לְהוֹ סְבִירַת מֶרֶן הַב"י: וּמַעֲתָה נִהַדֵר אֲנִפִּין לְדַעֲלִל לְדְבַרֵי הַי"מ
שְׁבַתוֹס' סְנִפָּה הַנּוֹ' דְּצָרִיךְ טַעַם מַדּוּעַ לֹא נִיחָא לְהוֹ לְתַרְץ קוֹשְׁיָתָם כַּמ"ש רַש"י וְתוֹס'
וְאַפְּשֵׁר לְוַמֵּר מִשׁוּם דַס"ל כְּשִׁיטַת הִירוּשְׁלַמִי וְשְׁלַמִי הַנּוֹ' וְכַמ"ש לְעִיל דְּבַנְגֵן בִּיהַמ"ק
יְהִי קוֹנָדָם בִּיאַת ב"ד וְכָל הַנְּבִיאִים לֹא נִתְנַבְּאוּ בְּנִסִּים חוּץ מִהַטְּבַע בְּתַכְלִית רְחוּק מְאֹד
כְּזֶה אֶלָּא לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ אַחֲרַי שְׁיָבֵא וְלָכֵן דְּחָקוּ לְפָרֵשׁ דְּמִיִּירִי בַע"ט מִשָּׂא"כ רַש"י וְתוֹס'
אֲפֹשֶׁר דַס"ל כְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם דְּאַחֲרַי בִּיאַת בֶּן דוֹד יְבָנָה הַמְּקַדָּשׁ לָכֵן פִּירְשׁוּ דְיָבֵא מִן
הַשְּׂמִימִים דְּאַחֲרַי בִּיאַת מְשִׁיחַ לֹא נֵס זֶה לְבַד יְהִי אֶלָּא כְּפֶה גִסִּים הַיִּצְאָה מִדְּרָף הַטְּבַע
כְּמִבְּנוֹר בְּנְבִיאִים וּבְאֵגְדוֹת רז"ל וּבְכָל סְפָרֵי חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל וְהַבֵּט וְנִרְאָה בְּס' אוֹה"ח פ'
שְׁמִינִי ע"פ וְאֵת הַחֲזִיר וְגו' וְהוּא גְרָה לֹא יִגְרַר שְׁפִירָשׁ דְּזֶה תְּנַאֵי דָאֵם יִגְרַר יְהִי טְהוֹר וּמִזָּה
צָא וְלִמַּד מִגְּדוֹל הַשְּׁתַנּוּת הַטְּבַע שְׁיָהֵ' אִז וַא"כ אִין חֲדוּשׁ בְּזֶה שְׁיָהֵ' בְּנִינוּ מִן הַשְּׂמִימִים
וְאַמְנָם דְּבַרֵי הַגְּהוֹן אוֹה"ח קָשָׁה לְהַבִּין דְּמָה יוֹשִׁיעֵנוּ זֶה לְטַהֵרוֹ הֵא מְשַׁנָּה מִפְּנִרְשֵׁת בַּפ"ק

דבכורות דטמאה שילדה טהורה אסור באכילה שהיוצא מן הטמא טמא ונפסק פן ביו"ד
סי' ע"ט ומאי דקשה הא איתא במדרש עתיד חזיר ליטהר הנה בודאי דיש בזה אינה
פנונה לא עפ"י הפשוט דהא התורה נצחית ולא תשתנה וכמו שמצינו בשו"ת הרדב"ז
סי' תתכ"ח שפירש הא דכל המועדים יהיו בטלים דכוננתם בזה שתרכה להם השמחה
והעונג עד שיהיו כל הימים שנים כמועדים ומחמת זה לא יהיו גיפרים שמחת המועדים
ועוד אפשר לע"ד לפרש בזה דהאי מ"ד ס"ל כפן זומא בפ"ק דברכות שלא יזכרו יציאת
מצרים לימות המשית וכל המועדים הנה זכר ליציאת מצרים: ועפ"י זה יהי ניהא הא
דירושלמי דמגילה שכתב הרמב"ם בסו' הל' מגילה דכל ספרינו"כ עתידין ליבטל לימות
המשית ור"ל קריאת הדברים הכתוב בהם מיציאת מצרים ואיך שיהי' הא חזינו שהוציאו
הדבר מפשטות הלשון כדי שלא תפול ח"ו שום שינוי בדיני התורה והו"נ בזה דעתיד
חזיר ליטהר אפשר דכוננתם על הא דאיתא בפסחים דקי"ח אמר הקב"ה לגבריאל געור
חית קנה כו' שדורה בין הקנים דכתיב יכרסמנה חזיר מיער געור בחי' שכל מעשיה
נכתבין בקולמוס ופירש"י פולן פה אחד להרע לישראל וזה פנונתם שעתידי האומה רעה
זו (קודם ביאת המשיח דאחר שיבא הפל עבדים לישראל וכדלעיל) הנמשלה לחזיר
היער ליטהר היינו שיטהרו מדותיהם הרעות שלא להרע עוד לישראל ואיני אומר
דפירוש זה מוכרח אלא פנונתי להוציא מהא דפירש אוה"ח בזה והרבה פירושים נאמרו
בזה ובלבד שלא יהי' נגד דיני התורה (זולת איזה דברים שעבר הטעם כגון הא דבן זומא
ועוד כמה דברים שנאסרו משום ספק ומשום שאינן בני תורה עי' התוס' ביצה ד"ו ד"ה
והאידינא) דהא קי"ל שלא יתבטל שום דבר מדיני התורה וכמ"ש הרמב"ם בפ"א מהל'
מלכים המלך המשיח עתיד לעמוד כו' וחוזרים כל המשפטים למקומם ועי' בקונטרסי
אמת ליעקב דע"ד בד"ה צא ולמד ובספרי ד"מ סי' ב' ד"ז ע"ב ובחידושי הר"ן לנדה
דס"א על דברי רב יוסף ור' יוחנן בענין מאמרם ז"ל מצות בטילות לעת"ל ואל יעלה על
דעת הקורא לדחות הא דבן זומא מהא דתקמים פליגי עליו והלכה פרבים דזה אינו יען
דכללי דפסקי הלכות ישתנו בימות המשיח וכמ"ש בס' ניקהל משה דלע"ל יהי' הלכה
פרשב"י לגבי ר' יהודה וכן יהי' הלכה כב"ש ובוזה"ז שהוא הלכה כב"ה מפני שעתה
מתנהג עפ"י החסד וגדולה מזו מצינו בשו"ת מהרי"ק שורש קס"א דס"ל דכל פסקי
הלכות לא נאמרו גם בזה"ז אלא דוקא בדבר הנהוג ועי' במג"א ס' רי"ח ובתוס' חידושים
פ"ג דכלים מ"ב שהשיגו על זה אמנם בשו"ת נוב"י מה"ת חא"ה סי' קמ"ח תפס בדעת
הרמב"ם דס"ל כמהריק"ו וא"כ עכ"פ לא נפלאת היא לומר דעל ימות המשיח לא איתמר
הנה פללי דפסקי הלכות וקצת ראי' לזה מהא דפריה הלכותא למשיחא יעי' ברש"י זבחים
דמ"ה ד"ה א"ל הלכה קאמינא ובתוס' שם ודו"ק: לב) פ"ו הכ"א לפיכך אם הי' הגט ז"ל
הריב"ש כו' וכמ"ש הרב סברא זו סס"י רל"ב כו' ודברי הרב צל"ע עי' בס' מכתב
מאליהו שער זי"ן דקכ"ג מ"ש בדברי הריב"ש הללו ובדבר מ"ש רבינו בד"ה עוד קשה
על הריב"ש כו' ונשאר בצ"ע הנה קושאי זה לא הי"ל לתלות על הריב"ש לבד דהלא
הוא אינו יחיד בסברא זו דהא מרן הב"י בס"י קל"ד הביא דבר זה בשם התשב"ץ בדין
זה גופי' וז"ל וכינון שהוא פירש דעתו שאינו רוצה בביטול הגט אלא בקיומו לא נתבטל
הגט פלל וכעין ראי' לזה דתנן סתם נדרים להחמיר ופירושו להקל וכינון שפן הרי הוא
נאמן כו' ומלך לא דחה לדבריו ומוכרח לומר דס"ל דאין לחלק בזה בין נדרים לגט

והטעם נ"ל דגם הקא פגט הוי דברים שפינו לבין קונו דבזה שאנחנו מאמינים לו בפירושו דבריו שאינו רוצה בביתול הגט מהני שהגט יהי פשר ותנשא בו והוי פנדרים שנוגעים לעצמו דוקא ולא פנדרים שנוגע לחבירו דאין הולכין בהן כ"א אחר הלשון אם לא באומדנא דמוכח כמ"ש ב"ד סי' רי"ח ועי' בס' מכמ"א שער זיין דקל"ב שהביא לדברי הריב"ש והתשב"ץ והסכים לדעתם וחיזושו על רבינו לסברתו הי"ל להעיר על מרן שקבל דברי התשב"ץ בשתיקה: לג שם הכ"ו וכן מי שמסר מודעה כו' וכתב מרן הב"י תמיהה לי למה כתב רבינו משמתין לי ובגמרא לא אמרינן אלא מנגדינן לי כו' וצ"ע עי' בדרישה סי' כ"ו וסי' קל"ד וסי' קמ"א מש"ב ועל תמיהת מרן דבגמרא לא אמרינן אלא מנגדינן לי ושמעתא חמירא מנגידא יש להעיר בזה דהא ב"ד ריש סי' של"ד כתב ונ"ל גרסינן בפ"ק דקדושים דרב מנגיד למאן דחייילא עלי' שמעתא תלתין יומין ונהרדעי אמרי דלא מנגיד בה רב וכתב רי"ו דמלקין אותו דרוב הפוסקים הסכימו דלית הלכתא פנהרדעי ע"כ אבל הרמב"ם לא כתבו משמע דס"ל דכיון דספיקא הוי אי מנגיד רב אי לא אזלינן לקולא ואחריו נמשך רבינו עכ"ל הב"י וצריך להבין מאי האי דקאמר אבל הרמב"ם לא כתבו דהא הרמב"ם בפ"ז מהל' ת"ת ה"ו כתב דמי שישב בנגידוי למ"ד יום מנדין אותו שניה ושם בהלכה ב' כתב וכיצד היא הנגידוי אומר פלוני יהא בשמתא והב"י בסי' של"ד הביא ראיות לדעת הרמב"ם (נגד הראב"ד) דשמעתא היינו נגידוי ונדחה שם לדברי הנמוק"י דס"ל דשמעתא חמירא מנגידוי וכיון שכן מעתה אין הכרח בדעת הרמב"ם דס"ל דספיקא הוא אי הלכה פנהרדעי או לא וגם לא יוצדק לומר אבל הרמב"ם לא כתבו אלא דיש לו לתמוה עליו כמו שתמה על הטור דאיהו כתב דמנדין אותו ובגמרא לא אמרו אלא דמנגדין אותו זאת ועוד יגדל התימא על מרן דהא הרמב"ם בפ"א מהל' טו"נ ה"ה כתב וכל מי שחלה עליו שמעתא למד יום מפין אותו מפת מרדות ואח"כ מתירין נגידוי (ובמגדל עוז הראה מקומו מפ"ק דקדושים בכולהו מנגיד רב ודלא פנהרדעי) ונהרי מפורש יוצא מדברי הרמב"ם דשמעתא היינו נגידוי ושהוא ס"ל דמנגדין למאן דחייילא עלי' שמעתא למ"ד יום וגם מרן בב"י ח"מ סי' פ"ז כתב פן על הטור דמפ"ק דקדושים הוציא זה וגם בש"ע פסק פן ובודאי דראה אז דגם הרמב"ם בהל' טו"נ הביא זה ואיהו לא הרגיש בכאן בב"י סי' של"ד וכתב אבל הרמב"ם לא כתבו: ודע דמזה שכתב הרמב"ם בהל' ת"ת דמנדין אותו פעם שנית ובהל' טו"נ כתב דמפין אותו מ"מ נראה דליכא פללא איזו מהן חמירא וזה תלוי הפל לפי האדם ולפי ראות עיני הדעינים לענוש להעובר הפל כפי הכנתם פעמים בזה ופעמים בזה ועי' בסמ"ע וט"ז סי' חית במ"ש על הא דכתב שם והשליח נאמן כשנים להעיד שביזוהו כדי לנדוהו וכן מלשון הרמ"א בא"ה סי' קל"ד ואפי' בטל המודעה קודם גתינת הגט אפ"ה משמתין לי נראה דנגידא חמירא משמתא וכן מבואר מדברי הרמב"ן בסה"מ שורש א' בראיתו שהקילו בדרבנן ממה שראינו שבעונשים לא הלכו רק נגידוי ושמעתא מצינו בהו כמ"ש שם במגילת אסתר אות י"א יע"ש דמבואר שם דהרמב"ן ס"ל דנגידא חמירא משמתא והרב מגילת אסתר השיב עליו דלא כן הוא ומחונותא פדכתבנא דליכא פללא בהא אינה חמירא ולכן אין זה כ"כ קושיא אם תמצא בפוסקים שמעתא במקום דאמרו דמנגדינן לי וכן להיפוך דכיון דלא קי"ל איזו עדיפא וגם שיש ביד ב"ד לענוש באינה שיראו בעיניהם ולפעמים גם בשניהם (ואפי' בעבירה דליכא בה כ"א מ"מ כגון מקדש בלא שידוכי) וכמ"ש הב"י בא"ה סס"י

כ"ו בשם התשב"ץ ראוי לנדומו ולהפוטו על זה יע"ש לכן לא דקדקו בזה ויהי' מנושב
בזה תמיהת מרן על הטור: והנה התמיהה שפכתנו על מרן היא ג"כ תמיהה על רבינו
דבפ"ג מהל' אישות הביא לדברי מרן הב"י בסי' של"ד הנז' והקשה עליו איך אמר
דהרמב"ם ס"ל דספיקא הוי אי מנגד רב אי לא ולכן ס"ל דאזלינן לקולא ולא מנגדינן
למען דחיילא עלי' שמתא למ"ד יום דא"כ באחרני נמי הי"ל לפסוק פן ואלו הרמב"ם
פסק בפ' הנז' דהמקדש בלא שידוכי והמקדש בשוק מכין אותו מ"מ ומדוע לא הקשה
עליו ביותר מזה מהא דהרמב"ם פסק בהל' טו"נ דמכין אותו מ"מ למען דחיילא עליו
שמתא למ"ד יום: ובפרט דקושית רבינו ממקדש בלא שידוכי והמקדש בשוק י"ל דזה
אינו מטעם דס"ל דלית הלכתא פנהרדעי ובכולהו מנגיד רב אלא דס"ל דעל כל דבר
עבירה שיש בה פריצת גדר לד"ת או לתיקון העולם יש בזה מ"מ וכמו שפירא מ"מ ש
בפ"א מהל' אס"ב ה"ח ואם הכו אותם ב"ד מ"מ כדי להרחיק מן העבירה הרשות בידם
ושם בהי"ד ואם הי' הנזכר בן ט' או פחית שניהם פטורין וראוי לב"ד להפוט הגדול מ"מ
וכתב שם הה"מ דענין מ"מ פבר ביאר בהל' שבת פ"א דשם פתב וז"ל ומ"ש והעושה
איתו בידון מכין אותו מ"מ הוא מפני שעובר על ל"ת של דבריהם בדבר שיש לו עיקר
מה"ת ויש לזה סמך בהרבה מקומות ומהם רי"פ תולין לוקין מ"מ מדרבנן ופ' פירה דף
מ"ב מ"מ מדרבנן והרי דהיכא שיש עבירה בדבר שעקרו מה"ת יש סמך לחייבו מ"מ
והרשות ביז ב"ד להפוטו ואף אם לא הזכיר זה בגמרא וכמ"ש מדברי הה"מ בפ"א מהל'
גניבה הלכה יו"ד על דברי הרמב"ם וראוי לב"ד להפוט את הקטנים כפי פח הקטן על
הגניבה כדי שלא יהיו רגילים בה דכתב עלה וז"ל זה לא מצאתי מבואר אלא נראה פשוט
כדי שלא יארע תקלה וע"ע שם ברמב"ם ספ"ח שכתב וז"ל וכל מי שנמצא עמו משקל
חסר או מדה חסרה יש להם רשות להפוטו כפי פחו ולקנסו כפי ראות ב"ד לחזק הדבר
וכל מי שמפקיע את השערים ומוכר ביוקר מפין אותו ומבואר מכל זה דגם במקום דלא
נזכר בגמרא נגידא או שמתא חיובא על הב"ד להפוטו היכא שיש עבירה בדבר שעיקרו
מה"ת וגם בשאר עבירות רשות בידם להפוטו וא"כ שוב לא קשה מהא שכתב דיש מ"מ
במקדש בלא שידוכי ובמקדש בשוק דזה הוי במקומו ובזמנו רגיל ומצוי ואין לה פריצת
גדר ועבירה גדולה יותר מזו פירא מהמשא ומתן הפתוב בשו"ת שעברו כמה דברים
מכונערים ע"י זה שהי' תקלה גדולה לבנות ישראל הצנועות והמיוחסות שיבא אחד פחות
ושפל אנשים ויחביא עדים ויושיט לה איזה דבר לשם קידושין ואומר אתם תהיו עדים
איך שקדשתי פלונית ויציא עלי' קול שהיא מקודשת לו ויגיע לה תקלה על ידו ובכגו"ז
מכין אותו מ"מ וכמ"ש הה"מ בהל' מלנה פכ"ד ה"ו דכל היכא דאפשר שיגיע תקלה
מכין אותו אע"ג דהוא דבר שאין לו עיקר מה"ת ואיהו גופי' פתב בפ"א מהל' שבת
דבעינן עיקר מה"ת (ועי' בפ"ג מהמ"א הט"ו מש"ב) ומ"מ היכא דיש חשש תקלה שאני
וס"ל דמכין ולא בעינן עיקר מה"ת ועי' במגילת ספר לאוין ס"ט דט"ו מ"ש בענין זה
דמ"מ וע"ע בס' פרדס לרש"י (ד' קושטא דכ"ד) וז"ל פירש רב נחשון גאון ג' פגיעתן
רעה והן פטורין מן הקנס וחיובין מלקות כו' דאם אינו פן הרי העבדים חובלין במינוחסין
וגם הנשים באנשים (ודבר זה הי' בהעלם משו"ת חוט השני סי' מ"ז יע"ש ובגנזי חיים
מערכת מ"ם אות פ"ז העיר עליו בזה יעוש"ב) וע"ש עוד בד' כ"ה וז"ל וישאלתם מי
שנחשד בעבירה ויצא עליו קול בכל המדינה ועד אחד מעיד בו והוא כופר מהו להשביעו

כָּךְ רָאִינוּ שְׂאִין בְּכָאן שְׁבוּעָה אַבְל מְשׁוּם חֲשָׁד הַמְצוּי מְלַקֵּין אוֹתוֹ י"ג (עַי בַּמַּג"א סִי תצ"ו וְבַה"ט סק"א וּבְרִש"י סְנֵהֲדָרִין ד"ז ע"ב ד"ה מְקַל לְמַפְת מְרָדוֹת עַד שְׁיַחְזוֹר בּוֹ) שֶׁהוּ מ"מ דְּהָא אָמַר רַב קִידוּשִׁין דְּפ"א מְלַקֵּין עַל לֹא טוֹבָה הַשְּׁמוּעָה (עַי בְּזָה בַּפְּנֵי מְשָׁה ח"ג ס' טוֹב וְרֹאשׁ מְשַׁבֵּיר מוֹרִינּוּ ח"א ס' ב"ן וּג"ן מ"ש בְּעַנְגָּן זֶה דְּמְלַקֵּין עַל לְטָה"ש) וְכִּי נִהְגוּ בִּישִׁיבוֹת כּו' וְאִם אֵין שָׁם חֲשָׁד מְלַקֵּין אֶת הָעֵד הָאֶחָד שֶׁהָעֵד עָלָיו בְּדָבָר עֲבִירָה מִמַּעֲשֵׂה דְזִנְגוּד פְּסָחִים קי"ג כּו' יע"ש וּמִפְּאֵן ג"כ יֵשׁ לְדוֹן שְׁיֵשׁ מ"מ בְּמִקּוּם שֶׁהַב"ד רוֹאִים שְׁיִהְיֶ' מְזָה הַרִיסַת הַדָּת וְהַשְּׁחַתַּת הָעוֹלָם וְלָכֵן אִפִּי' אִם נֹאמַר דְּהַרְמַב"ם סְפוּקֵי מְסַפְקָא לִי אִי הִלְכְתָא כְּנִהְרְדְעֵי אִי לֹא וּכְמ"ש מָרָן אוֹ אִפִּי' דְּפִשְׁטָא לִי דְּהִלְכְתָא כְּנִהְרְדְעֵי עַכ"ז אֵין סְתִירָה מְזָה דְּמִקְדָּשׁ בְּלֹא שְׁיִדוּכֵי וְהַמְקַדָּשׁ בְּשׁוּק שְׁפָסַק בְּהוּ דְּמַפְיֵן אוֹתוֹ מ"מ יַעַן דְּזָה הַדְּבָר הִי בְּאוֹתוֹ זְמַן מְצוּי וְרַגִּיל וּכְמ"ש לְעֵיל וּמְשׁו"ה ס"ל דְּיֵשׁ מ"מ בְּזָה מְשֹׁא"כ בְּזְמַן הַרְמ"א וּבְמִדִּינָתוֹ שְׁלֹא הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן וְאִם אֵינְרַע מִי שְׁקִידָשׁ בְּלֹא שְׁיִדוּכֵי לֹא מְצַדְעָרְמָה וּמְרָמָה עֲשָׂה כֵּן אֲלֵא מְצַד שְׁנִתְרַצוּ שְׁנִיָּהֶם לְקַדָּשׁ לְאַלְתֵּר וְלֹא יֵשׁ בְּזָה שְׁוֹס הַרִיסָה וְהַשְּׁחַתָּה לְד"ת לָכֵן כְּתַב הַרְמ"א וְלֹא רָאִיתִי מִיָּמַי שֶׁהַכּוֹ מִי שְׁקִידָשׁ בְּלֹא שְׁיִדוּכֵי וְעַפִּי"ז הַחִילּוּק יִהְיֶ' ג"כ מִיָּנֻשֵׁב הָא דְס"ל לְהַרְמ"א בְּאַחְרֵינֵי דְלֹא כְּנִהְרְדְעֵי כְּגוֹן בַּא"ה סִי קל"ד וּקְמ"א וּבַח"מ סִי פ"ז וְאָמְנָם אִיךְ שְׁיִהְיֶ' בְּזָה עַכ"פ יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל רַבִּינוּ שְׁלֹא תָמָה עַל הַב"י דְּהַרְמַב"ם כְּתַב לְדִין זֶה וּצ"ע לְד) שָׁם הַכ"ט וְאִם נוֹדַע נִשְׂאֵל הַרִיב"ש כּו' וְאִיכָּא לְמִידַק אִיךְ יָכוֹל הִגֵּט לְבֹא לִיד הָאִשָּׁה וְהִלֵּא לֹא עֲשָׂאוּ שְׁלִיחַ אֲלֵא לְאַחַר ג' שָׁנִים וְאִם שְׁיִנָּה שְׁנִתְנוּ בְּתוֹךְ הַזְּמַן בִּיטֵל שְׁלִיחוֹתוֹ וְאֵין כָּאן גֵּט כְּלָל וְלֹא עוֹד אֲלֵא דְאַחַר ג' שָׁנִים נְמִי דְּהַבְעֵל חֵי בְּטֵל שְׁלִיחוֹתוֹ לְגַמְרֵי כֵּינּוֹן דְּמַעֲיָקְרָא שְׁיִנָּה שׁוֹב אֵינוֹ נַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ וּבְזָה יֵשׁ לְדוֹן קְצַת אִם ע"י שְׁתַּחֲזִיר הִגֵּט וְיַחְזוֹר וְיִתְנוּ לָהּ כַּדִּין וְזֶה תְּלוּי בְּאוֹתָהּ שְׁשִׁנּוּ וְאִם א"ל טוֹל מִמֶּנָּה חֲפֵץ פְּלוּנֵי לֹא יִשְׁלַחְנוּ כֵּינּוֹן אַחַר וּבְמֵאֵי דְאַמְרֵי' עֲלֵהּ בְּגַמְרָא דְּהִיכָא דְנִפְקָא לְאַפִּי' וְיִהִיב חֲפָצָא וְשְׁקֵלָא גִיטָא כְּפִי הַפִּירוּשִׁים הַנְּאָמְרִים בְּזָה וּצ"ע לְפּוּם רִיהֲטָא נִרְאָה דְקוֹנְשִׁית רַבִּינוּ הִיא קוֹנְשִׁיא עֲצוּמָה דְאִם הִי נוֹתְנוּ בְּתוֹךְ ג' שָׁנִים ג"כ אֵין זֶה גֵּט מְטַעַם דְּהוּא לֹא עֲשָׂאוּ שְׁלִיחַ לְזָה אָמְנָם חֲזוּינּוֹן דְּהַרְבַּ הָעֵיטוֹר מְקַשָּׁה בְּהִיפּוּף דְּבַדִּינֵי שְׁלִישׁוֹת ד' לְמ"ד כְּתַב וְז"ל וְהַרְבַּ הַמְּחַבֵּר כְּתַב הִיכָא דְיִהִיב גִּיטָא בִּידָא דְשְׁלִישׁ וְא"ל אִי לֹא אֲתִינָא עַד זְמַן פְּלוּנֵי הַב לָהּ אִי יִהִיב לָהּ גּוֹ זִימְנֵי' בְּטֵל הוּא וְאִי לְבַתֵּר הָכִי כְּשֶׁר וְגֵט בְּטֵל דְקָאמַר צ"ע עַכ"ל וְהָרִי דְיֵשׁ לוֹ מְקוּם עֵיוֹן עַל הָרַב שְׁכַתְבֵּי דְהִגֵּט בְּטֵל כְּשִׁנְתָנוּ לָהּ הַשְׁלִישׁ בְּתוֹךְ הַזְּמַן וְא"כ דְּבַרֵי רַבִּינוּ הֵם נִגְדֵי הַרְבַּ הָעֵיטוֹר אִיךְ מֵאֵי דְקָשָׁה עַל הַרְבַּ שְׁהַבִּיא הָעֵיטוֹר בְּהָא דְכַתַּב וְאִי לְבַתֵּר הָכִי כְּשֶׁר דְּזָה פְּשִׁטָא וְהַנְרָאָה לִי בְּזָה דְשָׁם מִיָּרִי דְיֵשׁ סְפַק אִם עַד וְעַד בְּכָלֵל אוֹ עַד וְלֹא עַד בְּכָלֵל הֵינּוּ כְּשִׁאמַר אִם לֹא אֲתִינָא עַד ר"ח פְּלוּנֵי וְכַדוּמָה וְיֵשׁ סְפַק אִם ר"ח בְּכָלֵל אוֹ לֹא וְהָנָה ס"ד לְמִימַר דְאֵין תְּקַנָּה לְזָה הִגֵּט שְׁתַּהֲיֶ' מְגוֹרְשֵׁת בּוֹ מְשׁוּם דְאֵין אָנוּ יוֹדְעִין אֲמַתִּי צָרִיךְ לִיתְנוּ לָהּ לְזָה אֲשַׁמְעִיעִינוּ דְּבַתֵּר הָכִי כְּשֶׁר יַעַן דְס"ל כְּדַעַת הַב"י וְהַרְמ) בְּסִי קַמ"ד דְאִם הָאִשָּׁה לֹא נִתְרַצִּית לְקַבֵּל הִגֵּט כְּשֶׁהִגִיעַ הַזְּמַן אֲלֵא אַחַר הַזְּמַן דְּכְשֶׁר וּדְלֹא כַּהֲרֹא"מ הַחוֹלֵק בְּזָה יַע"ש בַּפ"ת סק"ז וְעַפִּי"ז יֵשׁ לִזְמַר דְמֵאֵי דְקָאמַר בְּגוֹ זִימְנֵי' בְּטֵל הוּא ר"ל בִּיּוֹם דְלִפְנֵי ר"ח וְאִם נִימָא דְעַד וְלֹא עַד בְּכָלֵל הָיוּ גֵט וְלָכֵן שְׁפִיר קָאמַר הַרְבַּ הָעֵיטוֹר דְמֵאֵי דְקָאמַר הַרְבַּ הַמְּחַבֵּר בְּטֵל הוּא צ"ע יַעַן דְהִיא סְפַק מְגוֹרְשֵׁת שְׁמָא עַד וְלֹא עַד בְּכָלֵל וְא"כ חֲזוּרָה קוֹנְשִׁית רַבִּינוּ לְמְקוּמָה וְעַי"ב ס' עֲמוּדֵי אִשׁ ס' כ' אוֹת ל"ד שְׁכַתְבֵּי עַל דְּבַרֵי רַבִּינוּ וְז"ל וְנוֹרְאוֹת נְפִלְאוֹתֵי שְׁכַתְבֵּי דְזָה תְּלוּי

בַּהֲפִירוּשִׁים הַנֶּאֱמָרוּ בָּהּ בַּגְּמָרָא וְהַמְעִינִין בְּרַשׁ"י וְתוֹס' גִּיטִין כ"ט וּבְרַא"ש שָׁם וְשׁו"ת
 הַרִיב"ש ס' ש"ט ז' יְרֵאָה דְּלֹא תִלּוּי כָּלֵל זֶה בְּזֶה דִּהְיָ דִּינָא אַם רַשָּׁאי לִיקַח מִמְּנָה וְיַחֲזוֹר
 וְיִתְּנֻנוּ לָהּ לֹא תִלּוּי כָּלֵל בְּכַלְגַּת רַשׁ"י וְתוֹס' וְדַבְּרֵי הַמְּשַׁל"מ נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי וצ"ע וְלַע"ד
 אֵין פֶּאן שׁוּם פְּלִיאָה וְזֶה מִיִּשְׁףָּ שְׂיִיכָא בְּהַיָּא וּכַמ"ש בַּש"ע ס' קמ"א סְעִיף נ"א וְיִשׁ
 אוֹמְרִים שְׂפִשְׂאוּמָר לוֹ טוֹל מִמְּנָה חַפִּץ פְּלוֹנִי כו' אֵינָה מְגַנֶּרֶשֶׁת כִּיֻּצֵּד יַעֲשֶׂה יִטְלַנוּ הַרְּאֵשׁוֹן
 מִיָּדָה וְיַחֲזוֹר וְיִתְּנֻנוּ לָהּ וְהָרִי דְּבִשְׂיָנָה מִדַּעַת מְשַׁלְּחוּ מִהֲנֵי אַח"כ לַחֲזוֹר וְלִיתָן לָהּ פִּינּוֹן
 שְׁנַתְּמֵלֵא רַצוֹן הַמְּשַׁלֵּחַ וְנִכְוֹנִים דְּבָרֵי רַבִּינוּ בְּבִתְרִייתָא וּבַקְּמִייתָא: (לה) פ"ז ה"ו וְאִם אֵין
 הַשְּׁלִיחַ הָרַא"ש בְּרִישׁ גִּיטִין כְּתַב כו' וְאַפְשָׁר דְּהָרַא"ש נִתְּכַוֵּן כו' וְאִי בְּעָרְעוֹר מַה זֶה
 שְׂפִתָּב לַגִּירָסָתוֹ וְאִם בָּא הַבַּעַל וְעָרְעַר הָרִי זֶה סִפְקָא מְמַזְרֵי וְהֵלָּא עַד הַשְּׁמָא בְּעָרְעוֹר הַבַּעַל
 קָאִי וצ"ע לַעֲנָד י"ל דְּעַד הַשְּׁמָא קָאִי בְּעָרְעוֹר הַבַּעַל קוֹדֵם שְׁנַשְׂאָת וּמוֹעִיל עָרְעוֹרוֹ שְׁלֹא
 תַנְשְׂא דְּהוּי כְּסִפְקָא מְגַנֶּרֶשֶׁת אָבֵל אַכְתִּי לֹא הָנָה יִדְעָנָא דָּאִם נִשְׂאָת וְעָרְעַר אַח"כ שְׂיִוְעִיל
 עָרְעוֹרוֹ שְׂיֵהֵא סִפְקָא מְמַזְרֵי לְזֶה אָמַר וְאִם בָּא וְעָרְעַר ה"ז סִפְקָא מְמַזְרֵי וְרָא' לְזֶה הַחֲזִילוּק
 מִדְּבָרֵי חֲדוּשֵׁי הַרְּשֵׁב"א בְּרִישׁ גִּיטִין אַחַר שְׁהַעֲלָה דְּבַגְמָרָא דִּינּוֹן מְבֹאָר שְׂאִם אָמַר בַּא"י
 בִּפְנֵי נִכְתָּב דְּמַהֲנֵי לְבַטָּל עָרְעוֹרוֹ אַפְי' בָּא הַבַּעַל וְעָרְעַר קוֹדֵם שְׁנַשְׂאָת כְּתַב עָלָהּ
 דְּמִירוּשְׁלָמִי אֵינּוּ מִתְּחַנּוֹר זֶה אֵלֵּא דְּנִקָּא פְּשַׁעְרַעַר כְּשִׁנַּשְׂאָת אָבֵל לִינְשָׂא לְכַתְּחִילָהּ
 כְּשִׁמְעָרַעַר לֹא שְׂמַעְנוּ יַע"ש וְהָרִי חֲזוּינּוֹ הֵכָּא דְּלֹא מַהֲנֵי עָרְעוֹרוֹ כְּשִׁנַּשְׂאָת וּמַהֲנֵי מִקּוֹדֵם
 וְלְזֶה הָנָה אֲמִינָא דְּמֵאֵי דְּקָאֵמַר סִפְקָא מְגַנֶּרֶשֶׁת מִצַּד שְׂבָא הַבַּעַל וּמַעְרַעַר דְּזֶה אֵינּוּ מוֹעִיל
 אֵלֵּא קוֹדֵם שְׁנַשְׂאָת שְׁלֹא תִינְשָׂא (וּסִפְקָא לֹא דְּנִקָּא אֵלֵּא ר"ל כְּעֵין סִפְקָא מְגַנֶּרֶשֶׁת) לְזֶה בָּא
 לְאַשְׁמוּעֵינּוֹ דְּמַהֲנֵי עָרְעוֹרוֹ גַּם לְאַחַר שְׁנַשְׂאָת וְאַפְי' לְשׁוֹנֵי לְוֶלְד סִפְקָא מְמַזְרֵי וְאַפְשָׁר דְּרַבִּינוּ
 ס"ל בְּדַעַת הִירוּשְׁלָמִי דְּלֹא כְּהַרְּשֵׁב"א וּכְבָּר הוּבָא בְּסַפְרֵי הָאַחְרֹנִים דִּישׁ חוֹלְקִים עַל
 הַרְּשֵׁב"א בְּהַבְּנָתוֹ בְּזוֹ הִירוּשְׁלָמִי: (לו) פ"ה ה"א בַּד"ה שְׁלֹא תִלְכִּי לְבֵית אָבִיךָ לְעוֹלָם
 וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' בַּפ' הַמְּבִיא תַנְיִין וְז"ל תִּימָה הָא אִם מֵת אָבִיךָ אוּ מְכָרוּ לֹא תֵשִׁיב בֵּית אָבִיךָ
 כו' וְיֵמָה שְׁפִתְבוּ בְּתַחֲזִילַת דְּבַרְיָהֶם אוּ אִם מְכָרוּ אֶשְׁגַּרְתָּ לִישָׁן הוּא וְהַמְּדַקְדָּק הֵיטֵב בְּדַבְּרֵי
 הָר"ן יְרֵאָה בְּעֵינָיו אֵיךְ עֵינְקַר הַקְּוֹשִׁיאָ אֵינָה אֵלֵּא מַחְלֻקָּת מֵת דְּנִקָּא כו' עַד ד"ה וְרֵאִיתִי
 לְהָר"ן כו' וְא"כ קְשָׂהֲאֵמַאי לֹא תֵשִׁיב כְּרִיתוֹת וצ"ע קוֹדֵם שְׁנַבָּא לְבָאָר הַצ"ע שֶׁל רַבִּינוּ
 יֵשׁ לִי מְקוֹם עֵיוֹן עַל רַבִּינוּ בְּרֵאִיתוֹ שְׂעִינְקַר קוֹשִׁית הַתּוֹס' אֵינָה אֵלֵּא מַחְלֻקָּת מֵת
 מִהַמְּדַקְדָּק בְּדַבְּרֵי הָר"ן וְקֻשָׁה דְּמַהֲתוֹס' גּוֹפִינְי' הִי"ל לְהַבִּיא רֵאִי לְזֶה דְּבַתְרֵי דְּוֹכְתִי הַקְּשׁוֹ
 קוֹשִׁיאָ דְּנָא וְלֹא הַזְּכִירוּ מִכִּירָה בַּפ"ק דְּעִירוּבִין דַּט"ו ע"ב ד"ה עַל מְנַת וּבַפ"ב דְּסוֹפָה
 דַּכ"ד ע"ב יַע"ש וְהִי"ל לְהַבִּיא רֵאִי מִדִּידְהוּ גּוֹפִינְי' דְּמָה שְׁזַכְרוּ בְּגִיטִין מְכִירָה אֶשְׁגַּרְתָּ
 לִישָׁן הוּא וצ"ע וּבַדְּבָר הַצ"ע שֶׁל רַבִּינוּ הֵנָּה לְקַמֵּן בַּד"ה וְדַע שְׂרֵאִיתִי לְהַרְּשֵׁב"א רַצָּה
 רַבִּינוּ לְתַרְץ קוֹשִׁיאָ דְּנָא דְּאַפְשָׁר דַּס"ל לְהָר"ן כְּהַרְּשֵׁב"א דְּלִגְפִילָה לֹא חֲיִישִׁינוּ דְּלֹא
 שְׂכִיחָא וּמִשׁו"ה לֹא הָנִי כְּרִיתוֹת בָּאוּמָר בֵּית זֶה וְשׁוּב דְּחָאוּ לְתִירוּץ זֶה דַּא"כ מֵאֵי הַקְּשָׁה
 לוֹ כְּפִי דְּבָרֵי הַתּוֹס' שְׁתִּירְצוּ דְּכָל יוֹצְאֵי תְּלָצְיוּ מִקְּרוּ בֵּית אַבִּי דְּאַכְתִּי אֶפְשָׁר שְׂיִמּוּתוֹ כָּל
 זְרַעוֹ וְהוּי כְּרִיתוֹת אֵימָא דְּמִיתַת כָּל זְרַעוֹ הָנִי מִיְלְתָא דְּלֹא שְׂכִיחָא וְכַמוֹ דְּאַמְרֵי בַּפ"ק
 דְּיוֹמָא דְּלִמִּיתָה דְּתַרִּי לֹא חֲיִישִׁינוּ וְטַעֲמָא מִשׁוּם דְּהָנִי מִיְלְתָא דְּלֹא שְׂכִיחָא וְלַע"ד יֵשׁ
 לְדַחּוֹת רֵאִי זוֹ דִּישׁ לְחַלְקָא בֵּין מִיתָה דְּחַד יוֹמָא לְמִיתָה דְּזִמְנֵי מְרַבָּה דְּלִמִּיתָה דְּחַד יוֹמָא
 לֹא חֲיִישִׁינוּ לְמִיתָה דְּתַרִּי מִשְׁא"כ לְמִיתָה דְּזִמְנֵי מְרַבָּה וְיַע"ז תּוֹס' סוֹפָה רֵי' כ"ד ע"א
 שְׂפִתְבוּ לְחַלְקָא בֵּין חֲשַׁשׁ מִיתָה לְזִמְנֵי מוֹעֲט לְזִמְנֵי מְרַבָּה דַּא"ג דְּלְשִׂמָא יְמוֹת בְּזִמְנֵי מְרַבָּה

חִיּוּשֵׁינוּ אָבֵל לְשֵׁמָּה יָמוּת בְּזִמְנָן מוּעָט לֹא חִיּוּשֵׁינוּ וְאִ"כ מֵאֵי רֵאִי מִהָא דְיוֹמָא: וְעוֹד
בְּעֵינֵיךָ דְמֵיוֹנוּ מִיתַת כָּל זָרְעוֹ לְנַפְלֵיהּ יֵשׁ לְהַשִּׁיב מִטְעָמָא דְשִׂאגֵי מִיתָה דְעֵבִידֵי דְאִתֵּי
דְמַעֲוֹתָדִים לְמוּת עַכ"פ מִשָּׂא"כ נְפִילַת הַבַּיִת שְׂאִינוּ מְעוֹתָד בְּהַכְרַח לִפְנֹל (כ"א הוּא דְבָר
שְׂיֵשׁ לוֹ תַכְלָה אָבֵל הָא אֵינוּ דוֹמָה לְקַצְבַּת שְׂגֵי חֵי הָאָדָם וְעֵי בַב"י סִי קַמ"ג בְּאֵם הֶרְחִיב
הַזְמָן יוֹתֵר מִכְּדֵי חֵי הָאָדָם ה"ז גֵּט דְמִהֲרָשְׁבָּ"א נִרְאָה דְאֵין זֶה פְּרִיתוֹת יַע"ש בַּמ"ש
וְדַבְרֵי הֲרָשְׁבָּ"א מְגוֹמְגָמִים אֶצְלֵי אָבֵל בַּס' מִכְּתָב מֵאַלְפֵי דַקְע"ט יֵצֵא לְיַשַׁע הֲרָשְׁבָּ"א וְס"ל
דְהֲרָשְׁבָּ"א וְהַטוֹר פְּלִיגֵי בְּדִין זֶה וְהַשִּׁיג עַל מְרָן יַע"ש) וּמִשׁוֹ"ה ס"ל לְהֶרְ"ן לְחֹוֹשׁ לְמִיתַת
כָּל זָרְעוֹ וְהוּי פְּרִיתוֹת וְאֵין לְחֹוֹשׁ לְנַפְלֵיהּ וְלֹא הוּי פְּרִיתוֹת וְחִילּוּק זֶה תְּלוּי בְּדִין חֲזָקָה
הַעֲשׂוּנֵי לְהַשְׁתַּנּוֹת אִם הִיא חֲזָקָה יַע"י בְּשׁוֹ"ת מִהֲרִי"ט ח"א סִי מ"א וְט"ז סִי שַׁצ"ז
וְהַמְעַיֵן הֵיטֵב בְּדָבָר זֶה יִרְאָה דְאֵין הַכְרַח דְמֵאן דַּס"ל דְלֹא חִיּוּשֵׁינוּ לְנַפְלֵיהּ מִשׁוּם דְהוּי
מִקְלָתָא דְלֹא שְׂכִיחָא כַּמ"כ אֵין לְחֹוֹשׁ לְמִיתָה דְשִׂאגֵי זֶה מְזָה וְשִׁפִּיר קָא מְקַשָּׁה הֶרְ"ן כְּפִי
דְבַרֵי הַתּוֹס' שְׂתִירְצוּ וְכַנּוּז : ל"ז) פ"ט הַכ"ו בַּד"ה פְּתַב מְרָן בַּכ"מ כּו' תְּמִיָה אֲנִי עַל הַרְב
ז"ל כּו' וְצ"ע גַּם עַל מִהֲרַח"ש סִי ג' כּו' וְצ"ע הִנֵּה גַּם בַּב"י סִי ק"ל פְּתַב כַּמ"ש בְּכָאן
בַּכ"מ אֲמַנְמֵן כְּבָר זָכָה בְּזֶה הַתְּמִי' עַל הַלַּח"מ בַּפ"ב מְהַלְכוֹת אֱלוֹהֵי יַעו"ש תִּירוּצוֹ בְּזֶה
וְיִהְיֵי מִינְשָׁב ג' דְבַרֵי מִהֲרַח"ש וְעֵי בַשֵּׁד"ח מְעַרְכַּת גֵּט סִי כ"ו אוֹת א' שְׂשָׁקֵל וְטָרִי אִם
יֵשׁ דַּס"ל דְחַתְמֵן סוֹפֵר וְעַד כְּשֵׁר לְכַתְּחִילָה אוֹ לֹא וְהִבִּיא בְּשֵׁם מִהֲרִי"ט דְלִהֲרִי"ף ס"ל
דְכְשֵׁר גַּם לְכַתְּחִילָה וְדִלֹא כַּמ"ש מְרָן הַב"י בְּדַעַת הֲרִי"ף וְהֶרְמַב"ם דַּס"ל דְחַתְמֵן סוֹפֵר
וְעַד כְּשֵׁר מ"מ זֶה אֵינוּ אֶלֶּא בְּדִיעֵבַד וְאַשְׁתַּמִּיטְתִּי דְבַרֵי הַלַּח"מ וְרַבִּינוּ דְגַם בְּדַעַת
הֶרְמַב"ם ס"ל דְכְשֵׁר לְכַתְּחִילָה וְדִלֹא כְּמָרְן וְע"ע בְּעַנְיָן זֶה דַּח"ס וְעַד בְּשׁוֹ"ת מִהֲרַד"ך
בֵּית ה' וּבֵית כ"ו וְיֵשׁ לִי מְקוֹם עֵיוֹן בְּדַבְרֵי שְׂבָבִית כ"ו דְכַתְּבֵן שֵׁם וְז"ל וְהוֹאִיל וְאַשְׁכְּחֵן
בְּנִשְׁתַּתֵּק שְׂמוּעֵלֶת בּוֹ הֶרְפְּנָה ק"ו כַּת"י לְדִידְהוּ (ר"ל לְהַתּוֹס' גִּיטִין דַּע"א ע"א) דְסַבְרֵי
כַּת"י עֲדִיף מִהֶרְפְּנָה וְק"ו בְּפִקְחָ דְמוֹעִיל כַּת"י) דְדוֹקָא אוֹמֵר אֲמָרוּ אֲשַׁכְּחֵן בְּגַמְרָא דְפְסוּל
מִשׁוּם דְמִקְלֵי לֹא מִמְסָרֵן לְשַׁלִּיחַ אוֹ מִשׁוּם דַּח"ס וְעַד אָבֵל כַּת"י דְלֹא שְׂיִיכֵי בֵּיהּ הֵי טַעְמֵי
לֹא דְאִינְהוּ ז"ל סַבְרֵי דְמִשׁוּם מִקְלֵי לִיכָּא הוֹאִיל וּמוֹסֵר לְהֵם אוֹ לְשַׁלוּחוֹ כַּת"י גַּם אֵין
לְגִזְרוֹר בּוֹ מִשׁוּם ח"ס וְעַד הוֹאִיל שְׂקִים לָן שְׂנַתְרַצָּה בּוֹ כּו' יַע"ש וְזֶה קֶשֶׁה וְכִי טַעוּם פְּסוּל
בְּאוּמֵר אֲמָרוּ גִזְרִיהּ מִשׁוּם ח"ס וְעַד אֲדַרְבָּה הַטַּעַם דְפְסוּל ח"ס וְעַד הוּא מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ
דְאֲמָרוּ לְסוֹפֵר וְיִכְתוּב כּו' וּמִשׁוּם פְּסוּפָא דְסַפֵּר כּו' פְּדַאֲמֵרִי בְּגִיטִין דַּס"ו וְא"כ מֵאן
דְפְסוּל בְּאוּמֵר אֲמָרוּ כֵּן ה"נ יֵשׁ לוֹמֵר דְפּוֹסֵל בַּכַּת"י דְגַם בְּזֶה שְׂיִיף לְגִזְרוֹר מִשׁוּם ח"ס וְעַד
וְאַחֲרֵי כַּתְּבֵי מְצַאֲתֵי בַס' מִכְּתָב מֵאַלְפֵי ד"ח ע"ב שְׁעַמַּד בְּזֶה יַע"ש: לַח) פִּי"ג הַט"ז בַּד"ה
פְּתַב מִהֲרַש"ך כּו' וְכָל שְׂמַעִיד ע"ד בְּרוּר שֵׁא"א לְסַפֵּק בְּעַנְיָן אַחַר אַעפ"י שְׁלֹא הִזְכִּיר
שְׂמוֹ חֲשִׁיב כְּאִילוֹ הִזְכִּירוּ א"כ אִפִּי בְּנִיד"ד יוֹדֵה הֶרְמַב"ם דְאַצְ"ל קִבְרֵתִיו וּמֵאִיף אֲנִי
תְּמַה עֲלִיו דְמָה עַנְיָן שְׁהַעִיד בְּדָבָר בְּרוּר מֵאַחַר שְׁלֹא הִזְכִּיר שְׂמוֹ וְאֵינוּ מְכִירוּ וְדַאי דַּצ"ל
קִבְרֵתִיו לְשִׁיטַת הַמ"מ כּו' וְעוֹד קֶשֶׁה דְלֹא עֲדִיף עֲדוּת זֶה כּו' וְצ"ע הִנֵּה בְּעַנְיָן זֶה כְּבָר
הֲאֵרִיכוּ קַמְאֵי וּבְתַרְאֵי וְאֲנִי אֲבָא דוֹקָא בְּזֶה דְתְּמִיָה לִי עַל תְּמִיָהת רַבִּינוּ דְהִלֵּא מְרָן הַב"י
(בַּסִּי י"ז אוֹת י"ט בַּד"מ) הִבִּיא תְּשׁוֹ מִהֶרְמַב"ם דְמְפֹרֶשׁ שֵׁם לְהִדְאֵי פְדַעַת מִהֲרַש"ך
וְכַתְּבֵי לְיִשְׁבֵי מַה שְׂנַרְאָה לְכַאוּרָה סְתִירָה לְזֶה מַמ"ש בַּפִּי"ג מְהַלְכוֹת אֱלוֹהֵי הַכ"ה וְיִשׁוּב זֶה
נְאֻמֵר גַּם לְדַעַת מִהֲרַש"ך בְּדַעַת הַמ"מ וְכֵן רֵאִיתִי בְּשׁוֹ"ת מִכְּתָב שְׁלֵמָה סִי ד' וְז"ל הַטַּעַם
הַזֵּינֵן פְּתַב מִהֲרַש"ך הִבִּיאוּ בַכְּנֵה"ג סִי קַפ"ד דְלֹאוּ דוֹקָא הִזְכִּיר שְׂמוֹ אֶלֶּא כָּל שְׁהַעִיד

בְּדָבָר בְּרוּר שְׁאִין לְסַפֵּק בְּדָבָר אַחַר הַגּוֹי כְּמִזְפִּיר שְׁמוֹ וְאִין צְוֹרֵף לְקַבְּרָתוֹ וְאֵע"פ שְׁכַנְהוּ"ג
חֵלֶק עָלָיו מ"מ גַּם מֵהֶרֶשׁ"ךְ עֲמוּד גְּדוֹל לְהַשְׁעוֹן עָלָיו וּבִנְדָאִי דְמָקוּם הִי"ל לִיְיָשֵׁב דְבָרֵי
הֶרְמֵב"ם וּכְבָר מְצֵאֵתִי בְּהֶרֶב בֵּית דָּוִד ס"י י"א שְׁיִינְשֵׁב דְבָרֵי מֵהֶרֶשׁ"ךְ וְאִין תְּמוּהִים
בְּזֶה דס"ל דְכָל שְׁמַעִיד בְּדָבָר בְּרוּר הַגּוֹי כְּמִזְפִּיר שְׁמוֹ גַּם לְשִׁיטַת הַה"מ כִּיע"ש וְע"ע
בְּשׁו"ת רֵאשׁ מְשַׁבֵּיר מוֹרְיָנוּ ח"א ס' י"ט דמ"ה וּבְשׁו"ת חֲוָקֵי חַיִּים ס' י"ט דג"ל מ"ש"ב
בְּאִנְרֵף יע"ש וְתִמְצָא יָשׁוּב לְתַמִּיהַת רַבִּינוּ בְּזֶה עַל מֵהֶרֶשׁ"ךְ אֲמַנְם חִידוּשׁ עַל שְׁלֵא הַזְפִּירוּ
לְדָבָרֵי רַבִּינוּ דְלֹא ס"ל כִּמֵּהֶרֶשׁ"ךְ בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם: (לט) הַלְכוֹת יְבוּם וְחִלְצָה פ"ו ה"א
הַסְפִּיקוֹת כּו' וְעִי' לְקַמְן כּו' וְצ"ע לְקַמְן הִי"ג פְּתַב רַבִּינוּ בְּזֶה וְז"ל אֵלֶּא וְדָאִי קוּשְׁטָא
דְמִילְתָא הִיא דמ"ש רַבִּינוּ כְּגוֹן שְׁהִיתָה סְפֵק עֲרוּהַ עַל אַחֵיו מִתּוֹקְמָא בְּאַחַד שְׁקִידָשׁ אַחַת
מִשְׁתִּי אַחִיוֹת וְלֹא יָדַע אִיזָה מְהֵן קִידָשׁ כּו' וּלְפִי"ז דְבָרֵי הַטּוֹר וּמֵהֶרִיק"א וְז"ל מֶרְפָּסָן
אִיגְרִי וְצ"ע וְלַע"ד נִרְאֶה כִּי דְבָרֵי רַבִּינוּ מֶרְפָּסָן אִיגְרִי דָאִיף עֲלָה עַל דַּעְתּוֹ שְׁנַעְלַם מֶרְבִּינוּ
הַטּוֹר וּמְרָן מִשְׁנָה שְׁלִימָה בְּסוּגְיָא דְתַנּוּן בַּפ"ב דכ"ג מִי שְׁקִידָשׁ אַחַת מִשְׁתִּי אַחִיוֹת וְאִינוּ
יֹדַע אִיזוּ מְהֵן קִידָשׁ נוֹתֵן גֵּט לְזוּ וְגַט לְזוּ מֵת וְלוּ אַח אַחַד חוֹלְצָת וְלֹא מִתְיַבְמַת וְעוֹד שְׁם
בְּגִמְרָא דמ"א הַסְפִּיקוֹת חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְמוֹת כּו' אֵלֶּא לֹא שְׁקִידָשׁ אַחַת מִשְׁתִּי אַחִיוֹת
וְאִינוּ יֹדַע אִיזָה מְהֵן קִידָשׁ יע"ש אֲבָל הַדְבָר פְּשׁוּט אֲשֶׁר דַּעַת הַטּוֹר וּמְרָן דָּאִי אֲפֻשֶׁר
לוֹמַר דְּהֶרְמֵב"ם כְּגוֹן הֶכָּא לְזֶה הַסְפֵּק דֹּא"כ הִי"ל לְבָאֵר דָּאֵם יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי אַחִין אַחַד חוֹלֵץ
(תְּחִילָה) וְאַחַד מֵיַיְבָם כְּדַתְנָן שְׁם בְּמִשְׁנָה וְעוֹד הֵא הֵא דְסַפֵּק זֶה בְּאַחַד שְׁקִידָשׁ אַחַת
מִשְׁתִּי אַחִיוֹת כְּתַבּוּ הֶרְמֵב"ם בַּפ"ח מְהֵלְכוֹת אֵלוּ וְהִבִּיאוּ הַטּוֹהֵשׁ"ע בְּסִי' קַע"ו וְעִי' בֵּאֵה"ג
בְּסִי' קַע"ג מִשְׁ"ב וְדַע דְּמִדְבָרֵי הַה"מ שְׁם פ"ח ה"ב בְּהֵא דְאַחַד חוֹלֵץ וְאַחַד מֵיַיְבָם
דְּאֲמִרִינוּ שְׁם דְּנֹקָא מִיחְלֵץ וְהִדַּר יִיבּוּמִי אֲבָל יִיבּוּמִי בְּרִישָׁא לֹא דְקָא פְּגַע בְּאַחֹת זְקוּקָתוֹ
דְּכַתֵּב עֲלָה דֹאע"ג דְּאַחֹת זְקוּקָתוֹ דְּרַבְּנָן וְסַפֵּק דְּרַבְּנָן לְקוּלָּא אִפִּי' לְכַתְּחִילָה אִפִּי' יֵשׁ
טַעַם לְזֶה שְׁהַחְמִירוּ בְּסַפֵּק דְּהֶכָּא יע"ש טַעְמּוֹ דְּמִתְבָּאֵר מִדְּבָרֵיו דס"ל דְּבַכָּל מְקוּם סוֹד"ל
אִפִּי' לְכַתְּחִילָה (וְאַפִּי' בְּדָבָר שְׁבַעְרוּהַ דְּהוּי כְּעִין אִיסוּר יְבָמָה לְשׁוּק דְּמִקְרִי דְבָר שְׁבַעְרוּהַ
לְדַעַת הַמְרָדְכֵי דַּפ' מְצוֹת חִלְצָה יע"י בְּשׁו"מ מֵהַת"נ ח"ב ס' ל"ח שְׁהִבִּיא מִחְלֹקַת הַגּוֹב"י
בְּזֶה) וְקִשָּׁה מְהֵא דְכַתֵּב מְרָן הַב"י בֵּא"ח ס' פ"ג בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם דְּסַפֵּק דְּרַבְּנָן לְקוּלָּא
דְּנֹקָא בְּדִיעְבַּד וְלֹא לְכַתְּחִילָה וְע"ש בַּפ"ח וּבְהַשְׁמָטוֹת לְשׁו"ת הַרְשֵׁב"א חֵלֶק שְׁשִׁי דַּפ"ז
כְּתַבְתִּי מַעֲט בְּזֶה וּבְשׁו"ת הַגִּיד מְרָדְכֵי בְּקוּנְטְרָס הַסְפִּיקוֹת שְׁהֶאֱרִיף בְּזֶה בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם
וְע"ע בְּעֵנָן זֶה בְּס' עֲמוּדֵי אֵשׁ ס' זִי"ן: מ"ם) הַלְכוֹת נַעֲרָה בְּתוּלָה פ"א ה"ב כֹּל הַנִּבְעָלַת
בְּשָׂדֶה כּו' וְדוּחַק לוֹמַר דְּמִיָּרֵי כּו' שְׁרָאִיתִי לְמֵהֶרֶח"ש שְׁפַתֵּב דְּבַעִיר כִּינּוּן דְּחִזְקַת מְפֹתָה
הִיא אִינְהַ כּוּלָּה נְמִי לְהַשְׁבִּיעוּ אִם טַעְנָה אֲנוּסָה הִיִּיתִי הִיָּפָה מִמָּה שְׁכַתְּבִיתִי וּדְבָרֵיו
תְּמוּהִים בְּעֵינֵי וְצ"ע עִי' בְּשׁו"ת מֵהֶרִיק"ו שְׁוֹרֵשׁ קכ"ט בְּטוּעָנָת שְׁבָא עֲלִי' בְּשַׁעַת שְׁהִיתָה
מִתְעַלְפָת וְתוֹבַעַת מִמֶּנּוּ בּוֹשֶׁת וּפְגָם שְׁכַתֵּב וְז"ל הִרִי פְּתַב הֶרְמֵב"ם דְּכָל שְׁנַבְעָלַת בְּעִיר
הִרִי זֹו בְּחִזְקַת מְפֹתָה כּו' הִרִי לֵף בְּהֶדְיָא שְׁהִיא בְּחִזְקַת מְפֹתָה וְלֹא מְצִית לוֹמַר יִשְׁנָה
הִיִּיתִי וְלִכְּוֹף לֹא צַעֲקִיתִי וְאֵע"ג דְּתַלְמִית שִׁנְהַ רְאוּיָה יוֹתֵר מִתַּלְמִית עֵילוּף כּו' וְנִרְאֶה מִדְּבָרֵיו
דְּגַם שְׁבוּעָה אִינְהַ כּוּלָּה לְחִיבּוֹ וּכְדַעַת מֵהֶרֶח"ש אֵף שֶׁהִי שְׁם אֲמַתְלָאוֹת רַבּוֹת מְרָאוֹת
עַל הַעֲנָן כְּטַעְנַת הָאֵשָׁה יע"ש וְכֵן נִרְאֶה עוֹד ג"כ מִשׁו"ת מְהֶר"ם אֲלִשְׁקֶר ס' צ"ד הִבִּיאוּ
בַּפ"ת אַה"ע ס' נֹא"ו סְקִי"א אֲכֵן מִדְּבָרֵי ח"צ ס' קמ"ה מְבֹאֵר דְלֹא ס"ל כֵּן שְׁדָחָה שְׁם
לְמֵאן דְּסַבֵּר כֵּן וְרָאִיתִי בַּפַּח"י אוֹת אוֹנֵס בְּתִשׁוּ' מְהֶר"י פִּיאוּמִיטִיא שְׁכַתֵּב דְּכְדָבָרֵי ח"ל

פֶּתַב ג"כ בְּשׁוֹת בְּנִימִין זָאב אָכַן דַּעַת מֵהֵר"מ בּוֹטִיין נֶגֶד זֶה עַפ"י דְּבָרֵי הַרְמַב"ן בִּפ' תַּצֵּא
שְׁפֶתַב כְּשֵׁרָאוּ עֵדִים מֵרְחוֹק נַעֲרָה מְאֹרְסָה שְׁנִבְעָלָה בְּעִיר וְהָרִימוּ קוֹלָם וַעֲשׂוּ לָהֶם
הַתְּרָאָה שְׁנִיָּהֶם נִסְקְלִין בְּחִזְקָה זֹו שְׁסַתֵּם עִיר בְּחִזְקַת מְפֹתָה וְסִיָּים עֲלֶיהָ פִּינּוֹן שֶׁהַדְּבָר
בְּמַחְלֻקַת הַמוֹצֵיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הָרָאָל וְכ"ש דְּדָבָרֵי ב"ז וְחֲבִירָיו נֶגֶד הַכָּלָל שֶׁל הַרְמַב"ם
כָּל שְׁפֶעִיר עָלָי לְהִבִּיא רֵאִי וְהָעֵיקָר נִרְאָה לִי דְלֹא כָּל הַזְּמַנִּים וְלֹא כָּל הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים
וְהַמְקוֹמוֹת שְׁנִיָּים וְלַעֲנִין לְאֶסְרָה עַל בְּעֻלָּה צָרִיף רֵאִי לְהוֹצִיאָה מִחִזְקַת פְּשׁוּרוֹת וְלֹא דְמִי
לְמִמּוֹן דְּאֶמְרִינּוּן בְּזֶה הַמַּע"ה וְשִׁבּוּעָה אֵין לְחִיבּוֹ מִטַּעַם דְּחִזְקָה מְסִיָּיעַ לְפִנּוֹטְרוֹ דְּסַתֵּם עִיר
בְּחִזְקַת מְפֹתָה וְכִמוֹ דְּמַהֲנִי הָד חִזְקָה לְפִנּוֹטְרוֹ מְמִמוֹן פֶּן מַהֲנִי נְמִי לְפִנּוֹטְרוֹ מְשִׁבּוּעָה וְכַדַּעַת
מֵהֵרַח"ש וְע"ע בִּפ"ת סַק"ע"ז סַק"א וּבב"י ס"ס"י ע"י בְּתֵשׁוֹ הָרִיב"ש הוֹבָא בְּבַה"ט ס"י ד'
סַק"ל וּבְתֵשׁב"ץ ח"ב ס"י י"ט חוֹלֵק עַל הָרִיב"ש יע"ש וְלַעֲנִין שְׁתֵּהֲנִי מוֹתֵרַת לְבוֹעֵל כְּשֵׁם
שְׁמֹתֵרַת לְבוֹעֵל מִטַּעַם שְׁמֵאֲמִינִים לְדָבָרֵי שְׁתֵּהֲנִי אֲנוּסָה יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק דְּאוּלֵי אֵינוֹ מוֹעִיל
טַעַם אֲנוּס לְהַתִּירָה לְבוֹעֵל אֲלֹא כְּשֵׁהִיא אֲנוּסָה בְּוֹדָאֵי אֲבָל הֵיכָא דְּמִסְתַּפְקָא לּוֹ וְרַק
לְבוֹעֵלָה לֹא אֶסְרוּהָ מִשּׁוּם דְּלְהוֹצִיא אִשָּׁה מִבְּעֻלָּה צָרִיף בְּיָרוּר גְּמוּר א"כ י"ל פִּינּוֹן דְּהִנֵּה
מְצִיאוֹת שְׁתֵּהֲנִי אֶסְרוּהָ לְבוֹעֵלָה דְּהִינּוּ שֶׁהִי בְּרָצוֹן א"כ מַה"ט תֵּהִי אֶסְרוּהָ לְבוֹעֵל אוֹ
דִּילְמָא פִּינּוֹן דַּעַכ"פ לֹא נֶאֱסְרָה ע"י לְבוֹעֵלָה פֶּן ה"נֶאֱסְרוּהָ לּוֹ לְהַבּוֹעֵל דְּהָא לֵיכָא כְּשֵׁם
שְׁאֶסְרוּהָ לְבוֹעֵל וְע"י בְּכַתְּנֻבוֹת ד"ט מְפַנֵּי מַה לֹא אֶסְרוּהָ הֵתֵם אֲנוּס הָוָה וְע"ש בְּרִש"י
שְׁפֶתַב מְפַנֵּי מַה לֹא אֶסְרוּהָ עַל דָּוִד שְׁהָרִי עֵדִים הִרְבֵּה יָדְעוּ וְהִנֵּה זֶה פְּשׁוּט דְּעֵדִים לֹא
יָדְעוּ אֲלֹא שְׁנִלְקַחָה לְדָוִד בְּאֲנוּס אֲבָל עַכ"פ לֹא יָדְעוּ אִם גּוֹף הָעֲנִינּוּ הִי בְּאֲנוּס דְּאוּל' תִּיכְרֵף
נִתְרַצִּית לּוֹ וּמִכָּאֵן קִצַּת רֵאִי דְּאֶפִּי בְּסַפֵּק אֲנוּס לֹא נֶאֱסְרָה לְבוֹעֵל וְאוּלֵי הָעֵיקָר הוּא
כְּתִירוּץ בְּתֵרָא שְׁם דְּכָל הַיִּנְצָא לְמַלְחָמַת ב"ד גַּט פְּרִיתוֹת כּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ וְע"ע בְּתוֹס' שְׁבַת
דנ"ו ד"ה לְקוֹחִין יֵשׁ לָהּ בָּהּ וְהַדְּבָר צָרִיף תְּלִמוּד: מ"א) שְׁם פִּי"ג ה"ט קָדַשׁ נַעֲרָה וְגֵרְשָׁה
בְּעִי רַב אִשֵּׁי הוֹצִיא ש"ר עַל נְשׁוֹאֵין הָרֵאשׁוֹנִים מֵהוּ כו' וּבְעֵיָא דְלֹא אִיפְשִׁיטָא פְּסַקָה
רַבִּינוּ לְקוֹלָא כ"כ מְרֵן ז"ל כו' אֲבָל לְגֵרְשׁ אִיף יָכוֹל לְגֵרְשָׁה וְהֵלֵא סְפִיקָא דְּאוּרִייתָא הִיא
וּפְשִׁיטָא דְּאֶזְלִינּוּן לְחוּמְרָא וְצ"ע וְלַע"ד אֶפְשֵׁר לּוֹמַר דְּלֹא אֶמְרוּ סְפִיקָא דְּאוּרִייתָא לְחוּמְרָא
אֲלֹא בְּדָבָר שְׁאֵינוֹ תְּלוּי בְּרָצוֹן הָאֲדָם לְאֶסְרוֹ אוֹ לְהַתִּיר מִשָּׂא"כ אִיִּסוּרָא שְׁלֹא לְגֵרְשׁ
לְאִשְׁתּוֹ מוֹצִיא ש"ר דְּתְלוּי בְּרָצוֹן דִּינָה דְּהָא לְרָצוֹנָה מוֹתֵר לְגֵרְשָׁה וְאִי אֶמְרָה לֹא בְּעֵינָא
מִי אִיתִי לְעֻשָׂה כָּלֵל כְּדָאֶמְרִי בְּכַתְּנֻבוֹ ד"מ וַא"כ הָרִי זֶה דוֹמָה לְסַפֵּק מְמוּנָא דְּהוּי לְקוֹלָא
לְנִתְבַּע וּמִצְוֹת עֻשָׂה וְלוֹ תֵּהִי לְאִשָּׁה הוּא רַק תּוֹס' עוֹנֵשׁ עַל מְמוֹן וּמְלָקוֹת וּבְמִקּוּם שְׁהוּא
פְּטוּר מִעוֹנֵשׁ מְמוֹן וּמְלָקוֹת הוּא ג"כ פְּטוּר מִעוֹנֵשׁ דּוּלּוֹ תֵּהִי לְאִשָּׁה דְּמֵאִי שְׁנָא זֶה מְזָה
וְהִנֵּה לְפִי הַבְּנֵת רַבִּינוּ דְּזֶה הוּי סְפִיקָא דְּאִיִּסוּרָא וְעַכ"ז ס"ל לְהַרְמַב"ם וּמְרֵן דְּהוּי לְקוֹלָא
יֵשׁ עוֹד לְהַעִיר דְּמִבְּנֵי מְזָה דס"ל דְּסַפֵּק חִסְרוֹן בְּדִין לְכָל הָעוֹלָם חֲשִׁיב סַפֵּק וְזֶה דְּלֹא
כְּהִנֵּה מְרָדְכִי בִּפ' הַחוֹלֵץ דְּהֵיכָא דְּמִסְפַּקָא לָן מֵאִי אֶמּוּר בָּהּ קִמְאֵי פְּגוֹן בְּדִין נְצוּק אִי הוּי
חִיבּוּר אֶזְלִינּוּן לְחוּמְרָא דְּזֶה לֹא הוּי סַפֵּק וְכֵן כְּתֵב הַב"ש בְּסִי קנ"ה סַק"ל"ב יע"ש בִּמ"ש
דְּבַכָּה"ג לֹא הוּי ס"ס פִּינּוֹן דְּסַפֵּק אֶחָד הוּא מִתְחַמַּת בְּעֵיָא דְּלֹא אֶפְשִׁיטָא וְע"ע בִּפְמ"ג ס"י
קס"ב בִּמ"ז סַק"ה מ"ש בְּדַעַת מְרֵן וְתִמְצָא סְתִירָה מִהֵכָא אִם נֶאֱמַר כְּפִי הַבְּנֵת רַבִּינוּ אֲבָל
אִם נֶאֱמַר כִּמ"ש דְּזֶה אֵינוֹ אֲלֹא כְּעִין סַפֵּק דְּמְמוּנָא יֵהִי נִיחָא וְדו"ק: מַב) הַלְכוֹת סוֹטָה
פ"א ה"ג קַנָּא לָהּ כו'.

הן אמת שדברי רבינו קשים בעיני דלמה לי קרא למעט קטן פחות מכן ט' תיפוק לי דכיון דאינה נאסרת אין פאן קינוי כו' וראיתי לרש"י בר"פ ארוסה שכתב דשומרת יבם מקנא לה כו' והתוס' שם תמהו על רש"י דמה קינוי שיהי' היכא דלא מיתסרא בסתירתה ומדאצטריה למעוטיש"מ דמיתסרא ולא ידעתי מה יענו התוס' בזה שהבאתי פרט משקינא לה דרף איברים וצ"ע ויש לדקדק על דברי רבינו לסברתו דאצטריה קרא למעט בדבר שאין האשה נאסרת א"כ יקשה תרי קראי למעוטי קינוי קטן וקינוי דרף איברים למה לי אבל הא בע"כ לומר דהאי קינוי על דרף איברים הוא כמ"ש התוס' ביבמות נ"ה ע"ב דהכי פירושו שאמר לה איני חושדך אלא דרף איברים דלא חשיב קינוי דבעינו שיקנא לה אל תסתרי עם פלוני מטעם חשד בדבר האוסרה ולהכי צריה קרא אע"ג דלא שיהי' קינוי כ"א היכא שסתירתה אוסרתה לאפוקי שומרת יבם דגם אם זינתה מותרת ליבמה בהא ס"ל להתוס' דלא צריה קרא) יען דהנה אמינא פיון דסתירתה אוסרתה שוב תליא רחמנא בקפינדא דבעל משא"כ היכא דסתירתה אינה אוסרתה כ"ע ס"ל פהתוס' דלא צריה קרא למעט דהא רש"י גופי' בסוטה דכ"ה ד"ה פריצותא פתב וז"ל וכיון דלא מיתסרא עלי' בהכי פשיטא דלאו קינוי והגמרא תירץ דהנה אמינא דבקפינדא דבעל תליא רחמנא וכל זה דוקא היכא שהסתירה אוסרתה ונשפיר הקשו התוס' על רש"י ודברי רבינו צ"ע אף אפתי קשה קושית רבינו מקטן דלמה לי קרא למעוטי הא בסתירתו אינה נאסרת אף יש לומר באמת מהאי קרא דמיעט לקטן ידעו דאין קינוי אלא במי שאוסרה ומיעוטיא דקינא לה דרף איברים צריכים דיחשוד אותה בסתירתה בדבר האוסרה ועל התוס' בלא"ה לא קשה ממעוטיא דקטן דס"ל כמ"ש הרעו"ב בפ"ד דסוטה מ"ד יע"ש בתוס' הגרע"א דהאי קטן הוא למעלה מכן ט' פחות מי"ג שנים ולא הביא סימנים דאע"ג דביאתו ביאה עכ"ז אין מקנין על ידו: מג) שם פ"א הי"ד וראיתי בתשו' הרשב"א כו' מ"מ הי"ל להביא דברי רבינו ורש"י ולחלוק עליהם לא לכתוב הדין בסתם כאלו היא הלכה מקובלת שאין בה מחלוקת וצ"ע עוד יש לתמוה כו' שיש חילוק בזה לענין פלגין דיבורי' וצ"ע הנה על צ"ע הראשון יש לומר דמצינו פינוצא בזה בדוכתי טובא ובספרים רבים ולע"ע פא על דעתי מ"ש הלבוש בסי' תקפ"א דקי"ל בתשרי נברא העולם ולא הזכיר לדברי התוס' ר"ה דכ"ז ד"ה פמאן שכתבו תימה הא קי"ל כו' והושע וכמו שהשיג עליו המג"א בסי' תקצ"ב סק"א יע"ש תירוצו ועכ"פ אנו רואים שכתב זה בסתם כאילו אין מחלוקת היכי קי"ל בזה ועל הצ"ע האחרון י"ל ע"פ דברי הנוב"י והקצוה"ח דהנה הנוב"י בקמא אה"ע סי' ע"ב הקשה על החילוק של הרשב"א בין אומר אשתך זנתה עמילאומר זניתי עם אשתך דבזה לא אמרינו פ"ד דלא אפשר למפלג יען דכשתסלק תיבת זניתי לא נשאר שום משמעות ולכן לא אמרינו בזה פ"ד דאין לפרש דעשה זה בשוגג דהא אין קישוי אלא לדעת ובאנסוהו א"א לומר דהא זה ביהרג ועל יעבור ועלה הקשה הנוב"י דהא אם הי' זה באונס לא עבר אלא על מ"ע דונקדשתי ובעד זה לא מפסל לעדות ותיירץ בקצוה"ח לקושיותו דאף דלא מפסל לעדות מ"מ בזה שאומר שעבר על מ"ע דונקדשתי משים עצמו רשע ואין אדם מע"ר אפי' בדבר דלא מפסל לעדות והביא ראי' מפתובות די' ט מדברי ר' מאיר יע"ש ובתוס' רי' ב"מ ד"ג ע"ב שהקשו בדין אמרו לו שנים אכלת חלב דיכול לומר מזיד הייתי דאף יאה נאמן בזה הא אין אדם מע"ר ותיירצו דדוקא לפסול עצמו אינו נאמן אבל הקא הוא פא לעשות תשובה ואינו רוצה

להביא חולין לעזרה ויעז' בפ"ת יו"ד סי' א' סק"ו בנידון דשו"ת ג"ש) וא"כ י"ל בנידון הרשב"א הי' בהודאה בדרך תשובה דלא אמרינו בזה אין אמע"ר וא"כ שוב ליפא למימר פתרוץ קצוה"ח וממילא דליפא ג"כ בזה לחילוק של הרשב"א לענון פלגינן דיבורי': ועוד י"ל בפשיטות דהרשב"א ס"ל כמ"ש בדעתו הנוב"י שם והובא בפ"ת אה"ע סי' קט"ו סקל"ב דלא אמרינו לחילוק זה אלא לענון קטלא ולא לענון לאוסרה על בעלה יע"ש ובעיקר דחזית הנוב"י לחילוקו של הרשב"א יע"י בכ"ס אה"ע סי' כ' שהשיג טל הנוב"י אכן לענון חילוקו בין קטלא לענון לאוסרה על בעלה לא זכרו ולא השיגו וכנראה ש'הוא חילוק נכון וא"כ מיושבים דברי הרשב"א מטענות רבינו.

והנה ראיתי שם בכ"ס שהביא קושית התנאים בסי' ל"ד על הרשב"א שכתב דא"א לומר שהי' באונס דמ"מ הוא משים עצמו רשע בזה דיהרג ועל יעבור הוא והקשה התנאים הא יש לומר שהי' אומר מותר נכתב עלה הכ"ס לדחות דבריו דהא פל אהד יודע איסורא דא"א ואם דמצינו במהרי"ק שורש קס"ז באשה שזינתה שסברה שמוטר לזנות דאסורה לבעלה מטעם דכתיב ומעלה באשה ומבואר שם דס"ל דספק זה שמא לא ידעה שאסור לזנות נכנס בגדר הספק עכ"ז על הרשב"א לא נוכל להקשות מפח זה דבאמת הסברא נוטה דכו"ע יודעים איסורא דא"א יע"ש ואהמ"ר מכת"ר קשים דבריו דמה לו לסייע להתנאים מדברי מהרי"ק ולומר דהרשב"א לא ס"ל הא דמהריק"ו הלא יש להתנאים סיוע מגמרא ערוכה במכות ד"ז ת"ר בשגגה פרט למזיד כו' אימא פרט לחומר מותר ושם ברש"י סבור שמוטר להרוג את ישראל ונהרי דאעפ"י שפולם יודעים איסור הריגת ישראל ועכ"ז משפחת לה באומר מותר וכמו כן באיסורא דא"א והוא כ"ש מאיסור רציחה דגם סברא הוא פדאמרי' בסנהדרין דע"ד רוצח גופי' מנא לן סברא הוא וא"כ חזרה קושית התנאים למקומה דיש לומר שהי' אומר מותר איברא דקשה לי לפי"ז מאי קא מקשו התוס' בריש מכות ד"ה מעידין אנו באיש פלוני שחייב גלות והא יכול לומר מזיד הייתי דעל קושיא זו קשה קושית המהרש"א שם עליהם והא אין אמע"ר ואיך יכול לומר מזיד הייתי והלא עדיפא הי"ל להקשות שיכול לומר שהי' אומר מותר ואפשר משום דטענת אומר מותר אינה טענה לכל אדם אלא מי שהוא כמו חסר דעת) והתוס' באו להקשות איך אפשר שיכולים העדים לחייבו גלות לכן הקשו מטענת מזיד הייתי דביד כל אדם לומר כן וא"כ אי אפשר להם לחייב גלות (משא"כ בהא דהרשב"א שפיר יש לומר פקושית התנאים דאפשר לומר דמזירי באדם כזה שיכול לומר שהי' אומר מותר דלא ידע איסורא דא"א וכמו שמצינו שלא ידע מאיסור הריגת ישראל) ובדבר קושית המהרש"א הנז' הא אין אמע"ר ואיך יכול לומר מזיד הייתי לכאורה הי' נראה ליישב עפ"י דברי רבינו המשל"מ בפ"ד מהל' מלוה ה"ו בד"ה נכתב בעל כ"ה בדין עדים החתומין על השטר שיש בו רבית דלא מפסלי בהכי משום דלא תשימון עליו נשך לא משמע לאינשי אלא במלוה ולזה דכתב דיש להסתפק אם העדים נאמנים לומר ידענו שיש איסור ואעפ"כ חתמנו מי נימא דאינם נאמנים מטעם שאין אדם מע"ר או דילמא לא דמי דשאני היכא שהוא מהנה את האיסור דאז אינו נאמן אבל היכא שהאיסור ראינו בעינינו ולא מפיו אנו חיים אלא שהיינו תולין שמא לא ידע שהמעשה הזה הוא אסור אז אפשר דנאמן הוא לומר שעשה האיסור בידיעה וא"כ בכאן גבי גלות שהוא אינו מהנה האיסור דהא ראו העדים שהרגו אלא שיש לומר שהיה בשוגג וכשהוא אומר

שהי' מזיד הו"ל כמו מי שאומר שעשה האיסור בידיעה דלא אמרינן בזה אאמע"ר אלא הוא נאמן (לפי מאי דמצדד המשל"מ) כמו כן הוא נאמן פשאומר מזיד הייתי אבל בסי' אד"ר והו"ד בפ"ת ח"מ סי' ל"ד סקכ"א פתב עלה ואיני מבין ספיקו שהרי גבי א"ל אכלת חלב שהוא לא מהנה את האיסור והעדים הי' תולין שהי' זה בשוגג ואמרי' דמצוי לומר מזיד הייתי ועכ"ז הקשו התוס' והא אאמע"ר ומן כרח דס"ל להתוס' דגם היכא שהוא אינו מהנה את האיסור אמרינן אאמע"ר ודלא כהמל"מ ולפי"ז חזרה קושית המהרש"א למקומה ואמנם אחר העיון נראה פי יש מקום בראש לקיים ספיקו של רבינו המשל"מ ולדחות דברי הרב אד"ר יען דשם באכילת חלב הוא בא להעיד על עצמו בשיוני מהות המעשה בפרט זה דוקא שחשבנו שהי' אכילתו בשוגג והוא אומר שהי' במזיד משא"כ בנידון דהמשל"מ שהוא אינו בא לשנות מהות מעשה חתימתי דוקא אלא שפעיד על עצמו שהוא אינו מאותן האנשים דלא משמע להו לא תשימון אלא במלנה ולנה הגם דעי"ז נמשך שמשים ע"ר מ"מ פיון דדבריו אינו נוגעים לפרט זה דוקא לא דמי להא דחלב ויש להביא סעד לחילוק זה מדברי הפלאה ספ"ק דכתובות דהיכא שהחזוק הרוב לענין איסור שוב מהני גם לענין ממון וכן ה"נ פיון שמהני אמירתו שהוא אינו מאותן האנשים חסרי ידיעה מזה לענין פמה דברים מהני גם לנה שנמשך ממנו פסול על עצמו ועי' רמב"ן הלכות בכורות לד' כ' בהא דטינוף פוטר בבכורה וליתנו לכהן אמרינן המע"ה ועבדינן תרתי דסתרי וכן ס"ל להרא"ש שם ודלא פתוס' יע"ש דנראה דהרמב"ן והרא"ש לא ס"ל סברת הפלאה זו: אבל יש עוד לחלק בין הא דעדות להא דחלב דגבי עדות באמירתו שידע מזה האיסור אינו מוכרח שמשים עצמו רשע בזה דהא אפתי יש לו לטעון טענת אונס שאנסוהו לחתום משא"כ במזיד דאכילת חלב דמשים עצמו רשע דבנדאי מיירי דאי אפשר לתרץ דיבורי' שהי' לרפואה דידיע לעדים שהוא בריא דאל"כ פשאמרו בגמרא שיכול לפטור עצמו מקרבן בטענת מזיד יאמרו בטענת חולה ולא הי' שומן פשר שיאכל כ"א חלב ולכן אין מזה סתירה לספיקו של המשל"מ: וכן מ"ש שם בפ"ת בשם הגאון מהריב"ד שהקשה על ספיקו של המשל"מ מדברי הרשב"א והר"ן בשבועות דמ"ו שהקשו איך אפשר דנעשה חשוד בשבועת העדות אי דהודה דהזיד דידע ולא העיד הא אין אמע"ר ואם איתא לדברי המשל"מ מאי קשיא הלא בכאן אין הוא מהנה את האיסור דהרי האיסור לפנינו ובע"כ לומר דס"ל דאף היכא שהוא לא מהנה את האיסור עכ"ז אמרינן אין אמע"ר הנה ע"ז יש לומר דזה לא על המשל"מ לבד יקשה אלא גם על מרן הב"י בח"מ סי' כ"ח יקשה זה דכתב שם דבשוא"ת לא אמרינן אאמע"ר והנה הא שבועת העדות שלא העיד הוא שוא"ת ומאי קשה להו ומן כרח לומר דס"ל למרן דהגם דמקושיא דנא מוכח דלא ס"ל לדינו עכ"ז פיון דלא אתמר זה בפירוש אלא רק מפח קושיא אין זה נקרא סתירה דלכל קושיא ישתירוץ וכמ"ש הרא"ש בפ' ואלו מגלחין על הר"ה בעל המאור שהוציא דין מפח קושיא יע"ש וכמו כן נאמר בדעת רבינו דאין להביא סתירה לספיקו מפח קושיא ובהי' מיושב קושית המהרש"א הנז' ועפ"י מה שכתבנו מקודם די"ל דהתוס' ס"ל כספיקו של המשל"מ עוד אפשר ליישב קושית המהרש"א בדרך פשוט דהתוס' סמכו עצמם על מ"ש במציעא דא"א לומר מזיד הייתי אם לא שנותן טעם להא שמשים עצמו שהי' רשע בשעת המעשה וכגון שטעמו שחזר בתשובה ומתפונן לטובה שאינו רוצה להביא חולין לעזרה ולאו

דוּקָא זֶה אֵלֶּא פֶּל שְׁפִנּוּנְתוֹ לְטוֹבָה יַעֲי בְּשׁו"ת גְּאוּנִי בְּתֵרָאֵי סִי כ"ו בּמ"ש בְּקוּנְשִׁינְתָם מִמִּתְנִי דְשִׁלְהֵי גְדָרִים דְּבִרְאִשׁוּנָה אֲמָרוּ שְׁתַּצָּא הָא אַאמַע"ר וְהו"ד בּפ"ת אַה"ע סִי קט"ו ס"ק כ"ט וַיַּע בְּשׁו"ת חו"י סִי ע"ב וּסִי ק"ז בּמ"ש דִּישׁ לֹוֹמֵר דְּמִתְחַרְט עַל מַעֲשֵׂה רְשָׁע שְׁעֵשֶׂה וְלִכְּנ מִתְּנִידָה וּמְפָרְסָם מַעֲשָׂיו הִרְעִים שְׁהַרְגוּ בְּמִזִּיד וְלֹא סָגִי לִי בְּגִלוּת וְאוּלַי גַּם פְּדִי לְקַבֵּל עֲוֹנֶשׁ ע"י ב"ד וַע"ד דִּתְנֹן בְּסִנְהֶדְרִין דְּפ"א בְּהוֹרֵג גֹּפֶשׁ שְׁלֹא בְּהִתְרָאָה דְּמִכְנִיסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה וְכִינּוֹן דְּהִיכָא שְׁפִנּוּנְתוֹ לְטוֹבָה כְּבָר כְּתָבוּ בְּמַצִּיעָא דְלֹא שְׁיִיף לֹוֹמֵר בְּזֶה אַאמַע"ר לְכֹן לֹא חָשׂוּ פֶה בְּמַפּוֹת עוֹד לְבָאֵר זֶה וְאַיִף שְׁיִהְיִי עַכ"פ הָא וְנָדַאי דְלֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהַקְשׁוֹת בְּכָאֵן מִטְעַנַּת אוֹמֵר מוֹתֵר וּכּמ"ש דְלֹא דְמִי לְהָא שְׁהַקְשָׁה הַתְּנִימִים עַל הַרְשָׁב"א וְהוּא קוּנְשִׁיָא גְּכוּנָה וְדִלֹא פְּהַגְּאוּן כ"ס בְּתִשׁוּ' הַנּו"ז: מַד) שָׁם פ"ב ה"ח בּד"ה וְרֵאִיתִי לְהַרְמַב"ן כּו' א"ה פְּלוֹמֵר דָּאִי לָאו דְּבָרֵי הַרְמַב"ן כּו' דָּאִיפָא מ"ד דְּדוּקָא בָּא עַלִי אַחַר שְׁנִסְתְּרָה כּו' וְדְבָרֵי הַרְמַב"ן הִלְלוּ הֵם גְּמָרָא עֲרוּכָה בּפ' עֲגִלָה עֲרוּפָה דּמ"ז וְכִי תִימָא עֲוֹן דִּידְנִי אִין דְּבָנִי וְדְבָנִיתִי לֹא ת"ש לֹא אֲפָקוּד עַל בְּנוֹתֵיכֶם כּו' אִפִּי בְּעֲוֹן דְּפָנִי אִין הַמִּים בּוּדְקִין אוֹתָהּ כּו' וַצ"ע וַעֲי בְּדְבָרֵי הַרְבַּ הַמַּגִּיָּה דְזֶה הַצ"ע הוּא לֹא אֲלִיבָא דְרִש"י אֵלֶּא אַמ"ד דְּדוּקָא בָּא עַלִי אַחַר שְׁנִסְתְּרָה אֲמָנָם קוּנְשִׁיָא זֹאת לֹא אֲלִיבָא דְהַרְבּ מ"ד לְחוּד הוּא אֵלֶּא גַּם לְהַרְאָב"ד לְפִי הַבְּנַת רַבִּינוּ בְּדַעְתּוֹ בְּהִלְכָה זֹו בּד"ה וְהַנְרָאָה אֲצִלִי דְהַרְאָב"ד דְּכַתְּב שָׁם דְּאֲפָשֵׁר דּס"ל לְהַרְאָב"ד דְּכָל שְׁלֹא בְּעַל בְּעִילַת אִיסוּר שֶׁל תּוֹרָה חֲשָׁבִינוּ לִי מְנוּקָה מְעוֹן וּמִשׁוּם בְּעִילַת אִיסוּר דְּרַבְּנָן אִין מוֹנְעִים מִלְּהַשְׁקוּתָהּ דְּהֵלֵא שָׁם בּפ' עֲגִלָה עֲרוּפָה מְפָרְשׁ דְּאֲפִי בְּעוֹן דְּפָנִי שְׁהִיא אִיסוּר דְּרַבְּנָן מְגִזִּירַת ב"ד שֶׁל שָׁם ג"כ אִין הַמִּים בּוּדְקִין אוֹתָהּ וּבַע"כ לֹוֹמֵר דְּהַרְבּ סְגִיָּא לָאו אֲלִיבָא דְכו"ע אֲתִי וְלֹא קִשָּׁה מְזָה לְהַאִימ"ד שְׁכַתְּב הַרְמַב"ן אִף אִי קִשָּׁיָה הָא קִשָּׁיָה דְּהֵלֵא לְפִי דְבָרֵי רַבִּינוּשָׁם ד"ה פֶּל אִישׁ שְׁכַתְּב דְּהַרְמַב"ם הוֹצִיא דִין דְּשָׁנִי אִינָה שׁוֹתָה מְהָא דִּתְנֹן בּר"פ אַרוּסָה חֲלוּצָה לְכַהֵן הַדְּיוּט אִינָה שׁוֹתָה וְלֹא ס"ל לְרַבִּינוּ כּמ"ש הַתּוֹס' בּר"פ אֵלוּ הֵן הַלּוּקִין דְּחֲלוּצָה נְקֻט אַגַּב אַחֲרֵינִי א"כ הָא גַּם הַמְשָׁנָה זֹו יְהִי נְגִיד הַמ"ד הֵהוּא וְהַרְאָב"ד וְאֲפָשֵׁר לֹוֹמֵר דָּאע"ג דְּבַבִּיאַת אִיסוּר מְדְרַבְּנָן לֹא יֵצֵא מְפָלֵל מְנוּקָה מְעוֹן עַכ"ז אִינָה שׁוֹתָה מְצַד שַׁע"כ"פ מְדְרַבְּנָן אִינָה רְאוּיָה לְקִיּוּמָה וְדָבָר זֶה תִּלְיָא בְּפִלּוּגְתָא דְּתַנְיָא בְּסוּכָה דְּכ"ג ע"א בְּעוֹשָׂה סוּכָה עַל גְּבִי גְּמֵל דְּאִסוּר מְדְרַבְּנָן לְעֵלוֹת לְתוּכָה בּיו"ט אַם זֶה מְקָרִי סוּכָה רְאוּיָ לְשַׁבְעָה וַעֲי בְּכַתּוּבּוֹת דִּל"ו ע"ב בְּקוּנְשִׁיָת הַגְּמָרָא הָא מְדְאוּרִינְיָתָא רְאוּיָ הִיא לֹו וּמְתַרְץ כְּתַנְיָא וְקִשָּׁה מַדּוּעַ לֹא תִיַרְץ דְּזֶה אֲתִי אֲלִיבָא דְר"י בְּסוּכָה וְכַנּוֹן וַעֲי בְּדְבָרֵי רַבִּינוּ פ"א מְהֵל' נְעִרָה דִין הַ וְבַה"ט סִי קע"ז סק"ד מ"ש בְּשָׁם שְׁבוּת יַעֲקֹב וַאֲכַמ"ל): אִיבְרָא בְּעִיָקֵר דְּבָר זֶה שְׁכַתְּב רַבִּינוּ שְׁהַרְמַב"ם הוֹצִיא דִין שְׁנִי מְחֲלוּצָה הוּא קִשָּׁה דְּהָא הוּא עֲצָמוּ כְּתַב בּפ"א מְהֵל' נְעִרָה בְּתוּלָה ד"ה גַּם מַה שְׁרָצָה לְהַכְרִיחַ דְּאִין הַכְּרַח מְהָא דְּקַתְּנִי חֲלוּצָה דְּמַצִּינוּ בְּמִקּוּמוֹת רַבִּים דְּקַתְּנִי חֲלוּצָה וְהוּי אַשְׁגַּרַת לִישָׁן כּמ"ש הַתּוֹס' בּר"פ אֵלוּ הֵן הַלּוּקִין וּמְרֹן בָּא"ה סִי קט"ז וַא"כ הוּא סוּמֵר לְדְבָרֵי עֲצָמוּ וַצ"ע עוֹד רְאִיתִי לְדַקְדֹק בְּדְבָרֵי רַבִּינוּ בּד"ה הַנּו"ז וְהַנְרָאָה אֲצִלִי דְהַרְאָב"ד שְׁפִירֵשׁ דְּבָרֵי הַשְּׁגָתוֹ שְׁכַתְּב שָׁם הִיא דְלֹא פְּהִלְכְּתָא מְשַׁמְעָתָא דְרִישׁ אַרוּסָה וְשׁוּמְרַת יְבָם דְּכַנּוּנְתוֹ לְהֵהִיא דְּאֲמָרִינוּ שָׁם מְעוּבְרַת חֲבִירוֹ וּמִינְקַת חֲבִירוֹ לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָה וְדִלֹא כּמ"ש מְרֹן הַכ"מ דְּכַנּוּנְתוֹ לְדַר' אֲחָא מְדְרוּמָא דְּאִיִּיתִי מִתְּנִיתָא בִּידְנִי מְפִלְעָדִי אִישׁוּף כּו' יַע"ש וְקִשָּׁה דָא"כ הו"ל לְהַרְאָב"ד לֹוֹמֵר הִיא דְלֹא פְּהִלְכְּתָא מִמִּתְנִי דְרִישׁ אַרוּסָה וְלֹא מְשַׁמְעָתָא דְּהָא הִיא

דְּמַעַן פֶּרֶת וּמִינֵקֶת תָּנוּן שָׁם בְּמִשְׁנֵה וּצ"ע: מה) שָׁם הִלְכָה יו"ד ד"ה וּלְפִי הַגְּ"ל דר"נ כְּבָר
יָדַע דְּמִלְתָּא דְרִשְׁבִּי"א בְּמַחְלֻקָתָהּ הִיא שְׁנוּנִי אֶלְא דס"ל דְּהִלְכְתָּא פְּרִשְׁבִּי"א כּו' דְּנָהִי
דְּחֻקִּים וּרְע"ק וְרִי"ש הֵכִי ס"ל מ"מ פִּינּוּן דר"נ דְּהוּא מְרִי' דְּתַלְמוּדָא ס"ל דְּהִלְכְתָּא
פְּרִשְׁבִּי"א וְלֹא מְצִינוּ מִי שְׁחֹלְקָהּ עַל ר"נ בְּפִסְקָה זֶה לָמָּה לֹא נִפְסְקָה כר"נ וּצ"ע מְלִשׁוֹן רַבִּינוּ
שְׁפֹתָב דְּהוּא מְרִי' דְּתַלְמוּדָא נִרְאָה קֶצֶת דס"ל פְּהִשְׁ"ף בַּח"מ ס"י ס"ו סַק"ב דְּהִלְכָה פְּרַב
נַחְמָן בְּדִינָא נֶגֶד כָּל חֹלְקָהּ וּכְמ"ש הַתּוֹס' ב"מ דפ"ב סוּד"ה לֹא דְכוּ"ע וְלֹא דְוָקָא נֶגֶד רַב
שְׁשֵׁת כְּמ"ש הָרֵא"ש בַּפ' הַזֶּהָב יַע"ש וּבְשׁוֹ"ת פְּעֵי חַיִּי ח"מ ח"א ס"י חָן דַּמ"ז דְּכַתְּבָה
דְּכַשְׁי"ש כָּלֵל אַחַר מִנְגַד לְכָל־דְּהִלְכָה כר"נ בְּדִינֵי לֹא אֲזַלְיָנָהּ בְּתַרְנִי לְפִסְקָה הִלְכָה כר"נ
דְּמֵאֵי חֲזִית דְּסַמְכָתָּ אַהֲאֵי כָּלֵל סְמוּךְ אַהֲאֵי כָּלֵל וְהַשְׁתָּא נַחְזִי דְּמָה כַּח יָפָה לְפִסְקָה הִכָּא
כר"נ דְּפִסְקָה פְּרִשְׁבִּי"א נֶגֶד רַבִּים מְשׁוּם דְּלֹא מְצִינוּ מִי שְׁחֹלְקָהּ עַל ר"נ הָא אַפְתִּי הֵאֵי כָּלֵל
דְּיַחֲדִיד וְרַבִּים הִלְכָה פְּרַבִּים עוֹמֵד נֶגֶד וּבְעָלֵי הַפְּלֵל הִזָּה הֵן הִמָּה שְׁחֹלְקִים עָלָיו וּכ"ש
דְּהִכָּא גַם רְע"ק ס"ל דְּהִלְכָה פְּחֻקִּים (וְדָלָא פְּרִשְׁבִּי"א) דְּהִלְכְתָּא פְּנוּתִי' מַחְבִּירֵי לְדַעַת
קֶצֶת פּוֹסְקִים וּמַחְבִּירֵי אִפִּי' נֶגֶד מֵאֵן דְּהִלְכָה פְּנוּתִי' מַחְבִּירֵי כְּמוֹ רַבִּיהִ"ק פְּמִבְּנֵאָר מְדַבְּרֵי
מֶרֶן הַכ"מ פ"ב מֵהַל' אַבּוּת הַטּוֹמְאָה ה"ד שְׁתַּמָּה עַל הֶרְמֵב"ם שְׁפִסְקָה פְּרַבִּי לָמָּה לֹא פִּסְקָה
כרע"ק דְּנִשְׁמַע מִזֶּה דס"ל דְּכָלֵל דְּהִלְכָה כרע"ק מַחְבִּירֵי עֲדִיף מְכָלֵל דְּהִלְכָה פְּרַבִּי
מַחְבִּירֵי וַאֲ"כ לֹא יִהְיֶה דְּהִלְכָה כר"נ בְּדִינֵי נֶגֶד כָּל חֹלְקָהּ מְשׁוּם דְּהוּא מְאֲרִי' דְּתַלְמוּדָא
(וְאִפִּי' אִם גַּם בְּאִיסוּרֵי הִי הִלְכָה כְּמוֹתוֹ) מ"מ נֶגֶד תְּרֵי כָּלֵלֵי פְּהֵאֵי ס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּלֹא
פְּסֻקִינוּ פְּנוּתִי' וְדוּקָא הִיכָּא שְׁהֶאֱמֹרָא פּוֹסֵק לְהִדְיָא דְּהִלְכָה כְּפִלּוּנֵי אֲזַ לֹא מְשַׁחֲזִינוּ
בְּכָלֵל דְּיַחֲדִיד וְרַבִּים מִשָּׂא"כ הִיכָּא דְּלֹא שְׁמַעִי' דְּפִסְקָה כֵּן כ"א מְכָלֵל פְּהֵא שְׁפֹתָב רַבִּינוּ
הִכָּא בְּכַגוּ"ז נִקְטִינוּ לְכָלֵל דְּהִלְכָה פְּרַבִּים וּכְמ"ש בְּשֵׁם כְּנֵה"ג וּמִינֵשֵׁב פִּסְקָה הֶרְמֵב"ם
וְהִנֵּה בְּהִלְכָה זֹו ד"ה וּמ"ש רַבִּינוּ נִשְׂאָר בַּצ"ע רַבִּינוּ עַל דְּבָרֵי מֶרֶן הַכ"מ וַיַּעֲ"ב בַּס' יַצְחָק
רַבִּינוּ סוּף הִלְכוֹת אֵלּוּ שְׁיַצָּא לִישַׁע מֶרֶן וּמַעֲתָה תִּמּוּ וּנְשַׁלְמוּ גִתְחוּנוֹרֵי וְנִתְפָּרְרוּ הַצ"ע שְׁל
רַבִּינוּ בְּכָל אַרְבַּעַת סְפָרֵי הֶרְמֵב"ם מְסַפְרֵי הִי"ד הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם מִשְׁנֵה תוֹרָה וְתוֹרָה אֲגוּנֵי
מִגְּנָא בְּעֵידָנָא וְשָׁלֹא בְּעֵידָנָא לְרוּמָם יֵד יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים וְטְהוּרִים פִּימֵי צְאִתְנוּ מִמְּצָרִים
גְּלִי יָם רָמוּ וּכְחֻמָּה קָמוּ מִשָּׁה יִרְעִינוּ וְאֶהְרֵן נִחְנָנוּ יְהוּדָה (הוּא שָׁם רַבִּינוּ) לְקַדְשׁוֹ עוֹמֵד
עַל יְמִינוּ לְשִׁמּוֹעַ בְּקוּלוֹ וְלִהְיוֹת רֵאשׁוֹן בִּירִידַת הַיָּם זָכָה נְשִׂאוֹ נְחֻשׁוֹן וְזָכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ
לְשִׁמְרָנוּ כְּאִישׁוֹן וְלִמְהֵרָ בִּיאַת נִינוּ שְׁמוֹ יִנּוֹן וּבְנִין אִפְרִיּוֹן יִבְנֶה בְּמִהְרָה וּכ"א עַל מְקוּמוֹ
יָבֵא עַל אֲרַצֵּינוּ וְעַל נַחֲלַת אַבּוּתֵינוּ הִדְרָא אֲרַעָא וְהִדְרָא פִּירֵי עַפ"י דִּינָא דְּבִשְׁמֵיָא: כ"ד
הַמְעַתִּיר הַח' מְרַדְכֵי לוּרִיא.